

Bestuurlijk verantwoordelijk:
College van B & W Hof van Twente

Coördinatie en eindredactie:
Afdeling bedrijfsvoering & concernstaf

Datum behandeling raad
10 november 2015

Nieuwe energie

Programma- Begroting 2016

Inhoud

Inleiding	3
Budgettaire Perspectief	6

Programma's :

Programma 1 : Burger en bestuur	8
Programma 2 : Veiligheid en regels	16
Programma 3 : Wonen en werken	26
Programma 4 : Leefomgeving	36
Programma 5 : Sociaal domein	48
Programma 6 : Algemene Dekkingsmiddelen	61
Programma 7 : Onvoorzien	63
Programma 8 : Resultaatbestemming	65

Paragrafen :

Paragraaf 1 : Lokale heffingen	68
Paragraaf 2 : Weerstandsvermogen	73
Paragraaf 3 : Onderhoud kapitaalgoederen	83
Paragraaf 4 : Financiering	90
Paragraaf 5 : Bedrijfsvoering	95
Paragraaf 6 : Verbonden partijen	98
Paragraaf 7 : Grondbeleid	116

Inleiding

Nieuwe energie

We merken dat er beweging is in de samenleving. De economie trekt langzaam aan en nieuwe initiatieven dienen zich aan. De routekaart naar de energie-transitie in onze gemeente krijgt vorm. De oprichting van de energiecoöperatie Zuiver is hiervoor illustratief. Wij ondersteunen deze initiatieven en niet alleen met woorden.

In economie, duurzaamheid, wegen, kunstgrasvelden en de multifunctionele voorziening Markelo willen wij volgend jaar financiële impulsen geven. We streven daarbij naar synergie, door de facetten duurzaamheid en maatschappelijk (verantwoord) ondernemen te koppelen aan onze economische speerpunten. Bijvoorbeeld in de vrijetijdseconomie, als één van de vier programma's in het sociaal-economisch actieplan.

Dit alles naast de initiatieven die we steunen vanuit de 'transformatie' binnen het sociale domein. Want ook daar zien we op het gebied van bijvoorbeeld jeugdzorg of dagbesteding interessante dingen

gebeuren; kleinschalig en praktisch. Ze laten zien dat er nieuwe energie is in onze samenleving.

Vluchtelingen opvangen

Een andere maatschappelijke realiteit die ons raakt en betrokken maakt, is die van de vluchtelingenproblematiek in Europa. De crisisopvang en huisvesting van asielzoekers en statushouders vraagt om een gezamenlijke inspanning, ook van de gemeenten in Nederland. Hof van Twente toont zich bereid een bijdrage te leveren om het humanitaire leed van mensen die door oorlogsgeweld ontheemd zijn geraakt te helpen verzachten. We maken in samenspraak met onze woningbouwcorporaties en particuliere vastgoedeigenaren pro-actief plannen om huisvesting aan te kunnen bieden. Dit in de verwachting dat ook op ons een beroep zal worden gedaan. Vraag is niet zozeer of, maar veeleer wanneer dit zal gebeuren. Onze inspanningen zijn er dan ook op gericht om samen met maatschappelijke instellingen niet alleen huisvesting maar ook scholing, integratie-activiteiten en ondersteuning te kunnen bieden.

Voorlopig geen nieuwe bezuinigingen

De afgelopen 6 begrotingen heeft Hof van Twente in totaal voor € 13 miljoen euro aan structurele uitgaven bezuinigd. € 2,3 miljoen daarvan betroffen

bezuinigingen op organisatie/personeel. Anders dan begin 2015 nog werd verwacht, zal de begroting 2016 niet (opnieuw) belast worden met nieuwe bezuinigingstaakstellingen. Belangrijkste reden hiervoor is dat de tweede tranche van de herverdeling van het gemeentefonds gunstig uitpakt voor plattelandsgemeenten en dus ook voor Hof van Twente. Dat voordeel pakt lager uit dan aanvankelijk gedacht. Over enkele elementen van de tweede tranche volgt bovendien pas in de meicirculaire 2016 duidelijkheid.

Commitment sociaal domein

Een tweede reden waarom we nu (nog) geen nieuwe bezuinigingen aankondigen houdt verband met de ontwikkelingen in het sociale domein. Zoals in de recente monitor 2015 over de transities is bericht, bestaat er binnen het nieuwe takenpakket van werk, jeugd en zorg nog steeds geen volledig zicht op hoe de kosten zich (zodra een beheerfase is bereikt) zullen ontwikkelen ten opzichte van de (door het Rijk gekorte) budgetten.

De kortingen op het Gemeentefonds vertalen wij daarom voorlopig nog geheel door naar de budgetten. Eventuele overschrijdingen kunnen de eerste jaren voor een aanzienlijk bedrag uit reserves in het sociaal domein gecompenseerd worden. Eind 2016, als we verwachten meer zicht te hebben op

structurele uitgaven- en inkomstenbudgetten, maken we de balans op. Indien blijkt dat in de uitvoering structurele tekorten ontstaan, zullen we in de begroting 2017 nieuwe maatregelen moeten treffen. Wij zien deze afspraak als een 'commitment' dat noodzakelijk is om onze wettelijke taken verantwoord uit te kunnen voeren. Bovendien voorkomen we zo dat op basis van niet onderbouwde aannames nieuwe algemene bezuinigingen worden voorbereid die later niet noodzakelijk blijken te zijn.

Forse opgave

Maar een waarschuwing is op zijn plaats. Want de kans dat in komende jaren nieuwe maatregelen noodzakelijk zijn blijft reëel. Vooral omdat de korting op de budgetten in het sociaal domein die Hof van Twente voor haar kiezen krijgt per saldo € 2,1 miljoen bedraagt. Dat het objectieve verdeelmodel voor jeugdzorg nadelig uitpakt is een nieuw gegeven uit de meicirculaire. Tel daarbij op de korting van ruim anderhalve ton euro op de Participatiewet, en het is duidelijk dat de opgave waar we gezamenlijk voor staan zwaar is en de risico's substantieel.

Collegeprogramma "Samen op een andere weg"

2016 wordt het derde jaar van de huidige collegeperiode 2014-2016. Uit dit collegeprogramma staan in 2016 opnieuw centraal de drie pijlers:

- Economie & duurzaamheid,
- Sociaal domein en dienstverlening
- Organisatie

Binnen deze pijlers zijn in 2014 en 2015 nieuwe initiatieven ontplooid en plannen gemaakt. Die gaan we in 2016 uitvoeren.

Binnen de [pijler Economie en duurzaamheid](#) gaat het dan vanzelfsprekend over het uitvoering geven aan de Routekaart naar een energieneutraal Hof van Twente 2035. We steken hier letterlijk en figuurlijk veel energie in. Maar het gaat ook over de concrete acties die voortkomen uit het plan van aanpak dat verbonden is aan de Sociaal economische visie.

Dat plan van aanpak vormt tevens de brug naar de tweede [pijler Sociaal domein en dienstverlening](#). De lokale transformatieagenda kent een diversiteit aan acties en projecten, waarmee we de nieuwe transitietaken op het gebied van jeugd, maatschappelijke ondersteuning en (arbeids-) participatie een nieuwe impuls willen geven. 2016 wordt het jaar waarin we, bijvoorbeeld via de nieuwe brede welzijnsinstelling en client-ondersteuning, de nieuwe jeugdzorgmonitor of de aandacht om mensen aan een betaalde of

onbetaalde baan te helpen, de eerste resultaten van de transformatie in beeld gaan krijgen.

Binnen de [pijler Organisatie](#) zien we dat in 2016 belangrijke stappen worden gezet om voorgenomen samenwerkingsinitiatieven met andere gemeenten concreet gestalte te geven. De toetreding van Hof van Twente tot het gemeenschappelijk belastingkantoor (GBT), de voorbereiding op een nieuwe buitendienst met Hengelo en SWB met belangrijke kansen voor participatie, en de voorbereiding op een nieuw openbaar lichaam RUD, zijn hiervan tastbare voorbeelden.

Tot slot zijn het projecten zoals de Omgevingsvisie Hof van Twente, de MFA in Markelo, het Spoorpark in Goor en de uitvoering van het project asbestsanering in de schil van 't Gijmink, die volgend jaar centraal in de belangstelling staan. Dit alles toont dat er in 2016 volop nieuwe energie is in Hof van Twente. Wij stellen uw raad voor om deze programmabegroting 2016 vast te stellen.

Burgemeester en wethouders van Hof van Twente,

de secretaris, de burgemeester,
 mr. G.S. Stam drs. H.A.M. Nauta-van Moorsel MPM

Budgettair perspectief

Onderstaande tabellen bieden op hoofdlijnen het budgettair perspectief voor de komende jaren, alsmede de noodzakelijke bezuinigingsmaatregelen en het nieuwe beleid voor 2016.

Budgettair perspectief	2015	2016	2017	2018	2019
Programmabegroting 2015 (november 2014)	720.601	606.174	839.121	317.723	-115.813
September- en decembercirculaire 2014	-139.000	-100.000	-119.000	-114.000	-141.000
1 ^e bestuurdersrapportage 2015	111.431	-63.063	-7.883	58.995	142.403
Meicirculaire 2015	-811.000	678.000	565.000	744.000	1.208.000
Sociaal Domein	-287.000	-1.527.000	-1.927.000	-2.115.000	-2.189.000
Nieuw beleid	-354.573	-410.334	-834.052	-657.652	-654.852
Dekking Sociaal Domein	287.000	1.527.000	1.927.000	2.115.000	2.189.000
Dekking soberder uitvoering wegen	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
Dekking onttrekking/storting algemene reserve	432.541	-750.777			
Budgettair perspectief Kadernota 2016	0	0	483.863	389.066	478.738
2 ^e bestuurdersrapportage 2015	288.958	-309.375	279.923	309.458	299.161
Nieuw Beleid		-50.000	-50.000	-50.000	
Storting/onttrekking algemene reserve	-288.958	359.375			
Budgettair perspectief begroting 2016	0	0	713.809	648.524	777.899
Waarvan incidentele baten en lasten	269.000	516.000	-444.000	-511.000	-593.000
Structureel perspectief begroting 2016	269.000	516.000	269.809	137.524	184.899

Toelichting aansluiting budgettair perspectief begroting 2016 en de Kadernota 2016

Bij de begrotingen 2015 en 2016 wordt als basis voor het budgettair perspectief uitgegaan van de totale baten en lasten.

Vervolgens wordt een vertaling gemaakt naar het structurele budgettair perspectief, exclusief incidentele baten en lasten.

Bij presentatie van de kadernota 2016 is het structureel budgettair perspectief als vertrekpunt gepresenteerd.

De incidentele baten en lasten zijn in een totaaloverzicht opgenomen. De reeks die is opgenomen bij de kadernota is aangevuld met de ontwikkelingen van de 2^e bestuursrapportage 2015.

Nieuw beleid (in aanvulling op Kadernota 2016)

Indien er in Twente voldoende draagvlak bestaat, ontstaat per 1 januari 2016, naast de aangepaste Regeling Regio Twente, de bedrijfsvoeringsorganisatie Twentebedrijf.

De financiële bijdrage aan de casco-organisatie wordt berekend op basis van het solidariteitsbeginsel en komt voor Hof van Twente gedurende de jaren 2016-2018 neer op ca. 50.000 euro per jaar.

Zie voor een nadere toelichting 1.1.3.

Visieblad

Programma 1:

Burger en bestuur

Lokale democratie

De gemeenteraadsverkiezingen zijn de basis waarop raadsleden hun volksvertegenwoordigende, controlerende en kaderstellende rol in de gemeente vervullen. Dit gebeurt in een duaal bestel van raad en college. De huidige raadsperiode loopt tot 2018.

Samenwerking

De regionale samenwerking met gemeenten kent verschillende varianten en zal de komende jaren steeds belangrijker worden. Er wordt volop samengewerkt op het gebied van bedrijfsvoering, uitvoering, beleidsvoorbereiding en strategie. We staan open voor kansen om via samenwerking de kwaliteit van de dienstverlening te vergroten en kwetsbaarheid te verkleinen. Soms is dat op Midden Twentse schaal, dan weer op Twentse schaal. Ten aanzien van de Twentse samenwerking bestaat naar verwachting per 1 januari 2016 een nieuwe gemeenschappelijke regeling Regio Twente. Hierin wordt samengewerkt om de sociaal economische structuur van Twente te verbeteren.

Daarnaast is het de bedoeling dat een Twentebedrijf wordt gevormd, dat samenwerking aanbiedt op het gebied van bedrijfsvoering.

Communicatie

Communicatie is belangrijk, want de gemeente heeft voor de realisering van haar ambities veel en vaak de hulp van haar partners en inwoners nodig. Omdat initiatieven steeds vaker vanuit de samenleving komen treedt de gemeente op als facilitator en/of begeleider. We beogen een open en transparante communicatie, die uitgaat van een persoonlijke benadering van mensen. De focus ligt daarom op het voeren van gesprekken, procesbegeleiding en waar nodig mediation.

Communicatie tussen gemeente en haar inwoners verloopt steeds meer ook via digitale kanalen zoals Twitter, Facebook, Whatsapp. Deze kanalen worden niet enkel ingezet om informatie te zenden maar ook interactief gebruikt.

Dienstverlening

Steeds meer producten worden digitaal afgedaan. Via onze website is inzichtelijk welke servicenormen wij hanteren en welke prestaties wij leveren. De afhandeling gebeurt steeds digitaal en zaakgericht. Via 'MijnOverheid.nl' wordt statusinformatie verschaft over lopende aanvragen.

PROGRAMMA 1 BURGER EN BESTUUR

1.1 Samenwerking

Wat willen we bereiken?

Hof van Twente is een gemeente met bestuurskracht; een gemeente die weet wanneer bepaalde taken beter in samenwerking kunnen worden opgepakt, waarbij de aspecten kwaliteit, kosten en kwetsbaarheid in samenhang worden beschouwd.

1.1.1 Strategiekaart

De gemeenteraad heeft in april 2015 de Strategiekaart “Hof in Twente”, samenwerken met gemeenten vastgesteld. De belangrijkste uitgangspunten, doelstellingen en kansen voor samenwerking zijn daarin benoemd. Hierbij gaat het om het behoud van een zelfstandige organisatie, een bereikbare dienstverlening, voor elke taak een passende alliantie, kaderstelling en controle bij de gemeenteraad en monitoring op samenwerkingsdoelen en effecten.

We onderscheiden vier taakniveau's: bedrijfsvoering, uitvoering, beleid en strategie. De strategiekaart is in 2016 leidend voor de gemeentelijke samenwerking. Bij elk taakniveau staan de huidige samenwerkingen benoemd alsmede de kansen voor de toekomst.

1.1.2 Concrete samenwerkingsinitiatieven

In 2017 zal de buitendienst samen met de SWB en de gemeente Hengelo een nieuwe gezamenlijke buitendienst gaan starten. In 2016 worden hiervoor projectmatig de noodzakelijke voorbereidingen getroffen. De gemeenschappelijke regeling SWB vormt hiervoor de basis. Deze samenwerking biedt onder meer kansen om de doelstellingen van de Participatiewet beter te realiseren.

In 2016 zal ook het onderzoek naar ICT-samenwerking met de gemeente Hengelo worden afgerond, zodat hierover besluitvorming kan plaatsvinden.

De samenwerking op het gebied van belastingen met het gemeentelijk belastingkantoor Twente per 1 januari 2017 wordt verder voorbereid.

1.1.3 Regio Twente en Twentebedrijf

Door het verdwijnen van de WGR+ status zal met ingang van 2016 een nieuwe gemeenschappelijke regeling Regio Twente van kracht moeten worden. Hierin worden enkele bestaande beleids- en uitvoeringtaken ondergebracht, zoals bijvoorbeeld publieke gezondheid en recreatieve voorzieningen. Indien hiervoor in de Twentse gemeenten voldoende draagvlak bestaat ontstaat hiernaast een bedrijfsvoeringsorganisatie onder de naam "Twentebedrijf".

Deze organisatie heeft tot doel dé samenwerkingsorganisatie te worden op het gebied van bedrijfsvoering en uitvoering in Twente, op basis van een "coalition of the willing".

Hof van Twente gaat participeren in het Twentebedrijf en zal naar verwachting steeds meer de samenwerking zoeken met het Twentebedrijf.

De samenwerking op het gebied van uitvoering milieutaken/wabo vindt zijn beslag in de Regionale Uitvoeringsdienst. Zie voor de ontwikkelingen hieromtrent programma 2.

1.2 Communicatie / participatie

Wat willen we bereiken?

Inwoners betrekken bij de beleidsvoorbereiding en – uitvoering. Ook willen we goed en tijdig informeren, we willen open communiceren met inwoners over het te voeren beleid en gebruik maken van hun inbreng.

1.2.1. Een faciliterende rol

Zoals in het collegeprogramma 2014-2018 staat, heeft de gemeente steeds meer de rol van facilitator en begeleider. Dit vraagt om een effectieve communicatieve aanpak. Er wordt actief naar buiten gekeken en een vertaalslag gemaakt naar acties vanuit de gemeentelijke organisatie.

1.2.2. Pijlers voor communicatie

We blijven ons in 2016 richten op de communicatieve aanpak van de drie pijlers van het collegeprogramma: sociaal domein, duurzaamheid en economie.

Steeds vaker zien we dat inwoners participeren in het maken van plannen. Als voorbeelden noemen wij de totstandkoming van de Structuurvisie Bentelo en Plan Mooi Markelo. In een participatief proces is de gemeente facilitator en is het belangrijk om rollen en verantwoordelijkheden helder te krijgen. Wij zullen in

2016 opnieuw de plannen zoveel mogelijk maken samen met onze inwoners en organisaties.

1.2.3. Interactieve en social media

Wij gaan mee met de tijd. De gemeente maakt al gebruik van een diversiteit aan digitale netwerken. Denk bijvoorbeeld aan onze website en Twitter. Facebook werd de afgelopen tijd vooral projectmatig ingezet. In 2016 willen we deze netwerken niet alleen blijven gebruiken om informatie te zenden naar inwoners, maar willen we ook meer inzetten op interactiviteit.

De gemeente heeft sinds de tweede helft van 2015 naast een eigen Twitter-account ook een algemeen account voor Facebook. Er is bewust gekozen om naast Twitter ook actief te gaan worden op Facebook omdat dit een groot bereik heeft. Daarnaast zijn wij als gemeente op 1 september 2015 gestart met het aanbieden van WhatsApp als dienstverleningskanaal. Al deze vernieuwingen op digitaal vlak hebben als achterliggend doel dat onze inwoners eenvoudig een bericht kunnen sturen, waarop ze dan op hun beurt snel een reactie terugkrijgen.

1.2.4. Interne communicatie en intranet

Als platform voor interne communicatie is er een intranet. Dit intranet is aan onderhoud toe. Het huidige intranet sluit niet meer aan bij de moderne

organisatie die Hof van Twente wil zijn. Zo nemen tijd- en plaatsafhankelijk werken een steeds belangrijker rol in. Een oplossing hiervoor is het inzetten van een interactief intranet, ook wel sociaal intranet genoemd. Een sociaal intranet heeft als doel om online samenwerken te bevorderen en betrokkenheid van medewerkers bij de organisatie en elkaar te verhogen. Op die manier kan slimmer, effectiever en efficiënter worden samengewerkt. Via een stage-opdracht onderzoeken we welke mogelijkheden er zijn en waar onze medewerkers behoefte aan hebben. In 2016 maken we keuzes over het nieuwe intranet.

1.3 Dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Optimale en klantgerichte dienstverlening met structurele aandacht voor kwaliteitszorg.

1.3.1 Servicenormen

Met onze servicenormen geven wij inzicht in afspraken op het gebied van dienstverlening. Op onze internetsite staan deze normen gepubliceerd en maandelijks wordt daar gerapporteerd of de afspraken zijn nagekomen. In 2016 gaat Hof van Twente het aantal servicenormen uitbreiden, bijvoorbeeld voor de afhandeling van de Meldingen openbare ruimte.

1.3.2 WhatsApp als dienstverleningskanaal

Het Publiekscentrum zet vanaf september 2015 een half jaar WhatsApp in als dienstverleningskanaal. De beantwoording via WhatsApp wordt ondergebracht bij de webcare medewerkers van de 1^e lijn die ook mede verantwoordelijk zijn voor Twitter en Facebook. Na een half jaar wordt de inzet van WhatsApp in 2016 geëvalueerd.

1.3.3 Digitalisering Burgerlijke Stand

Met de inmiddels gerealiseerde aansluiting op eHerkenning wordt de aangifte van overlijden gedigitaliseerd. Een wetswijziging heeft dit mogelijk gemaakt. Dit is het begin van volledige digitalisering van de Burgerlijke Stand. De aangifte van geboorte, huwelijk, geregistreerd partnerschap en erkenning worden in 2016 eveneens digitaal mogelijk gemaakt.

1.3.4 Dienstverlening buiten het gemeentehuis

Er loopt een pilot met het thuis bezorgen van paspoorten. Na de proefperiode in 2015 zal in 2016 het thuisbezorgen van reisdocumenten en rijbewijzen als extra (betaalde) service aan onze burgers worden aangeboden.

Naast deze pilot loopt volgend jaar de in 2015 gestarte proef met 'dienstverlening op locatie' door. Ook die zullen we op basis van de opgedane ervaringen gaan evalueren.

1.3.5 Digitaal werken

Bedrijven en burgers moeten uiterlijk in 2017 alle zaken die ze met de overheid doen digitaal kunnen afhandelen. Hof van Twente werkt aan de laatste fase van digitalisering door zaakgericht te werken. Er wordt bijvoorbeeld een koppeling met MijnOverheid gerealiseerd. Daarnaast is er veel aandacht voor het opleiden van medewerkers om digitaal te werken.

1.3.6 Aanpak adres- en identiteitsfraude

Een goede inschrijving in de basisregistratie is van vitaal belang. Burgers ontvangen op basis van hun identiteitsgegevens bijvoorbeeld uitkeringen en toeslagen.

In het kader van het project 'naar betrouwbare persoonsgegevens' zijn in 2015 al stappen ondernomen om de kwaliteit van de persoons- en identiteitsgegevens in de Basisregistratie persoonsgegevens te verhogen. Er zijn opleidingen gevolgd en procedures zijn aangescherpt. Voor de beoordeling van documenten uit het buitenland is het nodig om de technische en digitale ondersteuning verder uit te breiden. Dit laatste zal in 2016 zijn beslag krijgen.

In 2015 heeft de gemeente zich aangemeld bij het project Landelijke Aanpak Adresfraude. Deelname aan het project heeft als doel de kwaliteit van de Basis Registratie Personen (BRP) te verhogen. Ook maakt het project de aanpak van adresfraude met risicogericht adresonderzoek mogelijk.

Wat mag het kosten?

Overzicht van de baten en lasten (x € 1.000)

Programma 1: Burger en bestuur						
	Rek. 2014	2015	2016	2017	2018	2019
Totaal programmabegroting						
Lasten	7.396	7.487	7.238	6.470	6.335	6.410
Baten	666	1.661	878	945	994	1.068
Saldo programma 1	-6.730	-5.826	-6.360	-5.525	-5.341	-5.342

Visieblad

Programma 2:

Veiligheid en regels

Integrale Veiligheidszorg

Hof van Twente zet in op verdergaande samenwerking met veiligheidspartners en burgers voor de lokale veiligheidsthema's die wij echt belangrijk vinden. Hierin bewerkstelligen we bovenlokale en regionale afstemming om verplaatsing van veiligheidsproblemen te voorkomen. Tevens biedt deze benadering voordelen door het delen van een aanpak die werkt, het bundelen van middelen en de inzet van schaarse expertise. Zo geven we richting aan de aanpak van sociale veiligheid in Oost-Nederland, gezamenlijk met onze partners. Dat zijn bij de politie o.a. onze nieuwe wijkagenten van het basisteam midden maar ook onze BOA's.

Openbare Orde en veiligheid

Het openbare orde beleid wordt mede vorm gegeven in de (lokale) driehoek van burgemeester, politie en Openbaar Ministerie die het gezag vormt over de inzet van de politie. Dat doen we door

vergunningverlening, handhaven en het houden van toezicht in onze openbare ruimte. Centraal staan de lokale prioriteiten en maatschappelijke ontwikkelingen in Hof van Twente die afgestemd worden met de gemeenten en de politie van het Basisteam Midden Twente. Gezamenlijk zetten we ons in op het verbeteren van de sociale veiligheid en de vermindering van criminaliteit en overlast van met name jeugdigen.

Maatschappelijke onrust

Met de transities in het sociale domein staan sociale calamiteiten nog nadrukkelijker op de agenda van de lokale politie en op de bestuurlijke agenda's. Een sociale calamiteit genereert onrust en publiciteit en heeft niet alleen gevolgen voor direct betrokkenen, maar ook voor de burgers in de woonomgeving.

Veiligheidsregio Twente

Bij de Veiligheidsregio Twente (gemeenschappelijke regeling) bestaat het Algemeen Bestuur uit de burgemeesters van de Twentse gemeenten. Met de 14 gemeenten, de politie, de GHOR, het OM, defensie en het waterschap wordt samengewerkt aan een veilig Twente in de crisisbeheersing en de brandweezorg. De bevolkingszorg in de crisisorganisatie is in Hof van Twente breed georganiseerd en er wordt structureel geoefend.

Dit gebeurt onder de regie van de Veiligheidsregio Twente. De Veiligheidsregio ondersteunt de Twentse gemeenten met richtlijnen, regionale handreikingen en andere hulpmiddelen (evenementenkalender) en geeft daarnaast advies over de veiligheid en gezondheid bij (grote) publieksevenementen.

Vergunningverlening

Hof van Twente zet steeds meer in op digitaal werken. Het omgevingsloket online (OLO) draagt hier aan bij. Voor de verbetering van de dienstverlening voor inwoners en bedrijven is dit belangrijk. Daarom zal de dienstverlening ook meer zaakgericht georganiseerd worden. De taken op het gebied van vergunningverlening worden jaarlijks in het uitvoeringsprogramma VTH-taken gepland.

Omgevingswet

De Tweede Kamer heeft de Omgevingswet aangenomen. De wet zorgt voor minder regels, meer kwaliteit voor de woonomgeving, een grotere keuzevrijheid voor ondernemers en kortere procedures. Er gaan 26 wetten op in deze wet die niet uit gaat van verboden, maar juist uitnodigt tot ontwikkeling. Naar verwachting zal de Omgevingswet in 2018 in werking treden. Hof van Twente volgt deze ontwikkelingen en anticipeert op de nieuwe regelgeving als dat mogelijk is.

Toezicht en handhaving

Het verlenen van vergunningen betekent dat er toezicht nodig is en eventueel gehandhaafd moet worden. Als wettelijke regels of voorschriften niet worden nageleefd bieden de Gemeentewet en de Algemene wet bestuursrecht de mogelijkheden om sanctionerend op te treden met een last onder bestuursdwang en/of het opleggen van een last onder dwangsom. Het optreden is er altijd op gericht de illegale situatie ongedaan te maken en herhaling te voorkomen. Basis hiervoor is de Nota integrale handhaving. Jaarlijks worden in het Uitvoeringsprogramma VTH-taken de prioriteiten bepaald en vindt verantwoording aan de raad plaats.

Regionale samenwerking

Door de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) wordt uitvoering gegeven aan vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) voor het Wabo basistakenpakket. De gemeente Hof van Twente fungeert als gastheer van de RUD voor het Kennispunt Agrarisch IPPC Twente. Het doel van dit kennispunt is om vanuit de centrale sturing van de RUD adequaat uitvoering te geven aan VTH van de milieuregels bij agrarische IPPC bedrijven in alle gemeenten binnen RUD Twente. Daarnaast zal het kennispunt gaan functioneren als centrum voor de Regio Twente op het gebied van agrarische milieuvraagstukken.

In andere gemeenten zijn vergelijkbare kennispunten ondergebracht op het gebied van onder andere Geluid, Bodem, Industrie-IPPC, Afval en dergelijke.

Regionale uitvoeringsdienst (RUD)

Doelstelling is dat de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) zich verder zal ontwikkelen. Landelijk is de besluitvorming afgerond over de toekomst van de

RUD's. Besloten is dat deze zich uiterlijk op 1 januari 2018 moeten hebben ontwikkeld tot een openbaar lichaam. Dit betekent dat de netwerkconstructie, zoals Twente die sinds enkele jaren kent, niet kan blijven bestaan. In regionaal verband zullen voorbereidingen worden getroffen om de organisatie van de RUD aan te passen aan de nieuwe wettelijke vereisten.

PROGRAMMA 2: VEILIGHEID EN REGELS

2.1 Integrale veiligheidszorg

Wat willen we bereiken?

Bevordering van een integrale, gezamenlijke aanpak op het gebied van veiligheid met als doel de objectieve (meetbare) en subjectieve (gevoelde) veiligheid in de gemeente te vergroten.

2.1.1. Integraal veiligheidsplan

In 2016 wordt een nieuw Integraal veiligheidsplan ontwikkeld voor de periode 2017 - 2021. De meting van de veiligheidsmonitor die eind 2015 – begin 2016 wordt uitgevoerd, gebruiken we hiervoor als input, evenals de actuele trends die voortkomen uit politiecijfers.

De speerpunten in 2016, die de lokale en regionale aandacht hebben en waarbij gemeente, politie en veiligheidspartners de zorg- en veiligheidsstructuur verder professionaliseren zijn: woonoverlast (bij psychisch kwetsbaren); huiselijk geweld; jeugdoverlast (drugs- en alcoholmatigingsbeleid) en fietsendiefstal.

Eind 2016 wordt een uitvoeringsprogramma voor 2017 opgesteld.

2.1.2. Maatschappelijke onrust

Maatschappelijke onrust is een lokaal en regionaal thema. Lokaal zetten we in op het versterken van de keten van leefbaarheid, zorg en veiligheid tot aan het strafrecht waarvoor Justitie verantwoordelijk is. Regionaal haken wij aan en stemmen we af op het Veiligheidshuis, VTT (Veilig Thuis Twente) en de projecten: Code Rood (ontwikkelen van een gerichte en verscherpte aanpak voor plegers van geweld in huiselijke kring), BIJ (Bestuurlijke Informatievoorziening Justitiabelen bij de terugkeer van ex-gedetineerden), CO24-dak (kennisdeling onder één dak) en HALT (grensoverschrijdend gedrag bij jeugdige daders zo vroeg mogelijk stoppen). In 2016 wordt ingezet op het stroomlijnen en verder professionaliseren van de verschillende initiatieven en projecten.

2.2 Openbare orde

Wat willen we bereiken?

Goede en zorgvuldige waarborging van de openbare orde, waardoor de openbare ruimte een prettige plek is om te verblijven. Bij de handhaving van de openbare orde is het lokaal bestuur één van de veiligheidspartners van de politie Twente.

2.2.1 Openbare Orde doen we samen

Ook in 2016 zetten we in op het leefbaar houden van de openbare ruimte en het handhaven van de orde in die ruimte. Door de politie zal invulling gegeven worden aan de nieuwe visie op de inzet van 5 wijkagenten en taakagenten op het gebied van jeugd, horeca en psychisch kwetsbaren.

De gebiedsscan van de politie voor Hof van Twente biedt mede de onderbouwing voor beleidskeuzes die in het uitvoeringsplan 2016 en het meerjarig integraal veiligheidsplan 2017 - 2021 worden gemaakt.

2.2.2 Projecten bestrijding overlast

Projecten gericht op het bestrijden van overlast staan in 2016 als speerpunt op de agenda van de gemeente, de politie en haar veiligheidspartners.

Onder de noemer 'overlast' vallen allerlei zaken waar bewoners zich aan ergeren of last van ondervinden. Alle vormen komen voor in Hof van Twente zoals drugsoverlast, jeugd(groepen)overlast, burenoverlast en overlast door psychisch kwetsbaren.

In 2016 zal de bestrijding van woninginbraken zich met name richten op een integrale aanpak op heling in Twente. Huiselijk geweld is en blijft een prioriteit. De preventieve inzet op het voorkomen van fietsdiefstal bij met name de stations in Delden en Goor blijft een speerpunt.

2.2.3 Algemene plaatselijke verordening (APV)

Voor een efficiënte aanpak van bovenstaande veiligheidsthema's is het noodzakelijk een nieuwe actualisatie van de algemene plaatselijke verordening door te voeren. Doel is deze in 2016 in werking te laten treden. Dit om de handhaving en de leefbaarheid in onze openbare ruimte door de politie en de boa's te waarborgen. Ook wordt een verdere deregulering van de APV doorgevoerd. Met het inwerking treden van de nieuwe prostitutiewetgeving zal ook de APV op dit onderdeel worden aangepast.

2.3 Bevolkingszorg in de crisisorganisatie

Wat willen we bereiken?

De missie: ‘Samen werken aan een veilig Twente’ onderschrijven. Door vanuit Hof van Twente samen te werken in de Veiligheidsregio Twente een meer professionele organisatie voor veiligheid in Twente creëren en meer aandacht hebben voor veiligheidsrisico's.

2.3.1 Doorontwikkeling crisisorganisatie

In 2016 groeit de Veiligheidsregio Twente naar een outputgerichte crisisorganisatie die de burger centraal stelt. Ook de kolom bevolkingszorg en de crisiscommunicatie zijn met een nieuwe visie en prestatie-eisen, zoals beschreven in de notitie “Bevolkingszorg op orde in Twente”, gestart met de doorontwikkeling van hun crisisorganisatie.

2.3.2 Opleiden, Trainen en Oefenen

De crisisorganisatie dient opgeleid, getraind en geoefend te zijn. Zowel de eigen medewerkers bevolkingszorg als onze medewerkers die regionaal kunnen worden ingezet krijgen een training in 2016.

2.4 Vergunningverlening

Wat willen we bereiken?

Efficiënte vergunningverlening op basis van wetten en verordeningen, waarvoor de gemeente verantwoordelijkheid draagt, en het reguleren van de hiermee gemoeide algemene belangen.

2.4.1. Vergunningverlening Wabo breed

Door de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) wordt uitvoering gegeven aan vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) voor de taken op het gebied van milieu. Binnen de RUD bestaat de ambitie om de vergunningverlening Wabo breed op te pakken. De gemeente kan dan, als ze zelf onvoldoende capaciteit of deskundigheid heeft, een beroep doen op de RUD voor de behandeling van alle Wabo aanvragen. Door de verplichte ontwikkeling van de RUD naar een openbaar lichaam ingaande 2018 en de voorbereidingen die dat vergt, zal de ambitie om WABO breed taken op te pakken voorlopig op een laag pitje komen te staan.

2.4.2. Regulering evenementen

De gemeenteraad heeft kennis genomen van het rapport "Regulering evenementen in Hof van Twente". Voor de verschillende aanbevelingen en

aandachtspunten zijn acties geformuleerd met als doel de bestuurlijke en ambtelijke werkwijze te verbeteren. Het gaat hierbij om de belangen van veiligheid en openbare orde beter te waarborgen voor wat betreft de vergunningverleningsprocedure, het toezicht en de handhaving. In 2016 wordt verder uitvoering gegeven aan deze acties.

2.4.3. Digitaal werken

De aanvraag om een omgevingsvergunning of een APV vergunning kan volledig digitaal worden behandeld en verleend. Als de aanvrager daarmee instemt, zal de correspondentie ook digitaal plaatsvinden. In 2016 worden stappen gezet om in vergaderruimten in het gemeentehuis digitaal met initiatiefnemers plannen te bespreken. Daarnaast om digitaal te archiveren, de vergunningen digitaal ter inzage te leggen en om digitaal toezicht en handhaving mogelijk te maken.

2.4.4. Pilot ambtelijke toets welstand

Na de uitgifte van kavels in het uitbreidingsplan De Marke III in Hengevelde zal uitvoering worden gegeven aan de pilot waarbij de toets aan het welstandsbeleid niet door professionals van Het Oversticht plaatsvindt, maar ambtelijk in eigen huis.

2.4.5. Programmatische aanpak Stikstof

In de Programmatische aanpak Stikstof (PAS) zijn de regels opgenomen voor de verlening van Natuurbeschermingswetvergunningen die de achteruitgang van biodiversiteit tegen moet gaan bij Natura 2000-gebieden. Ruimte voor economische ontwikkelingen, sterkere natuur en minder stikstof: dat zijn de doelen van de PAS, waarin overheden, natuurorganisaties en ondernemers samenwerken.

Dit betekent o.a. dat voor de aanvragen om vergunning van (agrarische) bedrijven een Natuurbeschermingswetvergunning (Nbw-vergunning) of een Verklaring van geen bedenkingen (Vvgb) van de provincie nodig is. Daarnaast is in ons gewijzigde bestemmingsplan Buitengebied opgenomen dat bij aanvragen omgevingsvergunning ook moet worden aangetoond dat de uitstoot van ammoniak niet toeneemt. Als die wel toeneemt, is het verlenen van vergunning alleen mogelijk met een projectbesluitprocedure (26 weken in plaats van 8 weken).

2.4.6. Besluit huisvesting

Op 1 augustus 2015 is het Besluit emissiearme huisvesting en de Regeling ammoniak en veehouderij met veel gewijzigde ammoniaknormen in werking getreden. Dit heeft gevolgen voor aangevraagde

omgevingsvergunningen, Nbw-vergunningen en Vvgb's. Dit brengt extra werk voor ondernemers en vergunningverleners met zich mee.

2.4.7. Vergunningvrij bouwen

De regelgeving over vergunningvrij bouwen is ingewikkeld geworden, waardoor veel burgers niet meer zelf kunnen beoordelen of het bouwplan zonder vergunning kan worden gerealiseerd. Wij werken klantgericht en zoeken samen met de initiatiefnemer naar de mogelijkheden voor het vergunningsvrij bouwen.

2.4.8. Verruiming artikel 4 Bijlage II Bor

Door de verruiming van het Besluit omgevingsrecht (Bor) kunnen meer initiatieven gerealiseerd worden met een reguliere procedure. Als het bijvoorbeeld gaat om gewenste initiatieven op het gebied van duurzame energie, woningbouwplannen of verbouwingen van bestaande (leegstaande) gebouwen voor een nieuwe functie, dan denkt de gemeente graag mee. Daarbij wordt er praktisch gekeken naar wat mogelijk is, welke risico's er zijn en waar met een goede onderbouwing afgeweken kan worden van geldende regels.

2.5 Integrale handhaving

Wat willen we bereiken?

Handhaving van regelgeving waar de gemeente verantwoordelijkheid voor draagt, op basis van de door de raad vastgestelde Nota integrale handhaving en de prioriteiten uit het jaarlijkse uitvoeringsprogramma VTH-taken (vergunningverlening, toezicht-, en handhavingstaken)

2.5.1. Uitvoeringsprogramma VTH taken

In het uitvoeringsprogramma VTH-taken zijn per taakveld operationele doelstellingen en prioriteiten opgenomen voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. Het gaat hierbij om milieu- en bodemtaken, bouw- en woningtoezicht, ruimtelijke ordening, APV, bijzondere wetten en brandveiligheid. Uitgangspunt is de doelstellingen met de beschikbare formatie te realiseren.

2.5.2. Handhaving APV

De bijzondere opsporingsambtenaren worden ingezet op het toezicht en handhaving van verschillende wettelijke regelingen waaronder de APV. De taakuitoefening van de BOA is direct gerelateerd aan leefbaarheid en indirect aan veiligheid in de openbare ruimte. Verkeershandhaving beperkt zich

hoofdzakelijk tot controles op parkeerexcessen.

2.5.3. Private kwaliteitsborging bouwtoezicht

In de toekomst zullen bouwpartners zelf hun kwaliteitsborging moeten regelen. Het bevoegd gezag kijkt naar welstand, ruimtelijke ordening en de veiligheid van derden; private partijen zorgen zelf voor het voldoen aan het Bouwbesluit.

De ministerraad heeft ingestemd met het wetsvoorstel Kwaliteitsborging. Naar verwachting zal het wetsvoorstel vanaf 2016 stapsgewijs ingaan. Begonnen wordt met eenvoudige nieuwbouw en seriematige verbouw. Later volgt uitbreiding van het systeem naar andere, meer complexe bouwwerken. In een overgangperiode van minimaal drie jaar mag een bouwpartij kiezen voor private kwaliteitsborging of het huidige toezicht door de gemeente.

In het gemeentelijk Bouwbeleidsplan is voor eenvoudige nieuwbouw en seriematige verbouw besloten geen capaciteit in te zetten voor de Bouwbesluit toets en toezicht, zodat er voor 2016 geen effecten te verwachten zijn. Mogelijke effecten van private kwaliteitsborging voor de volgende fasen zullen op termijn in beeld worden gebracht.

Wat mag het kosten?

Overzicht van de baten en lasten (x € 1.000)

Programma 2: Veiligheid en regels

	Rek. 2014	2015	2016	2017	2018	2019
Totaal programmabegroting						
Lasten	5.075	4.987	5.230	5.181	5.073	4.996
Baten	699	710	825	877	877	877
Saldo programma 2	-4.376	-4.277	-4.405	-4.304	-4.196	-4.119

Visieblad

Programma 3:

Wonen en werken

Ruimte en economie

Hof van Twente wordt gekenmerkt door een plattelandsstructuur met verspreid liggende kernen van uiteenlopende omvang. Concentraties van wonen en werken bestaan in de verschillende kernen. Maar ook het buitengebied en de buurtschappen hebben een functie op het gebied van wonen en werken. Alle ruimtelijke en economische ontwikkelingen die hiermee verband houden zijn samengebracht in dit programma. Dit loopt uiteen van bedrijventerreinen en woningbouw tot plattelandsontwikkeling.

Ruimtelijke plannen

De gemeente draagt zorg voor een goede ruimtelijke ordening, waarbij ingespeeld wordt op de maatschappelijke ontwikkelingen en het beleid van andere overheden. Het ruimtelijk beleid is vooral gericht op het verbeteren van de kwaliteit. Dit wordt vastgelegd in structuurvisies en een integrale gemeentelijke omgevingsvisie.

Omgevingswet

De ontwikkelingen op het gebied van de Omgevingswet worden nauwlettend in de gaten gehouden. Waar mogelijk zal hierop geanticipeerd worden. Wanneer duidelijk is hoe de wet er uit gaat zien, zal er een implementatieplan gemaakt worden. Naar verwachting zal de Omgevingswet na januari 2018 in werking treden.

Plattelandsontwikkeling

Door maatschappelijke ontwikkelingen en veranderingen in de landbouwsector heeft de gemeente de afgelopen jaren samen met particulieren en de provincie veel geïnvesteerd in de ontwikkeling van het platteland. Activiteiten zijn gericht op een leefbaar en economisch sterk platteland, met ruimte voor landbouw, natuur, wonen en recreëren. Daarnaast wordt een kwalitatief goed planologisch regime voor het buitengebied nagestreefd, waarin de multifunctionaliteit van het buitengebied zich kan ontwikkelen. Dit komt tot uiting in het gemeentelijke KGO-beleid (Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving). De gemeente heeft een uitvoerings-programma voor de visie Twentse Kracht, een Groene Metropool.

Wonen

De algemene hoofddoelstelling van het woonbeleid, vastgelegd in de gemeentelijke woonvisie, is het zorgen voor voldoende en kwalitatief goede woonruimte voor alle doelgroepen. Tevens maakt het woningbouwprogramma 2015-2025 onderdeel uit van het woonbeleid. In het woningbouwprogramma staan de woningbouwplannen per kern benoemd. Om uitvoering te geven aan het woonbeleid worden er afzonderlijke (prestatie)afspraken gemaakt met de Provincie Overijssel en de woningcorporaties.

Grondbeleid

Een belangrijk instrument is het gemeentelijk grondbeleid. Dat heeft tot doel om door het houden van regie de kwaliteit van het ruimtegebruik in de gemeente te verhogen en een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten te bevorderen. In de nota Grondbeleid is ervoor gekozen om terughoudend te zijn met actief grondbeleid. Nieuwe ontwikkelingen moeten vanuit de samenleving tot stand komen. De gemeente neemt hierbij een passieve, of eventueel faciliterende positie in.

Werken

Hof van Twente is een gemeente met een gevarieerde economische structuur waar volop ruimte is voor bedrijven en ondernemers om zich te

vestigen. De gemeente zet in op nieuwe initiatieven en vooruitstrevende ideeën op het gebied van duurzaamheid, arbeidsparticipatie en vrijetijdseconomie. Ze biedt ondernemers een klantgerichte en op behoefte afgestemde dienstverlening.

Duurzaamheid

De doelstelling van de gemeenteraad om in 2035 energieneutraal te zijn is vertaald in een routekaart, die in juni 2015 door de raad is vastgesteld. Speerpunten zijn energiebesparing en energie-opwekking. De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld door de verduurzaming van eigen vastgoed. Duurzaamheid biedt veel kansen voor de ontwikkeling van de lokale economie. Samenwerking en participatie van inwoners, ondernemers en gemeente zijn de sleutelwoorden. Ook als het gaat om het nieuwe energiebedrijf Zuiver Hof van Twente.

Demografische ontwikkelingen

De uitdaging waar Hof van Twente voor staat is om een nieuwe balans te vinden tussen wonen, werken en mobiliteit, en om de gevolgen van demografische ontwikkeling voor welzijn, zorg en onderwijs, te doordenken.

PROGRAMMA 3: WONEN EN WERKEN

3.1 Stedelijke ontwikkeling

Wat willen we bereiken?

In alle kernen een kwaliteitsimpuls bewerkstelligen, passend bij de kenmerken en het schaalniveau van de kern. We willen initiatieven vanuit de bevolking initiëren, aanjagen en faciliteren.

Bijdragen aan een solide basis in de vorm van actuele (structuur)visies en bestemmingsplannen.

Ontwikkelingskansen creëren met name op de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit.

Mogelijkheden onderzoeken om de verkoop van bouwkavels te stimuleren en nadrukkelijk kijken naar welke type woning er behoefte is (herprofiëren).

3.1.1 Structuurvisies

In 2016 wordt voor het hele grondgebied van de gemeente de 'Omgevingsvisie Hof van Twente' afgerond. Het doel van de omgevingsvisie is om te komen tot een inspirerend document waarin een beeld gegeven wordt van de gewenste en mogelijke ruimtelijke ontwikkelingen tot 2030 voor de hele

gemeente. De visie is flexibel zodat het mogelijk is om in te springen op initiatieven uit de samenleving en op demografische en economische ontwikkelingen.

Voor het TSB-terrein in Goor zal opnieuw geprobeerd worden in overleg met de ontwikkelaar een nieuwe ontwikkelingsvisie en ontwikkelovereenkomst op te stellen. Insteek is om ook andere functies dan wonen mogelijk te maken.

3.1.2 De Esch III Markelo

In 2016 zal een besluit genomen worden over de manier waarop de wijk De Esch III in Markelo ontwikkeld zal worden.

Onderzocht wordt of een pilot voor de Omgevingswet kan worden opgestart, waarbij flexibele planregels worden geïmplementeerd.

3.1.3 Beschermd stadsgezicht Diepenheim

Het bestemmingsplan beschermd stadsgezicht Diepenheim wordt in 2016 vastgesteld. Hiermee wordt het unieke dorpsgezicht van Diepenheim beschermd en blijft er voor de rest van Diepenheim voldoende vrijheid voor ontwikkelingsmogelijkheden.

3.1.4 Spoorpark Goor

Het project Spoorpark wordt in een bestemmingsplan vastgelegd. Daarmee wordt ook ruimtelijk groen licht gegeven voor de opwaardering van de Van Kollaan en de aanleg van het Spoorpark.

3.1.5 Pauzelandenschappen

Onderzocht wordt of bepaalde gronden met tijdelijke functies kunnen worden ingevuld. Dit is afhankelijk van kansen die zich voordoen en vraagt om maatwerk. Via een rapportage zullen we over de voortgang communiceren.

3.1.6 Omgevingswet

In 2016 zal gestart worden met de voorbereidingen voor de implementatie van de Omgevingswet die in 2018 wordt verwacht.

3.2 Plattelandsontwikkeling

Wat willen we bereiken?

Uitvoering geven aan een programma om te komen tot een sociaal en economisch sterk platteland, aansluitend bij de nieuwe werkelijkheid van demografische veranderingen.

Vorbereidingen treffen om zo goed mogelijk aansluiting te vinden bij programma's van EU, Rijk en provincie. Een kwalitatief goed planologisch regime voor het buitengebied nastreven, waarin haar multifunctionaliteit zich kan ontwikkelen.

3.2.1 Bestemmingsplan buitengebied

Het in 2015 vastgestelde Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving (KGO) beleid wordt in een thematische herziening van het bestemmingsplan buitengebied vastgelegd.

3.2.2 Groene metropool

Binnen het samenwerkingsverband Twentse Kracht: een Groene Metropool worden verschillende projecten in gezamenlijkheid opgepakt.

Binnen Hof van Twente gaat de aandacht uit naar de zorg voor vitale erven. De gemeente participeert actief in enkele gebiedsuitwerkingen (o.a.

Deldenerbroek) en is volgend of leidend in nieuwe organisatiestructuren als de zogeheten collectieven,

coöperaties en andere samenwerkingsverbanden ten behoeve van de zorg, energie en glasvezel. In 2016 staan de volgende, lokaal vertaalde, speerpunten centraal:

- Gezond zand
- Herbal cow
- Biodiversiteit
- Wijnbouw in Goor

3.3 Wonen

Wat willen we bereiken?

Met behulp van de Woonvisie, het woningbouwprogramma en afspraken met belangrijke stakeholders zorgen voor een adequaat beleid op het gebied van wonen, zodat op basis hiervan voldoende en kwalitatief goede woningen worden gerealiseerd voor alle doelgroepen.

3.3.1 Woonvisie

Eind 2015 is de Woonvisie Hof van Twente vastgesteld. In de visie wordt onder andere aandacht besteed aan de demografische ontwikkelingen (ontgroening & vergrijzing) en wat dit voor gevolgen heeft voor de woningmarkt. In 2016 zal er verder uitvoering worden gegeven aan de visie, onder andere door het maken van prestatieafspraken met corporaties en huurders. Eind 2016 volgt er een eerste evaluatiemoment.

3.3.2 Woningbouwprogramma

Het woningbouwprogramma 2015-2025 maakt onderdeel uit van het woonbeleid. In het woningbouwprogramma staan de woningbouwplannen per kern benoemd, waarbij onder andere een onderverdeling is gemaakt in

fasering. In 2016 zal het woningbouwprogramma wederom worden geactualiseerd.

3.3.3 Prestatieafspraken

Uit de Woningwet volgt dat de corporaties vóór 1 juli 2016 een “bod” moeten uitbrengen op de woonvisie van de gemeente, waarin zij aangeven welke bijdrage zij willen en kunnen leveren aan het volkshuisvestingsbeleid (onder andere op het gebied van duurzaamheid). Op basis van dit bod zullen er uiteindelijk eind 2016 prestatieafspraken worden gemaakt tussen de gemeente, de corporaties en de huurders. Tevens zal er naar aanleiding van de nieuwe Woningwet in 2016 vorm worden gegeven aan de invulling van de toezichhoudende rol van de gemeente op de corporaties.

3.3.4 Woonafspraken met Provincie Overijssel

Op basis van de Regionale Woonvisie zijn in 2015 concrete woonafspraken gemaakt tussen de provincie en gemeenten, ten aanzien van de volgende vijf thema's: doelgroepen, wonen-zorg, stedelijke vernieuwing, bestaande voorraad (duurzaamheid) en programmeren. De woonafspraken gelden voor de periode 2016-2020 en worden jaarlijks geëvalueerd. Eind 2016 volgt er een eerste evaluatiemoment.

3.4 Werken

Wat willen we bereiken?

Na vaststelling van de Sociaal-economische visie ligt het accent op de uitvoering daarvan. Wij zetten ons in voor een economisch klimaat met een sterke detailhandelsstructuur, vergroting van de vrijetijdseconomie, een ondernemend buitengebied, hoogwaardige bedrijventerreinen, de versterking van het duurzame karakter en verbetering van arbeidsparticipatie.

3.4.1 Sociaal-economische visie

De sociaal-economische visie en het bijbehorende actieplan zijn vastgesteld. Het uitvoeringsprogramma 2016 zal, vanuit de verschillende, hiernavolgende speerpunten, worden uitgevoerd. Voor 2017 zal ook een uitvoeringsprogramma gemaakt worden.

3.4.2 Detailhandel

Er is een plan van aanpak voor de detailhandel in Hof van Twente opgesteld, waarin beleving, levendigheid en reuring in de kernen centraal staan. In 2016 wordt gestart met de uitvoering hiervan. Er wordt een externe accountmanager voor de kernen ingezet die vanuit de detailhandel activiteiten ontwikkelt en verbindingen schept met de vrijetijdseconomie en de

culturele partners, zoals de Reggehof, de Kunstvereniging en dergelijke.

3.4.3 Arbeidsparticipatie

Bij het thema arbeidsparticipatie wordt ingezet op de samenwerking tussen het bedrijfsleven en de gemeente. Met de actiepunten wordt beoogd dat de totale doelgroep van werkzoekenden ondersteund wordt bij het vinden van werk en ondernemers op professionele wijze geholpen worden bij het vinden van geschikte medewerkers. Daarbij is een goede nazorg en begeleiding van de nieuwe medewerker op de werkvloer van belang.

In 2016 gaat de nieuwe bedrijvencontactfunctionaris Arbeid aan de slag met het gericht zoeken naar geschikte kandidaten voor de individuele ondernemer. Maar hij treedt ook op als tussenpersoon richting het Werkplein, gemeente, onderwijsinstellingen of andere organisaties op het gebied van personeelsvraagstukken.

3.4.4 Vrijetijdseconomie

Het verruimen van de mogelijkheden van de vrijetijdseconomie is één van de vier actieprogramma's binnen het sociaal-economisch actieplan "Daadkrachtige kernen verbonden door ambitie".

De komende jaren wordt ingezet op: duurzame toeristische promotie door middel van multimediale campagnes gericht op de binnenlandse- en buitenlandse toerist, realiseren van een grote toeristische trekker, vergroten samenwerking vrijetijdsondernemers en ondernemersverenigingen; meer aansprekende sport- en cultuurevenementen; verbetering kwaliteit routenetwerken en gebiedsgerichte ontwikkeling van Zoutmarke, Reggedal, Schipbeek en Groene Metropool als toeristische subregio's. Daarnaast zal de aandacht gericht zijn op het inrichten van een toeristisch loket voor vrijetijdsondernemers voor productontwikkeling, kwaliteitsverbetering, cursussen gastheerschap en diversiteit in aanbod. De VVV Hof van Twente is onze preferente partner bij de doorontwikkeling van vrijetijdseconomie.

3.4.5 Bedrijventerreinenvisie

In 2016 dient een nieuwe bedrijventerreinenvisie vastgesteld te worden. Hierbij zal in een vroegtijdig stadium de Provincie worden betrokken. Een doorvertaling van de sociaal-economische visie en de actuele ontwikkelingen op het gebied van economie en werkgelegenheid zullen hierin een plek krijgen.

3.5 Duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

Uitvoering geven aan de Routekaart naar een energieneutrale gemeente in 2035. Dit geschiedt door uiteenlopende projecten en initiatieven te starten, te faciliteren en te stimuleren. Samenwerking en participatie van inwoners, ondernemers en gemeente zijn de sleutelwoorden.

3.5.1 Zuiver Hof van Twente

De ambitie van Hof van Twente is om in 2035 energieneutraal te zijn. Initiatieven die bijdragen aan deze doelstellingen zijn ondergebracht in de oprichting van een coöperatie en BV met de naam “Zuiver” (Zuiver Hof van Twente). Hierin zijn vertegenwoordigd de gemeente, de Stichting Ondernemersplatform Hof van Twente en Energie Coöperatie Hof van Twente (ECHT).

In 2016 worden de eerste activiteiten vanuit Zuiver ontwikkeld. Vanuit het energiebedrijf zal de energielevering van start gaan.

3.5.2 Energiebesparing

Naast duurzame energieopwekking vormt energiebesparing een speerpunt uit de routekaart naar een energieneutrale Hof van Twente.

Energiebesparing vraagt om bewustwording en om isolatiemaatregelen. Informatievoorziening en educatie zijn hiervoor belangrijk. Zo wordt het scholenprogramma voor basisscholen verbreed naar het voortgezet onderwijs. De informatie- en adviesfunctie vanuit het energieloket richting particulieren wordt uitgebouwd. Ditzelfde geldt, in samenwerking met lokale ondernemers, voor bedrijven.

In 2016 wordt de ronde van informatiebijeenkomsten in alle kernen herhaald.

3.5.3 Voorbeeldprojecten

Met het oog op de langetermijndoelstelling is het voor de gemeente belangrijk om ook zelf het goede voorbeeld te geven door de verduurzaming van eigen vastgoed. Na de ingebruikname van de zonne-installatie op het dak van het gemeentehuis is het daarom de bedoeling in 2016 meerdere initiatieven te nemen. Denk aan de plaatsing van laadpalen voor auto's en fietsen, deelname aan de Nacht van de nacht in oktober 2016 of het opstellen van een landschap oogstplan, gericht op de ingebruikname van pelletkachels.

Bij al dergelijke projecten willen we aantonen dat duurzaamheid niet alleen het milieu, maar ook de ontwikkeling van de lokale economie, ten goede kan komen.

Wat mag het kosten?

Overzicht van de baten en lasten (x € 1.000)

Programma 3: Wonen en werken

	Rek. 2014	2015	2016	2017	2018	2019
Totaal programmabegroting						
Lasten	6.473	7.250	5.056	4.560	4.577	4.578
Baten	3.307	2.266	1.971	1.982	1.994	2.007
Saldo programma 3	-3.166	-4.984	-3.085	-2.578	-2.583	-2.571

Visieblad

Programma 4:

Leefomgeving

Borgen van beheer en onderhoud

De kwaliteit van de fysieke openbare ruimte is een samenspel tussen de gemeente en haar inwoners (gebruikers), maar ook tussen inrichting, aanleg, onderhoud en gebruik. Door de uitkomsten van het schouwen worden gerichte acties uitgezet om het beheer en onderhoud effectiever uit te voeren. Ontwikkelingen op gebied van veranderende regelgeving (bijv. gebruik bestrijdingsmiddelen of statiegeld verpakkingsmateriaal) kunnen blijvend invloed uitoefenen op de werkwijze, de kwaliteit en de beschikbare middelen. Dit vraagt van ons om te communiceren met de gebruikers van de openbare ruimte over welke kwaliteit zij mogen verwachten. Denk aan publicaties op de website, via het hofweekblad en bijeenkomsten zoals “Ken uw gemeente”.

Economische en demografische ontwikkelingen

Er tekent zich een trend af dat de economie zich voorzichtig herstelt. Om het herstel ook lokaal impulsen te kunnen geven worden door de gemeente

verschillende maatregelen genomen. Binnen programma 4 worden deze impulsen gekenmerkt door meer te investeren in de openbare ruimte dan in de afgelopen jaren mogelijk is geweest. De investeringen richten zich op het taakveld wegen en riolering. Beide taakvelden hebben verschillende renovatie- en vervangingsprojecten in uitvoering en op stapel staan. Bij de aanbesteding worden lokale en regionaal gevestigde ondernemers betrokken.

Participatiewet

Door invoering van de Participatiewet is hernieuwde aandacht nodig voor het creëren van arbeidsplaatsen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. In de projecten en uitvoering van onderhoudswerken wordt hier met nieuwe energie aandacht aan gegeven. Concreet wordt gedacht aan het verder verstevigen van de regionale afspraken met de infrasector op het gebied van invulling SROI (Social Return On Investment) in infrastructurele projecten. Daarnaast wordt aandacht gegeven aan het verbeteren van arbeid en leerwerkplaatsen in het uitvoeren van reguliere onderhoudswerkzaamheden in de openbare ruimte. Het Traject Samen Verder past in deze beweging.

Herinrichtingen, reconstructies en omvormingen

De afgelopen jaren is de inrichting van de openbare ruimte tegen het licht gehouden. Functionaliteit, beschikbare middelen en vastgestelde kwaliteitsniveaus voor beheer en onderhoud zijn hierbij facetten die worden meegewogen bij het opstellen van omvormingsplannen. Deze vragen om een goede communicatie naar de gebruikers van de openbare ruimte. Maar ze bieden ook kansen voor particuliere initiatieven en participatie in het beheren en onderhouden van de openbare ruimte.

Om verbinding te maken tussen beheer en onderhoud en aanleg en inrichting van de openbare ruimte zijn nieuwe beleidskaders noodzakelijk in de vorm van een leidraad inrichting openbare ruimte (LIOR).

Organisatie

Op het gebied van het dagelijkse onderhoud van de openbare ruimte is het traject “Samen verder” gestart. Dit beoogt het samengaan van de groenafdeling van SWB, beheer en onderhoud van de Gemeente Hengelo en de buitendienst van de gemeente Hof van Twente. De nieuwe organisatie gaat gestalte geven aan het creëren van arbeid en leerwerkplaatsen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Milieu

Het milieubeleid voor de komende jaren is gebaseerd op het advies dat door de Gezondheidsraad is uitgebracht op verzoek van het Kabinet.

Een duurzame sociale en economische samenleving vindt de oorsprong in een vitale milieu(leef)omgeving (water, natuur, bodem etc).

De Beleidsnota fysieke leefomgeving bevat het beleidskader voor de verschillende milieuthema's.

Omgevingswet

De Omgevingswet is in 2015 door de Tweede Kamer aangenomen. Zie ook het visieblad bij programma 2. Gemeenten worden verplicht één omgevingsvisie voor het gehele grondgebied vast te stellen.

Bodem & asbest

De aanpak van bodemverontreiniging staat hoog op de agenda. De Wet bodembescherming wordt gewijzigd en in 2018 opgenomen de Omgevingswet. De wijzigingen houden ondermeer een verschuiving in van 'saneren' naar 'beheren' en een overheid die terugtreedt als het gaat om bodemsaneringen. Van de markt wordt een grotere inspanning gevraagd door initiatief te nemen en bij te dragen in de kosten. Dit met uitzondering van bodemverontreinigingen met grote risico's voor de volksgezondheid.

Vanaf 2024 is het verboden om asbestdaken voorhanden te hebben. Dit vraagt om een planmatige aanpak van het asbestvraagstuk.

STRONG

De Rijksstructuurvisie Ondergronds (STRONG) wordt in 2016 vastgesteld. Gemeenten krijgen via een wijziging van de Mijnbouwwet meer zeggenschap over de ondergrond. Het kabinet heeft besloten dat commerciële opsporing en winning van schaliegas de komende vijf jaar niet aan de orde is.

In 2018 worden nieuwe bodemregels onderdeel van de Omgevingswet.

Wegen, mobiliteit, verkeer en infrastructuur

Uitgangspunt van het gemeentelijk wegenbeheer is het op een sobere, maar verantwoorde (verkeersveilige) wijze zorg dragen voor het in stand houden en uitbreiden van het gemeentelijk wegennet door functiegericht wegbeheer, afwaardering en revitalisatie. Het wegenbeleid- en beheerplan geven richting aan het beheer en onderhoud van het bestaande wegennet.

Investerings voor het vervangen en functioneel inrichten van wegen zijn in de begroting opgenomen. Hierdoor kan op termijn een betere balans gevonden worden tussen het aanwezige areaal, de kwaliteit en de beschikbare middelen. Daarnaast zijn ook de

verkeersvisie Goor, de structuurvisies en het Gemeentelijke Mobiliteitsplan richtinggevend voor de ontwikkelingen op het gebied van mobiliteit en infrastructuur. Landelijke en regionale ontwikkelingen op het gebied van bereikbaarheid en infrastructuur vragen de aandacht van de gemeente.

Openbare verlichting

Het beleidsplan openbare verlichting geeft richting aan het beheer en onderhoud van de openbare verlichting. Speerpunten in dit beleid zijn o.a. het verminderen van de hoeveelheid licht en het besparen van energie. Eén van de zaken die hierin tot uitdrukking komen is dat de huidige openbare verlichting planmatig vervangen zal gaan worden door energiezuinige systemen bijvoorbeeld LED.

Groen

Voor het openbaar groen is een lange termijn beheerplan opgesteld waarbij de afgesproken kwaliteit in samenhang is gebracht met de beschikbare middelen. De afgelopen jaren is een weg ingeslagen waarbij de inrichting van de groene openbare ruimte wordt aangepast aan de verminderde beschikbare middelen. Dit is concreet zichtbaar in het aanpassen van maaifrequenties en het omvormen van plantsoenvakken van heesters naar grasachtige vegetaties.

In het groenbeheerplan is als doelstelling opgenomen om de biodiversiteit duurzaam te vergroten. Dit is niet alleen gedaan vanuit ecologisch en kwalitatief oogpunt, maar ook vanuit economisch oogpunt.

Ecologische hoofdstructuur / Natura 2000

De Wet natuurbescherming integreert de Boswet, Flora- en fauna-wet en Natuurbeschermingswet . Naar verwachting treedt de wet in 2016 in werking. Het provinciale akkoord “Samen Werkt Beter” ligt aan de basis van realisatie van de EHS-doelen en opgaven voor aangewezen Natura 2000 gebieden (voor Hof van Twente “de Borkeld”).

Riolering en Water

Water speelt een belangrijke rol in de openbare ruimte, zowel onder- als bovengronds. Het is als ordenend element van belang en zichtbaar/ beleefbaar oppervlaktewater levert een positieve bijdrage in de ervaring van de openbare ruimte. Het gemeentelijke waterbeleid is vastgelegd in het vernieuwde verbrede gemeentelijke rioleringsplan. Aanpassingen als gevolg van de tussentijdse evaluatie in 2015 zijn doorgevoerd. Het verbrede gemeentelijke rioleringsplan (vGRP) geeft een opsomming van maatregelen en de daarvoor benodigde middelen om te voldoen aan functionele eisen van het (afval)watersysteem.

Afval

Een ander belangrijk aandachtsveld voor de kwaliteit van de leefomgeving is het afvalbeheer. Dit bestaat grotendeels uit het georganiseerd inzamelen van huishoudelijk afval van particulieren. De gemeente draagt hiervoor een zorgplicht. Centraal staat de gescheiden huisvuilinzameling op basis van Diftar. Het afvalstoffenbeleidsplan vormt hierbij de basis.

Externe veiligheid

Het Meerjarenprogramma Externe Veiligheid Overijssel 2015 – 2018 (MEVO 3) is vastgesteld door de provincie Overijssel. Landelijke middelen zijn toegekend aan de provincies. Gemeenten krijgen onder MEVO 3, anders dan bij MEVO 1 en 2, geen eigen budget, maar kunnen producten/diensten bijvoorbeeld in de vorm van adviezen, afnemen.

Gemeentelijk vastgoed

Het vastgestelde beleidsplan gebouwen geeft richting aan het beheer van het gemeentelijke vastgoed. Verduurzamen van het gemeentelijke vastgoed is een speerpunt voor dit taakveld.

PROGRAMMA 4: LEEFOMGEVING

4.1 Milieuprogramma

Wat willen we bereiken?

Een gezonde en veilige milieuleefomgeving (vanuit ecosysteem gedachte) als basis voor een sociaal welzijn en economisch verantwoorde ontwikkeling.

4.1.1 Beleidsnota fysieke leefomgeving

De Beleidsnota fysieke leefomgeving wordt in het eerste kwartaal van 2016 aangeboden aan de raad ter vaststelling. Hierin wordt ingegaan op de relatie milieu en fysieke leefomgeving.

4.1.2 Externe Veiligheid

Uitvoering geschiedt via Vergunningverlening Toezicht en Handhaving en via ruimtelijke ordening. De Veiligheidsregio Twente en het Kennispunt Externe Veiligheid bij de Regionale Uitvoerings Dienst zijn belangrijke adviespartners. Vóór 1 december wordt een verzoek gedaan voor het afnemen van diensten/producten, bijvoorbeeld advies over bestemmingsplan, omgevingsvergunning.

4.1.3 Natura 2000/ PAS

Het beheerplan voor het Natura 2000 gebied de Borkeld is in 2015 vastgesteld. Het beheerplan zegt samengevat of een activiteit (bestaand of nieuw) zonder meer mag, mogelijk onder voorwaarden is toegestaan of absoluut niet is toegestaan. Dit met oog op instandhouding van bijzondere habitats die in het gebied aanwezig zijn.

De Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) beoogt een versnelling en versoepeling van vergunningverlening vanuit de Natuurbeschermingswet. Begin 2016 wordt de Pas geëvalueerd (rijk/provincie). Afhankelijk van gemeentelijke belangen wordt een zienswijze ingediend. Zie ook 2.4.5.

4.1.4 Energieloket

Er komt een nieuwe provinciale regeling om energieloketten de komende jaren in stand te houden en verder te professionaliseren. Aan te vragen middelen eisen cofinanciering in de vorm van uren en/ of middelen. De provincie stimuleert de ontwikkeling van lokale energiebedrijven en het koppelen van energieloketten aan lokale initiatieven. Vanaf oktober 2015 zal het energieloket van Zuiver Hof van Twente een plek krijgen bij de balies in het gemeentehuis. Zie ook 3.5.

4.2 Bodem- en asbestbeleid

Wat willen we bereiken?

Een samenhangende aanpak van bodemverontreinigingen en het voorkomen van nieuwe verontreinigingen. Een duurzaam beheer van de bodem en ondergrond. Een asbestarme gemeente mede met het oog op het komende asbestdakenverbod in 2024.

4.2.1 Bodem- en asbestbeleid

In regionaal verband wordt gewerkt aan verdere samenwerking op het gebied van bodembeleid. Dit betreft gezamenlijk beleid voor grondverzet, bouwen, ruimtelijke ontwikkelingen maar ook bijvoorbeeld voor de digitalisering van bodeminformatie.

In 2016 zullen we ons voorbereiden op de nieuwe taken en verantwoordelijkheden die we als gemeente krijgen door de nieuwe asbestregelgeving per 2018.

4.2.2 Asbestaanpak

Uitgangspunt voor de uitvoering van onze wettelijke taken is het voorkomen van gezondheidsrisico's. Daarnaast is er oog voor de aanpak van asbest dat aanwezig is in gemeentelijk vastgoed, wegen en in wegbermen. Deze aanpak vindt planmatig en programmatisch plaats in overleg met partners.

Daartoe behoren andere overheden en stakeholders. De mogelijkheden voor co-financiering worden hierbij in beeld gebracht.

Een versnelling van de sanering van asbestdaken wordt beoogd met behulp van een nog op te stellen sloopregeling. Deze zal een invulling krijgen in het kader van de ruimtelijke ontwikkeling.

4.2.3 Structuurvisie Ondergrond (STRONG)

Begin 2016 wordt het PlanMER Ondergrond, PlanMER Schaliegas en de Ontwerpstructuurvisie Ondergrond ter inzage gelegd. Eind 2015 brengt het kabinet een visie op het energiebeleid na 2020 uit. In die context zal ook bekeken worden of nader onderzoek naar schaliegaswinning aan de orde is. Van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen zal gebruik worden gemaakt als dit noodzakelijk is ter behartiging van gemeentelijke belangen.

4.2.4 Concrete bodemsaneringen

De grootschalige asbestbodemsanering in het Gijmink in Goor krijgt in 2016 een vervolg (zie ook de rapportage Bestuurlijke projecten). De provincie Overijssel gaat in 2016 door met het project 'Asbest in tuinen'. Dit is een project op basis van de "Kracht van Overijssel".

4.3 Wegen/ mobiliteit/ verkeersveiligheid

Wat willen we bereiken?

Een sobere, verkeersveilige instandhouding van het gemeentelijke wegennet, gemeentelijke havens en vaarwegen met zorg voor bereikbaarheid, milieukwaliteit, leefkwaliteit en duurzaamheid.

4.3.1 Wegen

In 2016 wordt het beheer en onderhoud van de gemeentelijke wegen uitgevoerd volgens het wegenbeleid- en beheerplan. Als gevolg van bezuinigingen dreigt het kwaliteitsniveau te zakken onder het door de raad vastgestelde niveau. In 2016 zal daarom bij rioolrenovatie gelijktijdig geïnvesteerd worden in vervanging van wegen. Ook wordt 1 miljoen euro extra geïnvesteerd.

Als gevolg van wetgeving zijn de richtlijnen voor chemische onkruidbestrijding gewijzigd. Om onkruidbestrijding volgens het beeldkwaliteitsplan 'overall basis' uit te voeren zullen de jaarlijkse kosten stijgen. Begin 2016 volgt hiervoor een voorstel.

4.3.2 Mobiliteitsplan

In 2016 zal de planvorming/voorbereiding van projecten volgens het door de gemeenteraad geactualiseerde GMP 2016-2020 plaatsvinden. De fysieke uitvoering zal in 2017 starten. Waar mogelijk wordt de samenhang gezocht met de uitvoering van groot onderhoud wegen en rioleringsprojecten. Tevens zal in 2016 de planvorming van het project Van Kollaan-Spoorpark worden gestart. Het beleid met betrekking tot educatie verkeersveiligheid wordt voortgezet.

4.3.3 Kunstwerken

Het onderhoud aan kunstwerken wordt uitgevoerd volgens het in 2015 vastgestelde beheerplan kunstwerken.

4.3.4 Openbare verlichting

Het beheer en onderhoud van de openbare verlichting wordt uitgevoerd volgens het beleidsplan openbare verlichting 2013 - 2018. Vervanging van ledarmaturen en lichtmasten zal volgens plan geschieden.

In 2016 wordt gekeken naar vermindering van lichtvervuiling in het buitengebied evenals naar alternatieven en verduurzaming van de openbare verlichting.

Bij deze beleidsmatige aanpak zal mede invulling worden gegeven aan de geplande structurele bezuiniging van € 25.000.

4.3.5 Vaarwegen en havens

Het Twentekanaal wordt vanaf 2017 door Rijkswaterstaat verruimd, zodat het geschikt wordt voor grotere schepen klasse Va. In verband met de verbreding van het kanaal zal de haven Delden naar achteren verplaatst worden en uitgevoerd in klasse Va. Hiermee zijn alle havens van Hof van Twente (Markelo/Goor/Delden) toekomstbestendig. Hof van Twente participeert in het samenwerkingsverband gemeenschappelijk havenbeheer Twentekanalen.

4.3.6 Bruggen Twentekanaal

In vervolg op het in 2015 getekende bestuursconvenant tussen Rijk, Provincie Overijssel en gemeenten Lochem en Hof van Twente worden in 2016 door Rijkswaterstaat versterkingsmaatregelen uitgevoerd aan de Markelosebrug, Dorrebrug en de Warmtinkbrug, gelegen over het Twentekanaal. In 2016 zal besluitvorming door RWS plaatsvinden over de draagkracht van de overige bruggen over het kanaal. Daarna kan de gemeente een verkeersbesluit nemen tot eventuele aslastbeperking.

4.3.7 Aanleg glasvezel

Cogas is gestart met de verglazing van haar verzorgingsgebied. Eind 2016/begin 2017 zal naar verwachting het totale buitengebied van onze gemeente worden verglaasd. Voor onrendabele gebieden die door de markt niet worden ontsloten heeft de gemeente (beperkt) middelen beschikbaar als bijdrage, indien marktpartijen de bussinescase niet sluitend krijgen. Ontwikkelingen op industrieterreinen vallen buiten de invloed van de overheid.

4.4 Groen

Wat willen we bereiken?

De groene ruimte speelt een belangrijke rol in de beleving van de inwoners van Hof van Twente. Het juiste groen op de juiste plaats met de juiste beheerkwaliteit levert een belangrijke bijdrage aan het welbevinden en een prettige leefomgeving.

4.4.1 Openbaar / Stedelijk Groen

In 2016 wordt het onderhoud groen uitgevoerd volgens het in 2015 vastgestelde Groenbeheerplan. Dit plan omvat het uitvoeringskader van het 'Beheren op beeldkwaliteit'. In 2016 wordt het onderhoud daarmee duurzaam en planmatig uitgevoerd. Ook worden initiatieven van onze inwoners en instanties nadrukkelijker gefaciliteerd. Denk daarbij aan het onderhoud van, door de gemeente geleverde, bloembakken in de openbare ruimte door particulieren.

4.4.2 Speelruimte

In 2016 wordt het noodzakelijk klein onderhoud aan speeltoestellen uitgevoerd op basis van uit te voeren wettelijke inspecties. In wijkbeheerplannen wordt onderzocht waar herverdeling en eventueel opheffing van locaties voor speeltoestellen mogelijk is.

4.3.3 Begraafplaatsen

In 2016 worden, in lijn van het plan "Optimalisering begraafplaatsen", graven geruimd op de algemene begraafplaatsen in Goor en Markelo. Hierdoor ontstaat nieuwe ruimte voor begraven.

4.5 Riolering en water

Wat willen we bereiken?

Een duurzame, toekomstbestendige- en klimaatbestendige voorbereiding op en uitvoering van de zorgplicht voor grondwater, afvalwater, hemelwater en bescherming van drinkwater.

4.5.1 Planvorming en onderzoek

Het huidige verbreed Gemeentelijke rioleringsplan (vGRP) heeft een looptijd tot 2017. In 2016 zal op basis van een evaluatie een nieuw vGRP worden opgesteld en aan de raad ter vaststelling worden aangeboden. Onderzoek zal zich met name richten op het opheffen van hemelwaterlozingen en grondwateroverlast en het op termijn vervangen van drukriolering.

4.5.2 Projecten

In 2016 worden diverse rioolprojecten op basis van vastgestelde uitvoeringsplannen 2013, 2014 en 2015 afgerond. Eveneens wordt begonnen met de voorbereiding en uitvoering van het uitvoeringplan vGRP 2016. Waar mogelijk wordt de samenhang gezocht met de uitvoering van groot onderhoud wegen en gemeentelijke mobiliteitsprojecten.

4.5.3 Beheer en onderhoud

In 2016 wordt het onderhoud aan riool- en watervoorzieningen uitgevoerd volgens het in 2015 vastgestelde beheer- en onderhoudsplan.

4.5.4 Samenwerking

Het bestaande samenwerkingsverband Twents waternet wordt voortgezet.

Met de waterschappen Rijn en IJssel en Vechtstromen worden afspraken gemaakt over het gezamenlijk beheer in de waterketen. Ook wordt deelgenomen aan bijeenkomsten binnen het stroomgebied Rijn-Oost in het kader van de brede wateropgave op het gebied van waterkwaliteit, waterkwantiteit, overstromingsrisico en klimaatadaptatie.

4.6 Afval

Wat willen we bereiken?

Een afvalloze leefomgeving waarbij afvalstoffen worden gezien als grondstoffen die geld genereren in plaats van geld kosten door afvalstoffen in te zetten voor de opwekking van duurzame energie.

4.6.1 Afvalinzameling

Vanaf 2016 wordt de afvalinzameling uitgevoerd volgens het in 2015 door de gemeenteraad vastgestelde 'Afvalstoffenbeleidsplan 2015-2030'

(scenario: koploper duurzaamheid). Dit is de route naar een afvalloos (Hof van) Twente. De doelstelling is om op termijn maximaal 50 kg restafval per huishouden per jaar te produceren. Plastic, metaal en drankenkartons zal ingezameld gaan worden met behulp van een minicontainer. Tevens worden in 2016 voorbereidingen getroffen voor het invoeren van diftar (betalen per aanbidding) met ingang van 2017.

Wat mag het kosten?

Overzicht van de baten en lasten (x € 1.000)

Programma 4: Leefomgeving						
	Rek. 2014	2015	2016	2017	2018	2019
Totaal programmabegroting						
Lasten	19.653	21.371	16.676	16.692	17.100	17.255
Baten	9.701	10.210	9.762	9.662	10.004	10.166
Saldo programma 4	-9.952	-11.161	-6.914	-7.030	-7.096	-7.089

Visieblad

Programma 5:

Sociaal Domein

Van zorgen vóór naar zorgen dat

In de nieuwe visie op maatschappelijke ondersteuning is het uitgangspunt de verantwoordelijke inwoner die zelf regie voert over zijn leven en een gemeente die dit stimuleert. Niet zorgen vóór, maar zorgen dat. Vernieuwingen zijn nodig om meer te kunnen doen met de beschikbare middelen.

Zorgactiviteiten worden ingezet om de eigen kracht en zelfredzaamheid van mensen te bevorderen, mensen te laten participeren in en actief te laten deelnemen aan de samenleving. Hiermee kan soms voorkomen worden dat mensen een (groter) beroep op betaalde zorg gaan doen.

Belangrijk is de eigen verantwoordelijkheid van onze inwoners. De gemeente faciliteert, maar de mensen moeten het zelf doen. Pas als mensen die verantwoordelijkheid niet kunnen nemen (de kwetsbaren) zorgt de gemeente voor ondersteuning. Organisaties die actief zijn op het maatschappelijk

vlak, hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid en worden waar nodig gesubsidieerd om meer te gaan samenwerken.

Sport

De nadruk ligt op de beoefening en ondersteuning van breedtesport. Sport wordt als middel ingezet om een positieve bijdrage te leveren aan een gezond leefgedrag van mensen. Bestrijding van overgewicht en het terugbrengen van bewegingsachterstand zijn daarvan voorbeelden. Extra aandacht gaat uit naar jeugd, ouderen en gehandicapten. Gerichte (jeugd-) sportstimuleringsubsidies en buurtsportcoaches worden ingezet om mensen meer te laten sporten.

Cultuur

Cultuur maakt Hof van Twente aantrekkelijk om te wonen, te recreëren en te bezoeken. Speerpunt binnen cultuur ligt bij de culturele ontwikkeling van de jeugd en de participatie van kwetsbaren en ouderen. Speerpunten zijn een goed bereikbare bibliotheek en muziek- en cultuureducatie. Sociaal culturele (multifunctionele) accommodaties hebben een spilfunctie, samen met een centraal gelegen theatervoorziening.

Bij beeldende kunst ligt de nadruk op het behoud en onderhoud van de bestaande kunst in de openbare ruimte. Musea en historische verenigingen zorgen

voor het bewaren van en toegang geven tot de historie van Hof van Twente.

Jeugd

Hof van Twente wil een gemeente zijn waar de jeugd veilig en gezond kan opgroeien. Goede en bereikbare scholen, activiteiten op het gebied van cultuur en sport dragen hier aan bij. Participeren in de samenleving begint al op jonge leeftijd.

Bij jeugdzorg wordt ingezet op preventie. Het voorkomen van problemen en het zo vroeg mogelijk signaleren en oplossen daarvan voorkomt een beroep op zwaardere zorg. De volledige verantwoordelijkheid voor de jeugd door alle nieuwe taken biedt nieuwe kansen en uitdagingen.

Accommodaties

Multifunctionele accommodaties maken het mogelijk uitvoering te geven aan zelfredzaamheid, participatie en versterken van de kracht van de samenleving. Zij leveren (passief) een bijdrage aan de leefbaarheid in kernen en buurtschappen. Door zelfwerkzaamheid en passende huurtarieven leveren de gebruikers een grote bijdrage in de kosten, op het gebied van onderhoud en exploitatie. Ondanks dat is financiële ondersteuning van de gemeente nodig. Het beheer en het gebruik kan door de mensen zelf worden geregeld. De gemeente ondersteunt verenigingen bij

grote uitgaven zoals investeringen in eigen gebouwen.

Moderne (brede) scholen

Nieuwe onderwijsvormen moeten op een verantwoorde wijze toegepast kunnen worden in daarop aangepaste gebouwen. Om de komende jaren hier op een verantwoorde wijze mee om te gaan is de Scholenvisie Hof van Twente 2022/2032 vastgesteld.

Maatschappelijke ondersteuning

De gemeente heeft een breed takenpakket op het gebied van maatschappelijke ondersteuning van mensen. Dit varieert van het begeleiden van uitkeringsgerechtigden naar betaald werk en het bieden van woon- en vervoersvoorzieningen aan mensen met een handicap tot het ondersteunen bij de inburgering van nieuwe inwoners.

Deze ondersteuning richt zich op werk, inkomen en zorg en in veel gevallen bestaat er een onderlinge samenhang tussen deze onderdelen.

Wij geven uitvoering aan de Participatiewet, de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Wet Inburgering. In al deze gevallen staat centraal de ondersteuning van en dienstverlening aan individuele inwoners, om hen in staat te stellen aan de (lokale) samenleving mee te doen.

(Arbeids)Participatie

Meedoen is het credo dat op grond van de Participatiewet voor iedereen geldt. Betaalde arbeid, al dan niet tijdelijk gesubsidieerd of vrijwilligerswerk. Het is de bedoeling dat alle mensen, met of zonder arbeidshandicap, door de gemeente op weg geholpen worden naar werk. Een re-integratietraject kan variëren van extra begeleiding bij het solliciteren tot een traject gericht op sociale activering. De nadruk ligt op reguliere en duurzame arbeid. De gemeente ondersteunt, begeleidt en stimuleert de werkzoekende door persoonlijke begeleiding. Samen met de cliënt wordt gekeken wat de kortste weg is naar betaald werk.

De gemeente faciliteert, door het inkopen en betalen van begeleidings-, scholings- en vormingstrajecten die worden verzorgd door derden, zoals bijvoorbeeld de SWB en het ROC. Daarnaast worden via het eigen project Samenwerken werkgevers in onze gemeente betrokken bij het aan het werk helpen van uitkeringsgerechtigden. Noodzakelijk te maken kosten worden door de gemeente aan cliënten vergoed en door het gemeentelijk premiebeleid worden scholing en arbeidsparticipatie gestimuleerd. Tot slot, in gevallen waarin dit noodzakelijk is, sanctioneert de gemeente, indien de uitkeringsgerechtigde zijn of haar verplichtingen niet

nakomt. Dit kan plaatsvinden door een (tijdelijke) verlaging van de uitkering.

Minimabeleid

Bij de uitvoering van het gemeentelijke takenpakket speelt sociale participatie van mensen een steeds belangrijkere rol. Hof van Twente heeft een gemeentelijk minimabeleid ontwikkeld, dat in belangrijke mate gericht is op bevordering van sociale participatie. Door gerichte ondersteuning wordt bereikt dat mensen niet om financiële redenen langs de kant hoeven te staan. Doel is om het niet-gebruik van inkomensondersteuning (mensen hebben wel recht op een bijdrage, maar vragen het niet aan) terug te dringen.

Zorgvoorzieningen

Aan inwoners die ten gevolge van beperkingen compensatie nodig hebben in de vorm van voorzieningen, verstrekt de gemeente financiële middelen voor woningaanpassingen, ondersteuning bij maatschappelijke deelname of zelfstandig leven, vervoersvoorzieningen of ondersteuning bij het huishouden. Dit alles met als doel om mensen in staat te stellen te blijven deelnemen aan de samenleving.

PROGRAMMA 5: SOCIAAL DOMEIN

5.1 Algemeen welzijnsbeleid

Wat willen we bereiken?

Een samenleving waarin onze inwoners optimale kansen krijgen om zich te ontwikkelen en te ontplooiën, waarbij zij zich op een waardevolle manier met elkaar kunnen verbinden en waarbij wederkerigheid van toepassing is; het versterken van de kracht van de samenleving.

5.1.1 Subsidies

In 2016 zal het beleidskader Welzijn herijkt worden en worden vastgesteld voor de periode 2017-2021. In dit nieuwe beleidskader zal uitgebreid ingegaan worden op de preventieve werking van subsidiëring van het voorliggende veld op het gebied van jeugd en zorg. Denk daarbij aan de brede welzijnsinstelling en de cliëntondersteuning.

De aanvragen en verstrekkingen van subsidies vinden vanaf 2016 geheel digitaal plaats.

In 2016 bestaat de gemeente Hof van Twente 15 jaar. Om dit te vieren is een budget beschikbaar gesteld. Het thema van het 15-jarig bestaan wordt: verbinding en samenwerken en er komt aandacht voor het goede doel van 2016. Er wordt gewerkt met een lokaal organisatiecomité dat de activiteiten zal coördineren.

5.1.2 Accommodaties

In 2016 wordt verder gegaan met uitvoering van de beleidsnotitie Accommodaties 2014-2017 en de accommodatievisie 2014-2033. Hierbij wordt uitdrukkelijk samenwerking gezocht met verenigingen en instellingen.

De hoofdgedachte om het accommodatiebestand specifiek in overeenstemming te brengen met de ontwikkelingen op de langere termijn voor wat betreft grootte en samenstelling van onze bevolking. Naast kwalitatieve verbeteringen in accommodaties ligt de nadruk ook nog steeds op een verdere privatisering van (het eigendom van) sport- en welzijnsaccommodaties.

Daarnaast ontwikkelen verschillende stichtingen en verenigingen vernieuwende concepten rondom zorg en welzijn. Hierbij spelen de accommodaties van bijvoorbeeld sportverenigingen een belangrijke rol.

5.2 Sport

Wat willen we bereiken?

Sport wordt ingezet om een positieve bijdrage te leveren aan een gezond leefgedrag van mensen. Bestrijding van overgewicht en het terugbrengen van bewegingsachterstand, waarbij extra aandacht en ondersteuning uitgaat naar jeugd, ouderen en gehandicapten.

5.2.1 Sportbeleid

Het sportbeleid is er op gericht om te stimuleren dat meer inwoners, en dan met name mensen in achterstandssituaties, gaan sporten en bewegen. Dit willen we bereiken door de inzet van stimuleringssubsidies ten behoeve van de specifieke doelgroepen zoals jeugd, ouderen en gehandicapten en verenigingen/instellingen. Hiermee worden zij aangezet tot (nog) meer maatschappelijke activiteiten.

Zoals verwacht wordt het project buurtsportcoaches van rijkswege gecontinueerd en zullen wij hiervoor een structurele bijdrage ontvangen. Van de inzet van buurtsportcoaches zullen wij de komende jaren veelvuldig gebruik blijven maken om het sportbeleid verder te ontplooiën.

5.3 Cultuur

Wat willen we bereiken?

Met een goed kunst- en cultureel aanbod is Hof van Twente een aantrekkelijke gemeente voor toerisme. Het is bovendien een belangrijke vestigingsfactor voor inwoners en bedrijven. Jeugd in Hof van Twente is in staat om door cultuureducatie culturele talenten te ontwikkelen. Culturele organisaties leveren een bijdrage aan de leefbaarheid in kernen en buurtschappen.

5.3.1 Culturele activiteiten

Tot het beleidsterrein cultuur worden alle activiteiten gerekend die worden ondernomen op het gebied van kunst en cultuur. Basisvoorzieningen binnen cultuur leveren een bijdrage aan een krachtige samenleving. Bij het bibliotheekwerk wordt ingezet op het bevorderen van lezen, leren, informeren en ontmoeten. De lokale omroep levert een bijdrage in het informeren van alle inwoners van Hof van Twente.

De Cubahof is de spil in de organisatie van cultuureducatie van de kinderen op basisscholen. De muziekschool ondersteunt en levert kennis en vaardigheden. Muziekschool en -verenigingen

dragen bij aan de muzikale ontwikkeling van de jeugd.

5.3.2 Culturele accommodaties

De Reggehof in Goor, Herberg De Pol in Diepenheim, Het Beaufort in Markelo en Het Parochiehuis in Delden zijn de multifunctionele, culturele accommodaties waar een scala aan culturele activiteiten plaatsvinden. Een op elkaar afgestemd activiteiten aanbod maakt het mogelijk een breed en aantrekkelijk programma te presenteren.

5.4 Zorg

Wat willen we bereiken?

Een goed voorzieningenarrangement ter bevordering van de eigen kracht, zelfredzaamheid, en maatschappelijke participatie van mensen en het benutten van de kracht van de samenleving. Zo wordt een (groter) beroep op betaalde zorg voorkomen. We willen inwoners optimaal compenseren in hun beperkingen tot zelfredzaamheid en deelname aan de maatschappij. Hierbij wordt een beroep gedaan op de eigen verantwoordelijkheid, de eigen kracht en de sociale omgeving van mensen.

5.4.1 Transformatie

In de loop van 2015 is het stof van de transitie langzaam neergedaald en is het proces van transformatie ingezet. In 2016 is de transformatie speerpunt. In relatie tot onze partners zijn hierbij de volgende punten van belang:

- Verdere verbetering van samenwerking tussen professionele- vrijwilligersorganisaties;
- Waar mogelijk inzet van vrijwilligers;
- Preventief werken

De activiteiten die opgepakt worden krijgen een plek in de Transformatieagenda, waarbij de regionale Transformatieagenda wordt vertaald naar de lokale

transformatieagenda en wordt aangevuld met lokale activiteiten. Hierbij wordt zowel gekeken naar projecten met een langere looptijd als naar concrete acties en kansen die zich gedurende het jaar zullen voordoen. Denk daarbij aan het thema pleegzorg en de ketenregie zorg en veiligheid.

5.4.2 Algemene voorzieningen

In 2016 en 2017 wordt ingezet op algemene voorzieningen. De pilot Doesgoor wordt uitgevoerd en de resultaten zullen gebruikt worden om algemene voorzieningen te realiseren in de verschillende kernen. Hier kunnen laagdrempelig en met vrijwillige inzet activiteiten worden georganiseerd. Door deelname hieraan verwachten we dat inwoners minder snel een beroep zullen doen op individuele voorzieningen. Samenwerking met verschillende partners heeft een hoge prioriteit. Professionele (zorg-)organisaties moeten groeien in hun rol naar ondersteuning en begeleiding van vrijwilligers en werken aan een werkbare onderlinge taakverdeling.

5.4.3 Naar een brede welzijnsinstelling

In 2015 is een besluit genomen over de vorming van een brede welzijnsinstelling. Doel is één instelling voor alle welzijnsactiviteiten waarin de professionals op een goede manier kunnen samenwerken en waarmee de gemeente op een goede manier de

komende jaren de transformatie kan vormgeven. Dit is een ingewikkeld traject met veel partners en belangen. In 2016 wordt gewerkt aan de feitelijke realisatie per uiterlijk 1 januari 2017.

5.4.4 Cliëntondersteuning

Een goede cliëntondersteuning is essentieel voor de transformatie. Immers op deze manier kan dicht bij huis, laagdrempelig en tegen lagere kosten hulp geboden worden. Cliëntondersteuning kent verschillende vormen uiteenlopend van het AMW, mantelzorgondersteuning, ouderenconsulenten SWO tot de ondersteuning die voorheen door MEE Twente werd geboden. In 2016 wordt op basis van de ervaringen uit 2015 beoordeeld op welke wijze en in welke omvang de cliëntondersteuning verder vormgegeven kan worden. Hier ligt nadrukkelijk een link met de vorming van de brede welzijnsinstelling.

5.4.5 Wonen, welzijn en zorg

De leefbaarheid van een buurt of kern wordt mede bepaald door de mate waarin inwoners betrokken zijn bij hun buurt en buurtgenoten. Deze betrokkenheid wordt gestimuleerd, versterkt en waar nodig gefaciliteerd, partners op het gebied van wonen, welzijn en zorg hebben een belangrijke rol hierbij. Door de bewustwordingscampagne 'Lang zult u wonen' krijgen inwoners ideeën aangereikt om hun

verantwoordelijkheid te nemen voor veilig en zelfstandig kunnen blijven wonen.

5.4.6 Begeleiding

Het jaar 2015 stond in het teken van de voorbereidingen om alle nieuwe taken te kunnen uitvoeren, het op tijd afronden van de regionaal uitgevoerde aanbesteding en het inrichten van onze lokale toegang. In 2016 zal een nieuwe aanbesteding plaatsvinden voor de begeleidingstaken. Ervaring is opgedaan met deze doelgroep, haar vraagstukken en problematiek. Die wordt meegenomen in het nieuwe bestek. Ook deze nieuwe aanbesteding zal op regionaal niveau worden uitgevoerd.

5.4.7 Mobiliteit

In 2016 wordt verder gewerkt aan het mobiliteitsvraagstuk. Het gaat om de vervoersbehoefte van mensen die hier niet (volledig) zelfstandig in kunnen voorzien. In 2015 is een regionale Vervoersvisie vastgesteld. In 2016 moet deze uitmonden in een (nieuw) vervoerssysteem waarin de verschillende gemeentelijke vervoerstaken een plaats krijgen. Het gaat hierbij om Wmo vervoer, zowel voor vrijetijdsbesteding (regiotaxi) als vervoer naar dagbesteding, vervoer voor Jeugdhulp, vervoer in het kader van de sociale werkvoorziening en leerlingenvervoer.

5.5 Jeugd en Onderwijs

Wat willen we bereiken?

Jongeren een leef- en leeromgeving met optimale ontwikkelingskansen bieden, zodat ze veilig en gezond kunnen doorgroeien naar volwassenheid.

5.6.1 Integraal jeugdbeleid

In het Hofse jeugdbeleid ligt het accent op preventie. De inzet is gericht op een breed (preventief) aanbod voor de jeugd om veilig en gezond opgroeien mogelijk te maken en talenten te ontplooien. Naast een divers aanbod aan vrijetijdsbesteding wordt, indien nodig, ingezet op de ondersteuning van ouders en/of verzorgers. Vroegtijdig signaleren en met zo licht mogelijke ondersteuning (en zo zwaar als nodig) het verhelpen van problemen, kan in sommige gevallen voorkomen dat een beroep op zwaardere zorg nodig is.

5.6.2 Jeugdzorg

Sinds 1 januari 2015 zijn wij volledig verantwoordelijk voor alle taken op het gebied van jeugdzorg. Onze visie op jeugdzorg is:

- Inzetten op het versterken van eigen kracht
- Nadruk leggen op preventie en vroegsignalering

- Ondersteuning zo dichtbij mogelijk organiseren
- Ondersteuning integraal bieden (één gezin, één plan)
- Ondersteuning zo intensief en zo lang bieden als nodig
- Ondersteuning vraaggericht, niet aanbod gericht bieden
- Organisaties en de professionals het vertrouwen geven.

De transitie heeft plaats gevonden. Nu wordt hard gewerkt aan het verder inbedden van de jeugdzorg binnen de gemeente. Dit vindt zijn plek in de transformatieagenda zoals genoemd in paragraaf 5.4.1. Om het mogelijk te maken ook inhoudelijk te monitoren hoe de situatie van de jeugd en de jeugdzorg in onze gemeente zich ontwikkelen, zal een kwalitatieve monitor worden opgesteld.

In 2016 zal de aanbesteding voor 2017 en verder gestart worden. Met de ervaringen die we eerder hebben opgedaan bij de inkoop en de uitvoering, zal een nieuw bestek gemaakt worden.

Binnen de uitvoering wordt steeds vanuit de transformatiegedachte maatwerk geleverd zodat het principe van één gezin, één plan ook in de praktijk wordt gebracht.

5.6.3 Centrum voor Jeugd en Gezin

De jeugdgezondheidszorg (JGZ) vormt een belangrijke pijler in het hele preventieve jeugdstelsel. Met Loes wordt nog meer ingezet op deskundigheidsbevordering en het verder versterken van de vraagbaakfunctie. Daarnaast worden bestaande netwerken en structuren verder versterkt door de werkzaamheden van het CJG verder te integreren in en koppelen aan de jeugdzorg.

5.6.4 Leerplicht

De leerplichtambtenaar is een belangrijke schakel in de zorgstructuur en kan op deze manier in een zo vroeg mogelijk stadium gerichte actie ondernemen. Deze preventieve inzet van de leerplichtambtenaar heeft toegevoegde waarde en wordt daarom ook in 2016 gehandhaafd. Indien dit uiteindelijk noodzakelijk blijkt wordt ook handhaving toegepast.

5.6.5 Onderwijshuisvesting

Sinds 1 januari 2015 is de gemeente alleen nog verantwoordelijk voor nieuwbouw en uitbreiding van schoolgebouwen. Deze verantwoordelijkheid vullen wij onder meer in op basis van de vastgestelde Scholenvisie basisonderwijs 2022/2032. Voor de situatie in Markelo, te weten de basisscholen De Zwaluw en De Welp in combinatie met andere voorzieningen, wordt gewerkt aan vernieuwing van

de huisvesting. Ook in andere kernen werken we aan het nader concreet maken van de scholenvisie.

5.6.6 Voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

De periode waarvoor in het kader van de VVE beleid is geformuleerd eindigt 31 december 2016. Dit betekent dat in 2016 nieuw beleid wordt geformuleerd.

5.6 Re-integratie

Wat willen we bereiken?

Zoveel mogelijk mensen vanuit de bijstand aan het werk en daardoor het totale bestand uitkeringsgerechtigden zo klein mogelijk houden.

5.6.1 Participatiewet

In 2016 zal worden ingezet op het stabiliseren van het aantal uitkeringsgerechtigden. In onze aanpak staat de sociaal economische visie centraal, waarbij de samenwerking met het lokale bedrijfsleven voorop staat. Werkzoekenden in onze gemeente krijgen op deze manier weer een kans om deel te nemen aan het arbeidsproces.

Speciale aandacht gaat uit naar werkzoekenden met een arbeidsbeperking. Werkgevers die hun bedrijf voor deze doelgroep openstellen kunnen rekenen op extra ondersteuning. Deze lokale aanpak sluit aan bij de samenwerking die we hebben op het Werkplein De Gieterij met Borne, Haaksbergen en Hengelo en in nog breder verband met het UWV, ROC en SWB.

5.6.2 Wet Taaleis

In 2016 wordt de Wet Taaleis van kracht en zal deze worden toegepast bij de uitvoering van de

Participatiewet. Met de Wet Taaleis wordt van bijstandsgerechtigden verlangd dat zij actief werken aan hun taalvaardigheid.

We kiezen voor een stimulerende aanpak en gaan uitkeringsgerechtigden met een taalachterstand die onvoldoende kunnen lezen of schrijven via het Taalpunt in de bibliotheek enthousiast maken voor een taaltraject.

5.7 Sociale participatie en minimabeleid

Wat willen we bereiken?

Als regulier werk niet haalbaar is uitkeringsgerechtigden stimuleren vrijwilligerswerk te gaan verrichten. Alle inburgeraars de mogelijkheid bieden hun traject af te ronden.

Verbeteren van de financiële positie van de minima als onderdeel van de maatschappelijke ondersteuning. Doelstelling: het leveren van maatwerk en aandacht voor schrijnende situaties en het voorkomen van sociaal isolement.

5.7.1 Sociale participatie

Voor veel uitkeringsgerechtigden is de stap naar betaald werk nog te groot en is zelfs een re-integratietraject (tijdelijk) niet haalbaar. Deze categorie uitkeringsgerechtigden gaan wij actief begeleiden richting zorg en vrijwilligerswerk of andere vormen van maatschappelijk nuttige activiteiten. In bepaalde gevallen kan een Tegenprestatie worden opgelegd, maar onze voorkeur gaat uit naar activering op vrijwillige basis. Gebleken is, dat het niet altijd zo eenvoudig is de juiste kandidaat te selecteren voor de vraag vanuit het maatschappelijk

veld. We gaan daarom in 2016 extra investeren om deze kloof tussen vraag en aanbod te overbruggen door zowel de klant als de organisatie die vrijwilligers nodig heeft te ondersteunen.

5.7.2 Minima

In 2016 gaan we door met het armoedebeleid zoals dat in 2015 is ingezet. Wel zullen we in 2016 het beleid evalueren.

Wat mag het kosten?

Overzicht van de baten en lasten (x € 1.000)

Programma 5: Sociaal Domein						
	Rek. 2014	2015	2016	2017	2018	2019
Totaal programmabegroting						
Lasten	33.262	43.902	42.472	41.567	41.224	40.971
Baten	14.175	7.987	7.922	7.871	7.870	7.868
Saldo programma 5	-19.087	-35.915	-34.550	-33.696	-33.354	-33.103

PROGRAMMA 6: ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Wat mag het kosten?

Overzicht van de baten en lasten (x € 1.000)

Programma 6: Algemene dekkingsmiddelen						
	Rek. 2014	2015	2016	2017	2018	2019
Totaal programmabegroting						
Lasten	689	222	217	159	149	139
Baten	43.593	53.807	53.461	51.624	50.903	50.633
Saldo programma 6	42.904	53.585	53.244	51.465	50.754	50.494

PROGRAMMA 7: ONVOORZIEN

In dit programma is een stelpost onvoorzien opgenomen voor uitgaven welke niet zijn begroot.

Omvang € 25.000.

Het college kan tot maximaal € 10.000 per keer van deze stelpost gebruik maken zonder goedkeuring vooraf van de raad. Wel wordt de raad hierover geïnformeerd

Wat mag het kosten?

Overzicht van de baten en lasten (x € 1.000)

Programma 7: Onvoorzien						
	Rek. 2014	2015	2016	2017	2018	2019
Totaal programmabegroting						
Lasten	0	25	25	25	25	25
Baten	0					
Saldo programma 7	0	-25	-25	-25	-25	-25

PROGRAMMA 8: RESULTAATBESTEMMING

Dit programma geeft een overzicht van de toevoegingen en onttrekkingen van de reserves. De raad besluit over alle toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Een nadere specificatie van deze resultaatbestemming naar programma is opgenomen in de bijlagen.

Wat mag het kosten?

Overzicht van de baten en lasten (x € 1.000)

Programma 8: Resultaatbestemming						
	Rek. 2014	2015	2016	2017	2018	2019
Totaal programmabegroting						
Lasten	13.842	12.340	7.450	2.866	551	1.532
Baten	16.006	20.943	9.545	5.273	3.041	4.065
Saldo programma 8	2.164	8.603	2.095	2.407	2.490	2.533

PARAGRAFEN BEHOREND BIJ DE PROGRAMMABEGROTING 2016

PARAGRAAF 1 : LOKALE HEFFINGEN

Onroerende zaakbelasting (OZB)

Gemeenten kunnen in beginsel zelf de hoogte van de OZB-tarieven bepalen. Het Rijk kan ingrijpen wanneer blijkt dat dit leidt tot onevenredige lastenstijgingen. Daarvoor geldt een macronorm OZB-tarieven. De macronorm OZB voor 2015 is 3%. De werkelijke landelijke ontwikkeling OZB-opbrengst in 2015 was 4,17%. De VNG heeft met de minister afgesproken samen op zoek te gaan naar een nieuwe norm. Overwogen werd over te gaan tot een woonlastennorm, die zowel OZB als rioolheffing en afvalstoffenheffing omvat. Op 14 september heeft de VNG echter met de minister afgesproken de huidige sytematiek in 2016 te continueren en de overschrijding van de norm 2015 te verrekenen met de norm voor 2016, zodat deze op 1,57% uitkomt.

In deze programmabegroting 2016 wordt uitgegaan van een inflatoire opbrengststijging van 0,5%. De feitelijke tariefontwikkeling is afhankelijk van de waardewijziging van de onroerende zaken in de gemeente. Definitieve voorstellen worden zoals gebruikelijk gedaan bij de behandeling van de Verordening OZB in de raadsvergadering van november.

Rioolheffing

Op 23 april 2013 is het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2013-2016 en het daarbij behorende dekkingsplan vastgesteld. Op basis van het dekkingsplan diende gedurende de periode 2014-2016 het basistarief te worden verhoogd met € 16,00. Door meevallers kan voor 2016 worden volstaan met € 10,00. Boven het voorgaande wordt een inflatoire stijging van 0,5% gerekend.

Tarief rioolheffing:	2014:	2015:	2016:
Basistarief (t/m 500 m ³):	€ 280,20	€ 296,20	€ 307,70

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing heft de gemeente ter dekking van de kosten voor het ophalen, afvoeren en verwerken van huishoudelijk afval. De omvang van de reserve afvalstoffen is door diverse meevallers fors toegenomen. De gemeenteraad heeft er destijds mee ingestemd dat de egalisatiereserve maximaal € 250.000 mag bedragen. Bij het vaststellen van de begroting 2014 is besloten de egalisatiereserve te verlagen tot het maximum van € 250.000. Dit wordt gerealiseerd door in een periode van vier jaar (2014

t/m 2017) een korting van 5% op de afvalstoffenheffing te verlenen. De inflatoire verhoging van de tarieven voor 2016 wordt 0,5 %.

Tarieven afvalstoffenheffing:	2014	2015	2016
Basisbedrag:			
- Eenpersoonshuishouden	€ 117,00	€ 117,00	€ 117,55
- Meerpersoonshuishouden	€ 133,35	€ 133,35	€ 134,00
Containers:			
- 140 liter grijze container	€ 52,30	€ 52,30	€ 52,55
- 240 liter grijze container	€ 84,70	€ 84,70	€ 85,10
- 140 liter GFT-container	€ 32,30	€ 32,30	€ 32,50

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting is een algemene belasting waarvan de opbrengst ten goede komt aan de algemene middelen. Toeristenbelasting wordt in onze gemeente geheven van degene die tegen vergoeding gelegenheid tot nachtverblijf biedt.

In de raadsvergadering van 30 september 2014 heeft de gemeenteraad de verordening toeristenbelasting vastgesteld waarbij het tarief voor de toeristenbelasting is gedifferentieerd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar het soort accommodatie. Voor hotel, pension of bed en breakfast is het tarief vastgesteld op € 1,50 per persoon, per overnachting. Voor overige accommodaties is het tarief vastgesteld op € 1,05 per persoon, per overnachting.

In de belastingjaren 2016 en 2017 zullen de tarieven voor toeristenbelasting gelijk blijven.

Tarief toeristenbelasting:	2014	2015	2016
Per overnachting	€ 1,00		
Per overnachting voor hotel, pension of bed en breakfast		€ 1,50	€ 1,50
Per overnachting voor overige accommodaties		€ 1,05	€ 1,05

Forensenbelasting

De forensenbelasting is een algemene belasting waarvan de opbrengst ten goede komt aan de algemene middelen van de gemeente. De belasting wordt geheven van natuurlijke personen die, zonder in de gemeente hoofdverblijf te hebben, op meer dan 90 dagen van het belastingjaar voor zich of hun gezin een gemeubileerde woning beschikbaar houden. Voor het jaar 2016 wordt voorgesteld de tarieven met het inflatoire percentage van 0,5 % te verhogen. Door afronding op gehele euro's wordt het tarief € 310.

Tarief forensenbelasting:	2014	2015	2016
Per gemeubileerde woning:	€ 302	€ 308	€ 310

Lijkbezorgingsrechten

De lijkbezorgingsrechten worden in rekening gebracht om de kosten van instandhouding van de begraafplaatsen te dekken. Voor het jaar 2015 wordt voorgesteld de tarieven met het inflatoire percentage van 0,5 % te verhogen.

Marktgelden

Marktgelden zijn rechten ter zake van het innemen van standplaatsen op de markt of andere als zodanig aangewezen plaatsen. Het voornemen is om de markten te privatiseren. Zo gauw de privatisering in werking zal treden zal de gemeenteraad worden voorgesteld de verordening marktgelden in te trekken.

Haven-, kade- en opslaggeld

Haven-, kade- en opslaggeld kunnen worden geheven voor het gebruik van water, havens, kaden, sluizen, bruggen, kranen, dokken, enz. die in beheer of in onderhoud zijn van de gemeente of voor het genot van door de gemeente verleende havendiensten. Wettelijk is geregeld dat het kostendekkingspercentage maximaal 100% mag zijn. De havengelden worden met ingang van 2015 via het Gemeenschappelijke Belastingkantoor Twente (GBT) geïnd. Dit is in het kader van samenwerking met Almelo, Hengelo, Enschede, Lochem en de

Gemeente Hof van Twente overeengekomen. Door deze samenwerking is er (nagenoeg) één uniforme havenverordening voor de vijf deelnemende gemeenten met gelijke tarieven. De tarieven voor 2016 zullen in overeenstemming met de samenwerkende gemeenten worden verhoogd. Een nadeel hierbij is dat onze gemeente financieel een inkomstenderving heeft door de uniformering van de havenverordening. Er is overeengekomen dat de geleden inkomstenderving achteraf via een verdeelsleutel aan onze gemeente wordt vergoed.

Leges

Leges zijn vergoedingen voor individueel bewezen diensten of producten van de gemeente. Het totaal van de gevorderde leges mag niet hoger zijn dan de kosten die de gemeente in zijn geheel hiervoor maakt. Op basis van het kostenonderzoek 2012 wordt een quickscan gemaakt voor de kostendekking over het belastingjaar 2016 met als uitgangspunt een verhoging met het inflatoire percentage van 0,5 %. De quickscan zal samen met de legesverordening en tarieventabel aan de gemeenteraad worden aangeboden.

Lastendruk Hof van Twente

De gemiddelde woonlasten bestaan uit OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. De gemiddelde

woonlasten voor een meerpersoonshuishouden komen voor 2016 uit op € 814. Dit is een verhoging van 1,75% ten opzichte van 2015.

Voor de berekening van de OZB is gebruik gemaakt van een gemiddelde landelijke woningwaarde (bron: COELO) van € 216.000 met waardepeildatum 2014. In de tabel hieronder is weergegeven hoe de gemiddelde lastendruk is opgebouwd.

Lastendruk 2016	2015	2016	verschil
OZB	€ 254	€ 255	€ 1
rioolheffing	€ 296	€ 307	€ 11
Afvalst.heffing	€ 250	€ 252	€ 2
totaal	€ 800	€ 814	€ 14

Uit de Atlas van de Lokale Lasten 2015 (COELO-atlas) blijkt dat het gemiddelde OZB-percentages voor woningen landelijk op 0,1251% van de WOZ-waarde ligt. In Hof van Twente is dit 0,1174%.

Met betrekking tot de afvalstoffenheffing zit de Hof van Twente in 2016 voor een éénpersoonshuishouden met € 202,60 alsmede voor meerpersoonshuishouden met € 251,60 onder de landelijk gemiddelden 2015 van respectievelijk € 211 en € 263.

Met betrekking tot de rioolheffing voor een huishouden ligt het aanslagbedrag in 2016 met € 307

boven het landelijk gemiddelde over het jaar 2015 van € 189.

Kwijtschelding

Het kwijtscheldingsbeleid dat in de gemeente Hof van Twente is vastgesteld kent de volgende uitgangspunten. Het kwijtscheldingspercentage voor de inkomensnorm is vastgesteld op 100% van de bijstandsnorm. Kwijtschelding kan uitsluitend worden verleend voor OZB woningen (maar dat komt na afschaffing van het gebruikersdeel nog maar zelden voor), rioolheffing (basisbedrag) en afvalstoffenheffing (basisbedrag plus 1 x 140 liter grijs en 1 x 140 liter groen voor een eenpersoonshuishouden en basisbedrag plus 1 x 240 liter grijs en 1 x 140 liter groen voor een meerpersoonshuishouden). Rond de 290 belastingplichtigen krijgen ambtshalve kwijtschelding. Daarnaast is de verwachting dat overeenkomstig voorgaande jaren tussen de 275 - 300 belastingplichtigen na het invullen van het aanvraagformulier gehele of gedeeltelijke kwijtschelding zal worden verleend.

Geraamde inkomsten

In de tabel op de volgende pagina wordt een totaaloverzicht gegeven van de opbrengsten die door belastingen en rechten worden gegenereerd.

Geraamde inkomsten belastingen en rechten

bedragen in euro's X 1000

Soort Heffing:	Werkelijk 2014:	Raming 2015:	Raming 2016:
Algemene Belastingen:			
Onroerende-zaakbelastingen	6.223	6.385	6.438
Baatbelastingen	1	1	1
Toeristenbelasting	Nog niet bekend	408	408
Forensenbelasting	Nog niet bekend	72	72
Totaal:	6.224	6.866	6.919
Heffingen:			
Afvalstoffenheffing	3.400	3.359	3.375
Rioolheffingen	4.423	4.646	4.929
Marktgelden	35	40	40
Scheepvaartrechten	54	45	46
Lijkbezorgingsrechten	270	243	245
Totaal:	8.182	8.333	8.635
Leges:			
Leges Burgerzaken	306	368	381
Leges WABO	576	841	897
Overige Leges	89	113	104
Totaal:	971	1.322	1.382
Totaal :	15.377	16.521	16.936

PARAGRAAF 2 : WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING

2.1 Algemeen

In 2015 dient er volgens de BBV in deze paragraaf een vaste set kengetallen opgenomen te worden. Het betreft de volgende kengetallen:

- a. netto schuldquote en de
- b. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
- c. solvabiliteitsratio
- d. grondexploitatie
- e. structurele exploitatieruimte
- f. belastingcapaciteit.

Deze kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze vormen een verbinding tussen de verschillende aspecten die de raad en provinciale staten in hun beoordeling van de financiële positie moeten betrekken om daar een verantwoord oordeel over te kunnen geven. Zij leveren daarmee ook een bijdrage aan hun kaderstellende en controlerende rol. Naast de kengetallen wordt in deze paragraaf het risicoprofiel opgenomen. In vergelijking met vorig jaar is het risicoprofiel in een afgeslankte vorm weergegeven. Dit in verband met de uitbreiding van deze paragraaf met de kengetallen.

2.2 Kengetallen

Kengetal	Jaarrekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Oordeel
a. Netto schuldquote	41%	34%	32%	voldoende
b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	33%	26%	26%	voldoende
c. Solvabiliteitsratio	65%	65%	66%	voldoende
d. Grondexploitatie	14%	14%	14%	n.v.t.
e. Structurele exploitatieruimte	5,5%	0,4%	0,7%	voldoende
f. Belastingcapaciteit	113%	114%	114%	onvoldoende
g. Weerstandsvermogen	1,8	1,6	1,8	voldoende

In de bovenstaande tabel zijn de kengetallen samengevat weergegeven. De kengetallen hebben we afzonderlijk beoordeeld aan de hand van de in de VNG uitgave “Houdbare Gemeentefinanciën” opgenomen normeringen. Verwacht wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie van de gemeente. Voor deze beoordeling wachten wij de ontwikkelingen af; te denken valt hierbij aan vergelijking met andere gemeenten, normeringen door provincie Overijssel en ervaringscijfers over meerdere jaren.

a/b. Netto schuldquote / netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote zegt het meest over de financiële vermogenspositie van een gemeente. Het geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Hoe hoger de schuld, hoe meer kapitaallasten er zijn (rente en aflossing) waardoor een begroting minder flexibel wordt.

De VNG hanteert een norm tot 100% als voldoende. Onze gemeente blijft hier ruim onder.

c. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft de mate aan waarmee de gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen

middelen. De VNG hanteert een norm > 50% als voldoende. De gemeente kan daardoor als voldoende solvabel worden aangemerkt.

d. Grondexploitatie

Het financiële kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzicht van de jaarlijkse baten. Een norm bepalen voor het kengetal grondexploitatie is lastig. De boekwaarde van de gronden in bezit zegt namelijk nog niets over de relatie tussen de vraag en aanbod van woningbouw dan wel m2 bedrijventerrein. Hierdoor is geen norm verbonden aan dit kengetal.

e. Structurele exploitatieruimte

Het financiële kengetal structurele exploitatieruimte geeft aan hoe wendbaar een gemeente is. Als de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is een gemeente in staat om (structurele) tegenvallers op te vangen. Op basis van het kengetal kan geconcludeerd worden dat de gemeente in staat is (echter in geringe mate) om structurele tegenvallers op te vangen.

f. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft de potentiële ruimte aan die een gemeente heeft om haar structurele baten te verhogen om stijgende structurele lasten (zoals

kapitaallasten) op te vangen. De onroerendzaakbelasting, de rioolheffing en de reinigingsheffing bepalen hoe hoog de woonlasten per gemeente zijn. Uit dit kengetal blijkt dat de gemiddelde woonlasten voor een gezin 14% hoger liggen dan het landelijk gemiddelde. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de gemeente geen potentiële ruimte heeft om haar structurele baten te verhogen om de stijging van structurele lasten op te vangen.

2.3 Risicoprofiel

In het risicoprofiel, weergegeven in de tabellen op volgende pagina's, worden de onderscheiden risico's onderverdeeld in de risicocategorieën strategische risico's, marktrisico's, schaderisico's en operationele risico's. Binnen deze risico's zijn 14 risicosoorten onderscheiden. Deze bestaan elk uit 1 of meerdere dossiers. Per dossier is het risico geanalyseerd en beoordeeld. In het overzicht bestaat de beoordeling uit het inschatten van de omvang van het risico. Dit wordt gedaan door de kans (25%, 50%, 75%) te vermenigvuldigen met het gevolg. In enkele gevallen zijn per onderdeel verschillende percentages gebruikt. In de tabel is dit in de kolom kans aangegeven met G% (gedifferentieerd).

Indien er al bestaande maatregelen zijn, zoals een voorziening die is getroffen of een verzekering die geldt, dan wordt hier rekening mee gehouden.

Ontwikkelingen

Ten opzichte van het risicoprofiel ten tijde van de jaarrekening hebben zich enkele ontwikkelingen voor gedaan. De belangrijkste ontwikkelingen worden hieronder kort toegelicht (zie ook tabel op de volgende pagina's).

Nr. 2.2 Realisatie bestuurlijke projecten

De omvang van dit risico is ruim € 100.000 verlaagd ten opzichte van de jaarrekening 2014, doordat de projecten deels zijn afgerond en de eerder gesignaleerde binnen projecten risico's niet meer van toepassing zijn.

Nr. 2.3 Risico's reorganisatie:

Dit risico is verhoogd ten opzichte van jaarrekening 2014, aangezien de kans dat het risico zich voor doet hoger (van 25% naar 50%) is ingeschat.

Nr. 3.5 Zenkeldamshoek

Dit risico wordt € 100.000 hoger ingeschat dan ten tijde van de jaarrekening 2014, omdat nu rekening wordt gehouden met de vermogensbehoefte vanuit de overeenkomst financiële dienstverlening.

8.1 Wwb: Risico door volumegroei.

De omvang van het risico op groei van het aantal Wwb uitkeringen is omlaag bijgesteld, aangezien de inschatting is dat we op basis van de huidige cijfers op de korte termijn binnen de budgetten blijven.

8.6 Stijging opvang statushouders

De taakstelling voor het opvangen van statushouders is dit jaar verviervoudigd t.o.v. voorgaande jaren. De rijksvergoeding voor opvang is waarschijnlijk lang niet afdoende om de kosten te dekken. Dit risico is niet eerder opgenomen in het risicoprofiel. De omvang van het risico wordt ingeschat op € 38.000

Omvang risico's

De omvang van de gekwantificeerde risico's (exclusief grondexploitaties) wordt per maart 2015 als volgt ingeschat:

Strategische risico's:	ca.	€ 2.721.000
Marktrisico's:	ca.	€ 562.000
Schade risico's:	ca.	€ 750.000
Operationele risico's:	ca.	€ 500.000
Totaal risico's:	ca.	€ 4.533.000

De omvang van de gekwantificeerde risico's betreffende de gemeentelijke grondexploitaties bedraagt circa €1.525.000.

Omvang weerstandscapaciteit

Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit richten we ons op de stand van eind 2019, omdat op die manier rekening wordt gehouden met de onttrekkingen c.q. toevoegingen die in de meerjarenbegroting worden voorzien. Hierdoor ontstaat een zo reëel mogelijk beeld.

Het totaal van de weerstandscapaciteit is ultimo 2019 circa € 8,2 miljoen (Algemene reserve € 5,1 miljoen, Reserve majeure projecten € 2,9 miljoen, Reserve bovenwijkse voorzieningen € 0,2 miljoen. De reserve grondexploitaties heeft op basis van de jaarrekening 2015 een omvang van ca. € 1,5 miljoen.

Ratio weerstandsvermogen

De ratio weerstandsvermogen algemeen komt op grond van het voorgaande uit op 1,8 (€ 8,2 miljoen: € 4,5 miljoen).

De ratio weerstandsvermogen grondexploitaties komt uit op een ratio van 1,0 (€ 1,5 miljoen: € 1,5 miljoen).

Risicoprofiel

In de tabel op de volgende pagina is het risicoprofiel van de gemeente Hof van Twente weergegeven. De cursieve risico's vervallen. De bedragen tussen haakjes (in het blauw) betreffen de bedragen uit de jaarrekening 2014).

Strategische Risico's					
Nr.	Risicosoorten	Dossiers	Kans %	Netto omvang risico	Maatregelen
1	RIJKSBEZUINIGINGEN/ NIEUWE WETGEVING	De uitkering uit gemeentefonds wordt beïnvloed door o.a.:	50 %	€ 1.050.000 (jaarverslag 2014: €1.050.000)	
		1.1 Kortingen op uitkering gemeentefonds			
		1.2 Herijking verdelmaatstaven gemeentefonds			
		1.3 Kortingen op specifieke uitkeringen			
		1.4 Kortingen bij decentralisatie nieuwe taken	G %	Geen (jaarverslag 2014: €0)	Reserve transitiekosten van ca. € 2,1 mil.
		1.5 Vennootschapsbelasting: M.n. effect op grondexpl.	50 %	€ 50.000	Inventarisatie gevolgen (volgt later).
		1.6 Richtlijnen gebruik chemische bestrijdingsmiddelen.	75 %	€ 50.000 (jaarverslag 2014: € 50.000.)	Zoeken naar alternatieve methode
2	BESTUURLIJKE DOELEN	2.1 Taakstellingen worden niet gerealiseerd.	25 %	€ 300.000 (jaarverslag 2014: € 443.000)	Analyse tijdens begroting.
		2.2 Realisatie bestuurlijke projecten	G %	€ 110.000 (jaarverslag 2014: € 215.000)	Projectrapportages/ Post onvoorzien.
		2.3 Risico's reorganisatie	50 %	€ 350.000 (jaarverslag 2014: € 100.000)	Egalisatiereserve reorganisatie en monitor
3	VERBONDEN PARTIJEN	3.1 Regio Twente	50%	€ 15.000 (jaarverslag 2014: € 13.000)	Reactief volgen verbonden partijen, evalueren beleid en rapporteren beraps
		3.2 Veiligheidsregio Twente	50 %	€ 23.000 (jaarverslag 2014: € 23.000)	
		3.5 Zenkeldamshoek	25 %	€ 663.000 (jaarverslag 2014: € 553.000)	
		3.6 Overige aandeelhouderschappen.	25 %	€ 110.000 (jaarverslag 2014: € 110.000)	Ontwikkelingen volgen.
4	KRIMP	4.1 Voorzieningen niveau komt onder druk komen te staan.	nb	p.m.	Continue beleid evalueren en bijstellen.
Subtotaal Strategische risico's				€ 2.721.000	
Markt Risico's					
Nr.	Risicosoorten	Dossiers	Kans %	Netto omvang risico	maatregelen
5	GROND-EXPLOITATIES	5.1 Gronden niet in exploitatie	25 %	€886.000 (jaar- verslag 2014: €836.000)	Zie paragraaf grondbeleid en perspectiefnota
		5.2 Gronden in exploitatie	G %	€ 639.000 (jaarverslag 2014: € 615.000)	
Totaal risico's grondexploitaties				€ 1.525.000	
6	RENTE/ TREASURY	6.1 Beleggingen/ uitzetting/aantrekken gelden.	50 %	€ 90.000 (jaarverslag 2014: € 70.000)	Treasurybeleid
		6.2 Verstrekte leningen aan verenigingen en stichtingen.	25 %	€ 53.000 ((jaarverslag 2014: € 53.000)	Periodiek evalueren
		6.3 Gegarandeerde leningen.	25 %	€ 170.000 ((jaarverslag 2014: € 180.000)	Periodiek evalueren
7	ECONOMISCHE RECESSIE	7.1 Dalende inkomsten bouwleges.	75 %	€ 48.000 ((jaarverslag 2014: €25.000)	Sturen op opbrengsten.
8	OPENEINDE REGELINGEN	8.1 Wwb: Risico door volumegroei.	25 %	€ 138.000 (jaarverslag 2014: € 275.000)	
		8.2 WMO: Risico door volumegroei.	G %	Er is een egalisatiereserve WMO individuele voorzieningen ingesteld (ca. € 475.000). Deze lijkt afdoende. ((jaarverslag 2014: € 0)	
		8.3 Leerlingenvoer: Risico door volumegroei.	25 %	€ 12.000 ((jaarverslag 2014: € 34.000)	
		8.4 Bijzondere bijstand: Risico door volumegroei.	G %	Hiervoor is een reserve voorziening Schrijvende gevallen bijzondere bijstand ingesteld (ca. € 59.000). Deze reserve lijkt vooralsnog afdoende.(jaarverslag 2014: € 0)	
		8.5 Participatiebudget: Risico door volumegroei.	25 %	€13.000 (afgerond). ((jaarverslag 2014: € 0)	Periodiek evalueren
		8.6 Stijging opvang statushouders	75 %	€ 38.000 ((jaarverslag 2014: € 0)	
Subtotaal markt risico's (exclusief grondexploitaties)				€ 562.000	

Schade Risico's					
Nr.	Risicosoorten	Dossiers	Kans %	Netto omvang risico (P x G) minus getroffen financiële maatregel	Maatregelen
9	ASBEST-VERONTREINIGING	9.1 Sanering bodemverontreiniging	nb	Uit ervaringen van de afgelopen 8 jaar blijken de gemeentelijke lasten van onverwachte saneringen/uitvoering asbestconvenanten binnen het beschikbare budget te blijven.	Projectbudget
10	FRAUDE		nb	Risico en omvang wordt laag ingeschat.	Hiervoor is een verzekering ingesteld.
11	EIGENDOM	11.1 Brand-, storm-, fraude- en diefstal	nb	Risico en omvang wordt laag ingeschat i.v.m. dekking door verzekeringen.	- Verzekeringen - Hufferproof investeren - Watermanagement - Meerderjarige onderhoudsplannen
12	CONTRACTUELE VERPLICHTINGEN/ AANSPRAKELIJKHEIDSTELLINGEN	12. 1 Aansprakelijkheidstellingen.	G %	€ 750.000 (jaarverslag 2014: € 770.000)	- Verzekeringen - Inkoopbeleid, incl. juridische toetsing - Controle schade afwikkeling - Naleven inkoopbeleid.
Subtotaal schade risico's ca.				€750.000	
Operationele Risico's					
Nr.	Risicosoorten	Dossiers	Maatregelen <i>extra maatregelen</i>		
13	BEDRIJFS-VOERING	13.1 Rechtmatigheid legesheffing	Interne controle/ VIC/ Functiescheiding/ Procesbeschrijvingen.		
		13.2 Debiteurenbeheer			
		13.3 Verplichte betaling dwangsommen bij niet tijdig beslissen.			
		13.4 Oninbare vorderingen			
		13.5 Vergoedingen bijzondere begraafplaatsen			
		13.6 Stroomuitval, storing			
		13.7 Wegvallen medewerkers op kwetsbare posities	Afspraken taakoverdracht/ formaliseren vervangingsmaatregelen/ Interne controle/ VIC/ functiescheiding/ Procesbeschrijvingen/ Regionale samenwerking		
		13.8 fouten	Jaarlijks doorrekenen prijzen in tarieven leges/ Periodieke rapportage/ Budgetbeheer/ Mobiliteitsbeleid/ Voordelen gezamenlijk inkopen.		
		13.9 Toename loonkosten (Fuwa, premiestijging)	VCA certificering/ Opleiding agressie en geweld/ RIE		
		13.10 Stijging kosten door marktontwikkelingen	Horizontaal toezicht		
		13.11 Langdurige uitval ziekte (door o.a. Agressie burgers, werkdruk)	Opgevangen met reserves (o.a. reserve transities)		
		13.12 Niet afdragen van belasting waar dat wel had moeten (Loonheffing, BTW)			
		Extra personeel door o.a. herindicaties in 2015			
Subtotaal operationele risico's (vast bedrag)				€ 500.000	

Specificatie reserves in relatie tot weerstandscapaciteit

bedragen x € 1.000

Algemene Reserve	Progr	2015	2016	2017	2018	2019
Stand per 1 januari		9.556	8.557	6.471	5.981	5.531
Saldo onttrekkingen en toevoegingen		-999	-2.087	-490	-450	-450
Stand per 31 december		8.557	6.471	5.981	5.531	5.081
Totaal risico's conform berekening weerstandsvermogen		4.533	4.533	4.533	4.533	4.533
Nader te besteden		4.024	1.938	1.448	998	548
Specificatie onttrekkingen en toevoegingen:						
Toevoegingen						
Jaarrekeningresultaat 2014	RB	847				
Saldo begroting 2015 (jaarschijf 2015 en 2016)	RB	721	606			
Dekkingsplan kadernota 2016 (jaarschijf 2015 en 2016)	RB	327	1.567			
Saldo 2e berap 2015 (jaarschijf 2015)	RB	289				
Project herstructurering 't Gijmink	3	120				
Bijdrage sanering Gijminkschool	4	336				
Bodemsanering (asbest)	4	52	52			
Onttrekkingen						
Nieuw beleid kadernota 2016 (jaarschijf 2015)	RB	-355	-410			
Saldo 1e berap 2015 (jaarschijf 2015 en 2016)	RB	-1.126	-1.012			
Saldo 2e berap 2015 (jaarschijf 2016)	RB		-309			
Frictiekosten OW	1	-25	-25			
Deelname Twentebedrijf (jaarschijf 2016)	1		-50			
Revitalisering bedrijventerreinen	3	-50				

	Progr	2015	2016	2017	2018	2019
Doelgroepenbeleid (Peperkampweg)	3	-251				
Project herstructurering 't Gijmink	3	-50				
Extra bijdrage herstructurering Gijmink	3	-591				
Restantkrediet Spoorpark Goor	3	3				
Meerjaren uitvoering programma duurzaamheid (BO 2014-2015)	3	-75				
Economisch stimulerings en participatiefonds (ESP)	3		-1.500			
Bodemsanering (asbest)	4	-450	-450	-450	-450	-450
Restantkrediet BGT+ variant	4	-30				
Procesmanagement BGT (BO 2014-2015)	4	-20				
Groot onderhoud wegen 2014 (BO 2014-2015)	4	-172				
Onderhoud openbaar groen (BO 2014-2015)	4	-20				
Restant Riolverv. Peperkampweg/Nieuwstraat Delden	4	-10				
Integraal Kind Centrum	5	-40	-40	-40		
Investeringssubsidie welzijn (BO 2014-2015)	5	-90				
Overgangsbudget subsidies welzijn	5	-100	-50			
Frictiebudget welzijn (BO 2013-2014)	5	-92				
Frictiebudget welzijn (BO 2014-2015)	5	-107				
Aanbesteding exploitatie zwembad Markelo (BO 2014-2015)	5	-40				
Kunstgrasvelden	5		-465			

Reserve Majeure Projecten	Progr	2015	2016	2017	2018	2019
Stand per 1 januari		8.334	3.856	3.926	1.768	1.822
Saldo onttrekkingen en toevoegingen		-4.478	70	-2.157	53	1.038
Stand per 31 december		3.856	3.926	1.768	1.822	2.859
Specificatie onttrekkingen en toevoegingen:						
Toevoegingen						
Rentetoevoeging (3%)	RB	250	116	118	53	55
Vrijval diverse afschrijvingsreserves	RB	2.144				
Subsidie Cobercoterrein Markelo	4	250				
Aflossing lening Enexis/Vrijval reserve Enexis	AD		1.404			983
Onttrekkingen						
Afschrijving Maatschappelijk Nut	2	-1.548				
Plattelandsontwikkeling	3	-462	-500			
Financiële steun duurzaamheidsinitiatieven	3	-35				
Duurzaamheidsmaatregelen	3	-500				
Aanpassing kruispunt Goorseweg - Potdijk Markelo	4	-10				
Verkeersvisie	4	-1.030				
Maatregelenpakket bruggen Twentekanaal	4	-260				
Verkeersoverlast centrum Markelo	4	-250				
Scholenbouw obv scholenvisie / MFV Markelo	5	-2.000	-250	-1.400		
Kunstgrasveld Markelo	5	-502				
Friciekosten transitie	5	-525	-700	-875		

Grondexploitatie	2015	2016	2017	2018	2019
Stand per 1 januari	1.472	1.472	1.472	1.472	1.472
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	0	0	0	0	0
Stand per 31 december	1.472	1.472	1.472	1.472	1.472
Totaal risico's conform berekening weerstandsvermogen	1.451	1.451	1.451	1.451	1.451
Nader te besteden	21	21	21	21	21

Reserve Bovenwijkse Voorzieningen	2015	2016	2017	2018	2019
Stand per 1 januari	1.488	150	154	159	164
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	-1.338	4	5	5	5
Stand per 31 december	150	154	159	164	169

PARAGRAAF 3: ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen gaat in op de duurzame instandhouding van de gemeentelijke fysieke infrastructuur. De opzet is gewijzigd met het oog op de eisen uit het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten en het overleg met de Provincie Overijssel. Uitgangspunt voor het begrotingsjaar 2016 is een sobere en doelmatige aanpak.

Onderwerpen hierbij:

1. Wegen
2. Bruggen
3. Openbare verlichting
4. Groen
5. Riolering
6. Gebouwen
7. Tractiemiddelen

Voor deze onderwerpen zijn plannen opgesteld waarin beleidskader openbare ruimte, functie en samenhang kwaliteitsniveau met financiële consequenties zijn opgenomen. Deze plannen zijn door de raad vastgesteld en de financiële gevolgen zijn één op één vertaald in de begroting.

Overzicht beleidsplannen 2016

Beleidsplan	Door de raad vastgesteld	Looptijd t/m
Integrale beheervisie	2013	2017
Beleidsvisie gebouwen	2015	2023
Riolering	2013	2022

Overzicht beheerplannen 2016

Beheerplan	Vastgesteld	Looptijd t/m	Financieel vertaald in begroting	Achterstallig onderhoud
Wegen	2014	2017	Ja	Ja *
Bruggen	2015			
Verlichting	2013	2018	Ja	Nee
Groen	2015	2025	Ja	Nee
Riolering	2015	2019	Ja	Nee
Gebouwen	2015	2022	Ja	Nee
Tractie	2014	2023	Ja	Nee

* Volgens het beheerplan wegen bedraagt het achterstallig onderhoud in 2012 € 7 miljoen. Een bezuiniging van € 100.000 vanaf 2015 veroorzaakt een geringe toename van het achterstallig onderhoud. Een jaarlijkse investering van één miljoen

in 2016, 2017, 2019 en 2020 heeft een positief effect waardoor het achterstallig onderhoud zal verminderen. Bij de actualisatie van het beheerplan

wegen in 2017 zullen de kwaliteit van de wegen en bijbehorende financiële middelen opnieuw in beeld worden gebracht.

Kerncijfers begroting 2016

Beheercategorie	Indicator	Hoeveelheid
Wegen	Aantal kilometers weg inclusief fietspaden	880 km
	Oppervlakte wegennet	3.355.000 m ²
Water	Lengte watergangen	520 km
Openbare Verlichting	Aantal lichtmasten	7.889 stuks
Groen	Oppervlakte openbaar groen	170 ha
	Aantal bomen	15.950 stuks
Riolering	Aantal rioolaansluitingen	15.500 stuks
Gebouwen	Aantal woningen, sportfaciliteiten, zwembaden, cultuur- en welzijnsaccommodaties in eigendom en/of beheer	26
Tractie	Auto's	20
	Vrachtauto, tractoren	12
	Overige machines, aanhangers, rioolspuiten etc.	54

Beleidskader en Financieel overzicht

Beleidskader 2016 Wegen

Voor het onderhoud van wegen beschikt de gemeente Hof van Twente over een in 2014

vastgesteld wegenbeheerplan. Op basis van dit beheerplan en wegeninspecties wordt jaarlijks een onderhoudsprogramma opgesteld voor beheer en groot onderhoud.

Financieel overzicht 2016 Wegen

Onderwerp	Omschrijving	2014 R	2015 B	2016 B	2017 B	2018 B	2019 B
Vegen en onkruidbestrijding	Cyclisch/niet-cyclisch onderhoud	62.179	99.380	99.380	99.380	99.380	99.380
Onderhoud bermen en sloten	Cyclisch/niet-cyclisch onderhoud	39.271	239.640	239.640	239.640	239.640	239.640
Onderhoud verharding en deklagen	Cyclisch/niet-cyclisch onderhoud	608.475	375.883	420.883	420.883	420.883	420.883
Onderhoud verharding en deklagen	Groot onderhoud	2.284.187	725.952	785.952	785.952	785.952	785.952
	Vervanging Wegen			1.000.000	1.000.000		1.000.000
	Kapitaallasten *1	169.933	1.585.639	105.184	177.446	248.340	243.666
	Totaal	3.164.480	3.026.494	2.651.039	2.723.301	1.794.195	1.762.126

*1 Voor 2015 is een bedrag opgenomen van € 1.548.099 i.v.m. extra afschrijving activa met een maatschappelijk nut. Dit ten laste van de reserve Majeure Projecten.

Beleidskader 2016 Bruggen

Voor het onderhoud van bruggen is in 2015 een beheerplan opgesteld. In de periode 2009-2011 is

groot onderhoud uitgevoerd aan diverse bruggen. In 2016 wordt het onderhoud uitgevoerd volgens het beheerplan.

Financieel overzicht 2016 Bruggen

Onderwerp	Omschrijving	2014 R	2015 B	2016 B	2017 B	2018 B	2019 B
Onderhoud bruggen	Niet cyclisch onderhoud	2.370	4.306	4.306	4.306	4.306	4.306
	Totaal	2.370	4.306	4.306	4.306	4.306	4.306

Beleidskader 2016 Openbare Verlichting

In 2013 is het Beleidsplan openbare verlichting 2013 – 2018 vastgesteld. Op basis van dit plan is voor de komende jaren een

investeringsprogramma opgesteld voor verlichtingsvervangingsprojecten. Om jaarlijkse fluctuaties op te vangen is een reserve ingesteld. Stand van de reserve per 1-1-2016: € 221.238.

Financieel overzicht 2016 Openbare Verlichting

Onderwerp	Omschrijving	2014 R	2015 B	2016 B	2017 B	2018 B	2019 B
Onderhoud verlichting	Cyclisch/niet-cyclisch onderhoud	154.294	98.338	114.839	114.839	111.404	111.404
Onderhoud verlichting	Groot onderhoud	90.268	487.000	145.000	145.000	145.000	145.000
	Kapitaallasten	918	69.309	103.758	111.348	118.784	116.611
	Totaal	245.480	654.647	363.597	371.187	375.188	373.015

Beleidskader 2016 Openbaar Groen

Voor het beheer van openbaar groen is in 2013 een beeldkwaliteitsplan vastgesteld. Het

onderhoud wordt in 2016 uitgevoerd volgens het in 2015 opgestelde Groenbeheerplan.

Financieel overzicht 2016 Openbaar Groen

Onderwerp	Omschrijving	2014 R	2015 B	2016 B	2017 B	2018 B	2019 B
Onderhoud groen	Cyclisch/niet-cyclisch onderhoud	1.057.553	1.027.503	1.027.503	1.027.503	1.027.503	1.027.503
	Totaal	1.057.553	1.027.503	1.027.503	1.027.503	1.027.503	1.027.503

Beleidskader 2016 Riolering

In 2013 is het verbreed gemeentelijke rioleringsplan 2013-2016 (vGRP) vastgesteld. In het vGRP worden de hoofdlijnen voor het invullen van de zorgplicht voor de riolering weergegeven. De verbeter- en vervangingsmaatregelen worden uitgevoerd volgens dit plan. De dekking vindt plaats door het innen van rioolheffing. Voor het onderhoud aan riool- en watervoorzieningen is in 2015 een beheer- en onderhoudsplan vastgesteld.

Het onderhoud wordt in 2016 uitgevoerd volgens dit beheerplan.

In 2016 zijn geen kredieten opgevoerd, omdat er nog restant raamkredieten beschikbaar zijn uit vorige jaren in verband met uitvoering van projecten voorgaande jaren.

Om jaarlijkse fluctuaties op te vangen is een voorziening ingesteld. Stand van de voorziening per 1-1-2016: € 1.084.727.

Financieel overzicht 2016 Riolering

Onderwerp	Omschrijving	2014 R	2015 B	2016 B	2017 B	2018 B	2019 B
Onderzoek en advies	Klein onderhoud	165.184	152.500	157.500	107.500	82.500	82.500
Zorgplicht afvalwater	Klein onderhoud	575.817	590.000	525.000	590.000	550.000	560.000
Zorgplicht hemelwater	Klein onderhoud	58.693	60.000	60.000	60.000	60.000	60.000
Zorgplicht grondwater	Klein onderhoud	19.883	22.500	22.500	22.500	22.500	22.500
Onderhoud riolering	Groot onderhoud	2.337.825	2.550.000		2.550.000	2.600.000	2.600.000
Riolering	Kapitaallasten	2.210.835	2.702.969	2.828.504	2.726.470	2.798.997	2.976.794
	Totaal	5.368.237	6.077.969	3.593.504	6.056.470	6.113.997	6.301.794

Beleidskader 2016 Gebouwen

In 2015 is de Gebouwenbeheervisie 2015-2019 vastgesteld. Dit plan is het beleidskader op basis waarvan jaarlijkse uitvoeringsprogramma's worden opgesteld. Gebouwenbeheervisie is in overeenstemming met de accommodatievisie 2014-2023. Het onderhoudsniveau voor de gebouwen

is in de komende jaren in overeenstemming met het huidige niveau (sober en doelmatig) en de beschikbare onderhoudsbudgetten. In 2013 is het Meerjaren Onderhouds Plan (MJOP) Gebouwen vastgesteld. In dit plan is voor de jaren 2014 tot 2024 de onderhoudsbehoefte gemeentelijke gebouwen bepaald.

Financieel overzicht 2016 Gebouwen

Onderwerp	Omschrijving	2014 R	2015 B	2016 B	2017 B	2018 B	2019 B
Gebouwen	Klein onderhoud	95.189	190.173	204.673	204.673	204.673	204.673
Gebouwen	Meerjarig onderhoud	242.085	242.085	226.847	226.847	226.847	226.847
	Totaal	337.274	432.258	431.520	431.520	431.520	431.520

Beleidskader 2016 Tractie

In 2014 is het Tractieplan 2014-2023 vastgesteld. Dit plan is het beleidskader op basis waarvan jaarlijkse vervangingen worden gedaan. Het uit te voeren onderhoud aan tractiemiddelen is in overeenstemming met het huidige niveau en de beschikbare onderhoudsbudgetten.

Stand van de voorziening per 1-1-2015: € 212.422. Bij de betreffende Jaarrekening zal op basis van werkelijke cijfers de mutatie in de voorziening plaatsvinden.

Het meerjarenvervangingsplan wordt 1 x per 4 jaar geactualiseerd.

Financieel overzicht 2016 Tractie

Onderwerp	Omschrijving	2014 R	2015 B	2016 B	2017 B	2018 B	2019 B
Tractie	Klein onderhoud	115.774	111.869	111.869	86.869	86.869	86.869
Vervangingen	Vervangingsbudget	131.189	176.813	176.813	176.813	176.813	176.813
	Totaal	246.963	288.682	288.682	263.682	263.682	263.682

PARAGRAAF 4 : FINANCIERING

Algemeen

De treasuryfunctie omvat de financiering van de beleidsvoornemens en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. Het beleid van de gemeente voor de treasuryfunctie is vastgelegd in het Treasurystatuut. Dit statuut wordt eind 2015 geactualiseerd. De belangrijkste punten, naast de voorschriften uit de Wet Financiering decentrale overheden (Wet fido) zijn dat de gemeente alleen leningen of garanties uit hoofde van de “publieke” taak aan door de gemeenteraad goedgekeurde derde partijen verstrekt, en dat uitzettingen een prudent karakter hebben en niet gericht zijn op het genereren van inkomsten door het lopen van overmatig risico.

Schatkistbankieren

Met de invoering van het schatkistbankieren met ingang 2014 dienen de decentrale overheden hun tegoeden aan te houden bij het ministerie van Financiën in plaats van bij een bank. Doel van het schatkist-bankieren is het verlagen van de EMU-schuld.

De randvoorwaarden voor het verstekken van leningen of garanties uit hoofde van de “publieke”

taak blijven wel een gemeentelijke afweging en vallen niet onder het schatkistbankieren.

Wet HOF (EMU-saldo)

Op grond van de Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet HOF) dienen decentrale overheden een gelijkwaardige inspanning te leveren in het kader van de gestelde Europese begrotingsdoelstellingen. Het Nederlandse begrotingstekort dient beperkt te blijven tot de gestelde 3%-norm op macroniveau. Het EMU-tekort van de medeoverheden mag daarin maximaal -0,5% BBP bedragen (waarvan gemeenten -0,34%). De gemeenten (en provincies) worden niet individueel beoordeeld maar als collectief. Bij mogelijke overschrijding van de macronorm van het EMU-saldo wordt van gemeenten, provincies en waterschappen verwacht dat zij op basis hiervan maatregelen nemen. Bijvoorbeeld door temporisering van investeringen. De individuele referentiewaarde biedt hiervoor een aanknopingspunt.

De indicatie van het EMU-tekort voor Hof van Twente komt voor de begroting 2016 uit op € 1,7 miljoen, ten opzichte van een geschatte referentiewaarde van € 3,2 miljoen.

Renterisicobeheer

Renterisico is het gevaar van ongewenste veranderingen van de financiële resultaten van de gemeente door rentewijzigingen. Er zijn twee normeringen vastgesteld om het renterisico te kunnen becijferen dat als richtlijn geldt om de renterisico's te beperken. Dat zijn de kasgeldlimiet voor de korte termijn financiering, en de renterisiconorm voor de lange termijn financiering. De wettelijk toegestane omvang van de kasgeldlimiet is gesteld op 8,5% van de jaarbegroting bij aanvang van het jaar. De kasgeldlimiet voor 2016 bedraagt € 7,2 miljoen.

Als de omvang van de vlottende schuld deze limiet structureel benadert wordt overgegaan tot het aantrekken van een langlopende lening. Afhankelijk van de geldbehoefte wordt eerst gekeken naar de mogelijkheden op de geldmarkt.

Bij een positief saldo in rekening courant wordt het 'automatisch' bij de schatkist uitgezet.

De renterisiconorm heeft betrekking op het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarkt-rente op de rentelasten van de lange termijn financiering. De jaarlijkse aflossingen en renteherzelingen mogen samen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. De norm voor 2016 is € 16,9 miljoen. Het "werkelijke" renterisico betreft voor 2016 € 1,4 miljoen en blijft daarmee ruimschoots binnen de gestelde norm (zie ook de tabel renterisico langlopende schuld).

De omvang van de huidige leningenportefeuille bedraagt begin 2016 € 30,2 miljoen. Het gemiddelde rentepercentage van de leningen is 4,61%.

Renterisico (langlopende schuld)		(bedragen x € 1.000)			
	2016	2017	2018	2019	
Te betalen reguliere aflossingen	1.445	1.445	1.445	1.445	
Renteherzelingen	-	-	-	-	
Renterisico bestaande leningenportefeuille	1.445	1.445	1.445	1.445	
Aflossingen nieuwe leningen	-	-		150	
Renterisico leningenportefeuille (incl. nieuwe financiering)	1.445	1.445	1.445	1.595	

Koersrisicobeheer

Vanwege het verplichte schatkistbankieren zijn er geen koersrisico's in het kader van treasurybeleid. Aandelen van nutsbedrijven zijn uit hoofde van de publieke taak aangetrokken en worden niet als risicovolle beleggingen beschouwd. Het betreft aandelen van de BNG, Twente Milieu, Cogas, Enexis, PBE, Crematorium, Twence, Wadinko en Vitens.

Kredietrisicobeheer

Het uitzetten van middelen in het kader van treasury is alleen nog toegestaan binnen de kaders van de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden.

Hierdoor doen zich hier geen (nieuwe) kredietrisico's voor.

Bij het verstrekken van leningen, garanties of borgstellingen uit hoofde van de publieke taak worden indien mogelijk zekerheden of garanties gesteld.

Via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) fungeert de gemeente als achtervang voor leningen die woningcorporaties hebben aangetrokken voor de financiering van hun activiteiten binnen de gemeente.

Kredietrisico uitgezette en gegarandeerde leningen			
(bedragen x € 1.000)			
	1 januari	31 december	%
Verstrekke leningen aan verenigingen en stichtingen	2.087	2.033	3,8%
Leningen aan financiële instellingen/verbonden partijen	4.802	3.106	5,8%
Hypotheek- en fietsprivéregeling	828	784	1,5%
Deelnemingen	1.536	1.536	2,9%
Gegarandeerde leningen (woningcorporatie/stichting)	6.840	6.345	11,9%
Gegarandeerde leningen WSW (achtervangfunctie)	39.493	39.493	74,1%
Totaal	55.586	53.297	100%

Gemeentefinanciering

De ontwikkeling van de financieringsbehoefte is bepalend voor de leningenportefeuille. Op basis van de informatie over de toekomstige geldstromen wordt inzicht verkregen in het verwachte kasverloop. Deze vormen de basis voor de financiële transacties.

Onderuitputting

In de berekening van het rente-omslagpercentage, ten behoeve van de interne doorberekening van de rentekosten, wordt de boekwaarde van de investeringen per 1 januari 2016 volledig

opgenomen. In werkelijkheid geldt voor met name majeure investeringen een vertraging in de realisatie, en moment van financiering.

Voor een beter inzicht in het verloop van de investeringen en de daarmee gemoeide financieringsbehoefte wordt een meerjarige investeringsplanning opgesteld. In combinatie met een nauwkeurigere planning en raming van beschikbare budgetten zal de onderuitputting ook verder afnemen. In de begroting is voor 2016 rekening gehouden met € 77.000. Vanaf 2017 € 65.000 per jaar.

Liquiditeitenplanning					(bedragen x € 1.000)
	2016	2017	2018	2019	
Kasstromen uit operationele activiteiten	2.000	1.800	1.800	1.800	
Kasstromen uit investeringsactiviteiten	-3.800	-4.300	-4.300	-4.200	
Kasstromen uit financieringsactiviteiten	300	-1.000	-1.000	-100	
Mutaties in liquide middelen	-1.500	-3.500	-3.500	-2.500	
Financiering					
Beschikbare liquide middelen	-	-	-	-	
Rekening courant/kort geld	1.500	3.500	2.000	-	
Langlopende geldleningen	-	-	1.500	2.500	

Rente

Naast de ontwikkeling van de omvang van de omvang van de financieringsbehoefte is de renteontwikkeling een belangrijke factor.

De Europese Centrale Bank zal een ruim monetair beleid blijven voeren. De rentetarieven staan op een laag niveau.

De bancaire verwachtingen laten onder invloed van een gematigd economisch herstel een iets oplopende rente zien. De rente van een langlopende lening (10-jaars) zal naar verwachting uitkomen tussen de 1,0% en 2,5%.

De rentetarieven voor kortlopende financiering (3-maands euribor) zullen in 2016 naar verwachting bewegen tussen 0% en 0,5%.

De eventuele te ontvangen rentevergoedingen (schatkistbankieren) staan daarbij op 0%.

In de begroting wordt voor de financieringsbehoefte rekening gehouden met een rentepercentage van 3,5%. Voor de interne doorberekening van de netto rentekosten naar de investeringen hanteert de gemeente een omslagpercentage. Voor 2016 is dit berekend op 3,42%.

PARAGRAAF 5 : BEDRIJFSVOERING

Personeel

Medio 2014 zijn we gestart met de nieuwe organisatiestructuur. Anderhalf jaar later in 2015 hebben we de reorganisatie geëvalueerd. De aanbevelingen uit deze evaluatie (afronding eind 2015) zullen in het kader van de organisatieontwikkeling in 2016 worden opgepakt.

In 2015 is gestart met de overgang naar een nieuw functiewaarderingssysteem (genaamd HR21), dat speciaal is ontwikkeld voor gemeenten. In 2016 zullen alle functies gewaardeerd zijn in dit systeem.

Intussen werken we door aan verandering van de cultuur in de organisatie. Door meer te sturen op resultaat en minder op aanwezigheid en door flexibilisering van werktijdenregeling en werkplekken willen we een optimaal werkklimaat creëren. Dit willen we faciliteren met digitale hulpmiddelen (iPads of laptops), waarmee we bovendien het papiergebruik verlagen.

Samenwerking

Onze gemeente werkt samen met andere gemeenten in het Shared Services Netwerk Twente (SSNT) op

het gebied van personeel (Twentse arbeidsmarkt, Twente School), juridische zaken, ICT en basisregistraties.

Wat betreft een Twentse arbeidsvoorwaardenregeling is in 2015 veel overleg geweest. Op de grote onderwerpen zoals een Twents sociaal statuut is geen overeenstemming bereikt. Naar verwachting zullen in 2016 wat kleinere regelingen op Twents niveau worden gelijkgesteld, zoals een gezamenlijke paritaire commissie en het sanctiebeleid.

In 2016 staan verder drie ontwikkelingen centraal. Allereerst de start van de nieuwe samenwerking van de buitendiensten van Hengelo, SWB en Hof van Twente. Zie hiervoor ook de programma's 1 en 4. Ten tweede krijgt het in 2015 gestarte onderzoek naar samenwerking op het vlak van ICT met de gemeente Hengelo een vervolg. Ten derde bestaat (naar verwachting) per 1 januari 2016 het Twentebedrijf. Deze organisatie is een landingsplaats van bestaande samenwerkingen en nieuwe initiatieven op het gebied van bedrijfsvoering. Het SSNT zal in 2016 intensief samenwerken met het Twentebedrijf. Ook zal een capaciteits- en expertisepool worden geïntroduceerd vanuit het Twentebedrijf.

Huisvesting

Met ingang van 1 juli 2013 is de derde verdieping in de vleugel boven de bibliotheek verhuurd aan het RIEC (Regionaal Informatie- en Expertise Centrum). Sinds 2014 is ook de Twentse School in het gebouw gevestigd. Daarnaast is in 2015 het nieuwe gemeentelijke team Toegang (uitvoering nieuwe taken sociaal domein) op de 3^e verdieping gehuisvest.

Op de eerste verdieping van het gemeentehuis zijn sinds 2015 zowel het energiebedrijf Zuiver, waarin de gemeente participeert, als de Stadsbank gevestigd. Het energiebedrijf omvat 4 werkplekken en de Stadsbank omvat 2 werkplekken.

Op de tweede verdieping, boven de bibliotheek, is nog een vleugel beschikbaar voor de verhuur.

Inkoop- en aanbesteding

In 2016 zal in verband met Europese Richtlijn 2014/24 de nieuwe (hernieuwde) Aanbestedingswet in werking treden. Hieruit zal een aantal belangrijke wijzigingen voortvloeien. Zo is het vanaf april 2016 verplicht om alle Europese aanbestedingen digitaal uit te voeren. Alle 14 Twentse gemeenten, de Veiligheidsregio Twente, alsmede de Regio en Twente hebben hiervoor inmiddels een overeenkomst met Negometrix afgesloten. Op deze

manier kan er ervaring worden opgedaan in het eerste jaar waarin de verplichting geldt en hebben de ondernemers bij alle aanbestedingen in Twente te maken met hetzelfde systeem. Daarnaast zal er een nieuwe drempel (€ 750.000) worden ingevoerd voor overheidsopdrachten voor onder andere sociale diensten, gezondheidszorg, onderwijs en andere specifieke diensten (waaronder juridische diensten en veiligheidsdiensten).

Intern zal met name de invoering/verbetering van het contractbeheer en -management aandacht krijgen.

Informatiemanagement

Het jaar 2016 zal in het teken staan van twee belangrijke ontwikkelingen. Enerzijds bouwen we aan de ontwikkelingen die nodig zijn om de organisatie per 1 januari 2017 zo volledig mogelijk digitaal te laten werken. Zie ook programma 1. Anderzijds voeren we in 2016 activiteiten uit die voortvloeien uit het in najaar 2015 vastgestelde 'strategisch/tactisch Informatieplan'.

Om op 1 januari 2017 zo volledig mogelijk digitaal te werken is onder andere het implementeren van een uniforme documentengenerator noodzakelijk. Daarnaast zullen het zaakstelsel Tesz, de aansluiting op de basisregistraties en het 'niet-

zaakgebonden' documentenmanagement verbeterd worden.

Het Informatieplan zal zich met name richten op de belangrijkste ontwikkelpunten op ICT-gebied, zoals die voortvloeien uit het medio 2015 uitgevoerde onderzoek naar de ICT-strategie. Het zal onder meer betrekking hebben op het verbeteren van het functioneel management en de digitale dienstverlening.

Rekenkamercommissie

De rekenkamercommissie heeft op 20 januari 2015 haar rapport "Yes Minister" over de informatievoorziening in het kader van de actieve informatieplicht tussen raad, college en de organisatie aan de gemeenteraad aangeboden. Vervolgens is de rekenkamercommissie begin 2015 gestart met een onderzoek naar het subsidiebeleid na het laatste herijkingsproject van 2012.

Verwachting is dat eind 2015 dit onderzoek aan de gemeenteraad wordt aangeboden. Vervolgens wordt in overleg met de gemeenteraad een nieuw onderwerp gekozen om te onderzoeken.

In overleg met de griffie wordt bekeken hoe de rekenkamercommissie de raad efficiënter ter dienst kan staan en of het vaste jaarbudget kan worden

verhoogd. Aanleiding is dat op regionaal niveau wordt onderzocht of de kleine lokale rekenkamercommissies ondergebracht kunnen worden bij de rekenkamercommissies van de grote gemeenten of wellicht bij de provinciale rekenkamer.

Doelmatigheidsonderzoek

In het najaar van 2015 heeft de gemeenteraad een besluit genomen over een voorstel hoe in de komende jaren invulling wordt gegeven aan de zogeheten doeltreffendheids- en doelmatigheids-onderzoeken. Conform de regels in de Gemeentewet dient dit periodiek te gebeuren. Op basis van die besluitvorming zullen in 2016 de doeltreffendheids- en doelmatigheids-onderzoeken worden uitgevoerd.

Rechtmatigheid

Eind 2015 zal de Europese aanbesteding van de accountantsdiensten 2016-2019 worden afgerond. In samenwerking met de gemeenten Hellendoorn, Rijssen-Holten, Twenterand en Wierden is dit traject doorlopen. Per 1 januari 2016 zal de aanbestedende dienst van de economisch meest voordelige inschrijving starten. In 2016 zal de huidige accountant de controlewerkzaamheden over het boekjaar 2015 verder afronden.

PARAGRAAF 6 : VERBONDEN PARTIJEN

Deze paragraaf verschaft inzicht in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid van de gemeente bij verbonden partijen.

Voor de uitvoering van een aantal taken heeft de gemeente Hof van Twente zich verbonden met andere partijen. Daarbij kent de regionale samenwerking verschillende varianten. Zowel de Regio Twente, de netwerkorganisatie Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) en de transities op het gebied van jeugd, zorg en werk nopen ons tot meer samenwerking.

Tot verbonden partijen worden volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) die partijen gerekend, waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Onder financieel belang verstaat het BBV dat de gemeente aan een verbonden partij middelen ter beschikking heeft gesteld, die ze kwijt is in geval van

faillissement van de verbonden partij of waarvoor aansprakelijkheid van de gemeente bestaat als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Over het algemeen gaat het bij verbonden partijen om bedrijven waar de gemeente aandelen van heeft, zogenaamde NV's, BV's en gemeenschappelijke regelingen zoals de Regio Twente en de Veiligheidsregio.

Het beleid van overheden is over het algemeen niet gericht op het hebben van deelnemingen omdat beleggen nu eenmaal geen publieke taak is. Toch heeft Hof van Twente, net als andere overheden, een aantal deelnemingen in bezit. Deze zijn vooral vanuit het verleden ingegeven door het feit dat private partijen bepaalde publieke belangen niet of onvoldoende konden waarborgen. Instellingen waar de gemeente middels een subsidierelatie uitvoering van beleid tracht te bereiken, behoren in dit kader niet tot de verbonden partijen. Vormen van samenwerking welke niet in rechtspersonen zijn ondergebracht behoren eveneens niet tot verbonden partijen. Uiteraard blijft de gemeente de beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheden houden ten aanzien van deze partijen, direct dan wel indirect.

Bij de bepaling van de risico's en het (benodigde) weerstandsvermogen wordt ook gekeken naar de verbonden partijen. Zie paragraaf 2.

Begrotingsrichtlijnen

Om uniformiteit in onze benadering naar gemeenschappelijke regelingen te krijgen wordt zoveel mogelijk gestreefd naar uitgangspunten die voor alle gemeenschappelijke regelingen identiek zijn, en ook meerjarig kunnen worden toegepast. Door vooraf goede afspraken met elkaar te maken wordt bewerkstelligd dat er een bestendige Planning & Control-cyclus per gemeenschappelijke regeling kan worden opgebouwd en dat door het bestuur van de verbonden partijen beter gestuurd kan worden op het beleid van deze gemeenschappelijke regeling. In 2015 zijn namens de 14 Twentse gemeenten begrotingsrichtlijnen 2016-2019 verzonden aan de gemeenschappelijke regelingen. Voor de volgende jaren zal eenzelfde richtlijn worden uitgezet.

Nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen

De wijzigingen die sinds 2015 van kracht zijn komen mede op verzoek van gemeenteraden en colleges om beter grip en sturing te hebben op de samenwerking.

Vanuit de samenwerkingspraktijk van gemeenten, provincies en waterschappen is tevens de wens geuit om in de Wgr een minder 'zware' bestuursvorm met rechtspersoonlijkheid op te nemen voor gemeenschappelijke regelingen op het gebied van bedrijfsvoering en uitvoeringstaken. De nieuwe wet komt tegemoet aan deze wens door de invoering van de bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO). Dit is een nieuwe samenwerkingsvorm die zich kenmerkt door een eenvoudige bestuurlijke structuur (geen algemeen en dagelijks bestuur) en het hebben van rechtspersoonlijkheid. Een BVO vereist instemming van de gemeenteraden.

Grip op intergemeentelijke samenwerking

In 2015 is een Strategiekaart Intergemeentelijke samenwerking vastgesteld als richtinggevend document ten aanzien van samenwerking. Daarnaast is de behoefte uitgesproken om meer grip te hebben op samenwerkingsverbanden vanuit het belang van democratische legitimatie. Eind 2015 zal de nota verbonden partijen worden geactualiseerd.

Ontwikkelingen verbonden partijen

Regio Twente

Gevolgen afschaffing WGR-plus

De taken en bevoegdheden met betrekking tot verkeer en vervoer, die nu bij de plusregio's liggen, worden bij de provincies neergelegd (incl. bijbehorende middelen). Naar verwachting zullen in 2016 de BDU-middelen aan het Provinciefonds worden toegevoegd. Om tot een soepele overdracht te komen van de Regio Twente naar de provincie zal een bestuursovereenkomst opgesteld worden. Het afsprakenkader dient als basispakket en leidraad voor de overgang van taken, bevoegdheden en middelen.

Bestuurscommissie OZJT

Voor de nieuwe gemeentelijke taken op het gebied van jeugdhulp (Jeugdwet) en maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is besloten regionaal samen te werken. Daarvoor is de Verordening bestuurscommissie OZJT in het leven geroepen. De verordening waarborgt de aparte positionering binnen de regio van deze nieuwe taken.

Veiligheidsregio Twente

Financieringssystematiek

Deloitte heeft een evaluatie uitgevoerd van de financieringssystematiek en het takenpakket. Als financieringssystematiek vanaf het begrotingsjaar 2016 is gekozen voor het Cebeon-model. De maatstaven voor het cluster OOV worden als basis genomen voor de financiering van het gemeentelijk aandeel in de kosten van de VRT. Het voor onze gemeente positieve herverdeeffect wordt tijdelijk beperkt door een ingroeieregeling van 3 jaar (2016-2018).

Euregio

Harmonisatie lidmaatschapsbijdrage

Met ingang van 2016 is voor de Nederlandse en Duitse leden een uniforme bijdrage vastgesteld van €0,29 per inwoner per jaar.

Afgesproken is de volgende maatregelen met kostenbesparend effect voor de lange termijn in gang te zetten:

- Concentratie op kerntaken en versterking van de activiteiten binnen deze werkterreinen.
- Vergroting van de efficiëntie van de organisatie.
- Realisatie van diverse kostenbesparingen.

Per 1 januari 2016 is de nieuwe regeling Euregio van kracht. Wijzigingen doen zich voor bij de Algemene Ledenvergadering. Deze zal het karakter van een Algemeen Bestuur krijgen. Aan de vergaderingen van dit orgaan zullen voor het eerst Nederlandse en Duitse leden als stemgerechtigden deelnemen. Het Algemeen Bestuur van de Euregio zal formeel het hoogste orgaan zijn, de Euregioraad zal het hoogste politieke orgaan van het grensoverschrijdende openbare lichaam zijn.

Ontwikkelingsmaatschappij Zenkeldamshoek

Het industrieterrein Zenkeldamshoek in Goor wordt in het kader van een publiekrechtelijke samenwerkingsovereenkomst ontwikkeld door de gemeente en Bank Nederlandse Gemeenten Gebiedsontwikkeling. De verdere ontwikkeling geschiedt vanuit de samenwerkingsovereenkomst OMZ (Ontwikkelingsmaatschappij Zenkeldamshoek). De gemeente is voor 20% risicodragend in deze participatie.

Eind 2013 is overeenstemming bereikt over een nieuwe overeenkomst financiële dienstverlening. Tevens is besloten tot een bijstorting van € 175.465 in OMZ en een gemeentelijke garantstelling voor een aan te trekken lening van € 10,6 mln, onder gelijktijdige contragarantstelling door de BNG-GO.

Daarbij heeft ook een aanpassing van de governance plaatsgehad. Naast een directeur vanuit OMZ is ook vanuit de gemeente een medewerker als directeur benoemd.

De directie heeft zich aanvankelijk bezig moeten houden met de afwikkeling van het raadsbesluit rond de herfinanciering van Ontwikkelingsmaatschappij Zenkeldamshoek. Binnen de Beheer BV en de Commanditaire Vennootschap vergde dat de nodige besluiten die bovendien notarieel afgewikkeld dienden te worden.

Daarnaast heeft de directie gewerkt aan de opdracht uit de Allonge om een verkoopmanager aan te stellen. Ze heeft daartoe een verkoopstrategie laten opstellen die door de aandeelhouders van OMZ eind oktober besproken is. De verkoopmanager is in 2015 aangesteld.

In 2014 zijn geen percelen verkocht, maar in 2015 is er voor het eerst weer sprake van een aantal verkopen die voor een deel nog moeten worden geëffectueerd. Bij de herziene grondexploitatie 2014 was geen rekening gehouden met verkopen in 2015.

De herziene grondexploitatie van 2014 voorziet in een positief resultaat van ca. € 496.000.

De herziene grondexploitatie van 2015 wordt eind 2015 behandeld in de Algemene vergadering van

Aandeelhouders. Het risicoprofiel is per 30 juni 2015 hoger dan per 1 januari 2015 omdat nu rekening wordt gehouden met de vermogensbehoefte vanuit de overeenkomst financiële dienstverlening. Voor de risico's en de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit wordt verwezen naar paragraaf 2 van deze programmabegroting 2016. Op basis van de herziening van de grondexploitatie 2015 kan het risicoprofiel bijgesteld worden per 1 januari 2016.

Jaarlijks ontvangt de gemeente een garantstellingsprovisie als vergoeding voor de gemeentelijke garantstelling. Over 2015 en 2016 komt deze uit op ca. € 38.000. Deze vergoeding wordt toegevoegd aan de reserve garantstellingsprovisie lening Zenkeldamshoek.

Verbonden partij Vestigingsplaats	Doel / belang deelname	Financieel	Vertegen- woordiging (belang)	Ontwikkelingen
1. Gemeenschappelijke regelingen				
1.1 Regio Twente Enschede	<p>Samenwerkingsverband van de veertien Twentse gemeenten. Regio Twente voert voor en met de gemeenten taken uit op het gebied van gezondheid, verkeer en vervoer, duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit, economische zaken, recreatie en toerisme en milieu. Enkele taken zijn gebaseerd op een wettelijke verplichting (bijv. het regionale openbaar vervoer), andere taken zijn gebaseerd op vrijwillige samenwerking.</p> <p>Eind 2011 is het eigendom van Twence van Regio Twente naar de individuele Twentse gemeenten overgegaan. De betrokkenheid van Regio Twente bij Twence beperkt zich nu alleen nog maar tot de toegezegde € 80 miljoen voor de Agenda van Twente. Als Twence aan deze verplichting heeft voldaan vervalt daarmee ook deze betrokkenheid.</p>	<p>Gemeentelijke bijdrage:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bijdrage 2014: € 1,3 mln. - Bijdrage 2015: € 1,3 mln. - Bijdrage 2016: € 1,5 mln. - Gezamenlijke bijdrage Twentse gemeenten 2016: € 29,1 mln. (incl OZJT) <p>Vermogenspositie ultimo 2014:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: € 7,1 mln. - Vreemd vermogen: € 98,2 mln. <p>Verwachte vermogenspositie 2015:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen Vermogen € 6,5 mln. - Vreemd vermogen € 20,4 mln. <p>Verwachte vermogenspositie 2016:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen Vermogen: € 4,5 mln. - Vreemd vermogen: € 20,0 mln. <p>Resultaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Resultaat 2014: € 1.167.879 - Verwacht resultaat 2015: € 269.000 - Verwacht resultaat 2016: € 0 	<p>De gemeente is bestuurlijk vertegenwoordigd in de Regio Twente via twee zetels in de Regioraad. Wethouder van Zwanenburg is lid van het dagelijks bestuur.</p> <p>Wethouders zijn als portefeuillehouder lid van de verschillende bestuurscommissies van de Regio Twente.</p> <p>Stemverhouding en bijdrage op basis van het aantal inwoners.</p> <p>Aandeel Hof van Twente: 5,59%.</p>	<p><u>Gevolgen afschaffing WGR-plus</u> De taken en bevoegdheden m.b.t. verkeer en vervoer, die nu bij de plusregio's liggen, worden bij de provincies neergelegd (incl. bijbehorende middelen). Naar verwachting zullen in 2016 de BDU-middelen aan het Provinciefonds worden toegevoegd.</p> <p><u>Bestuurscommissie OZJT</u> Voor de nieuwe gemeentelijke taken op het gebied van jeugdhulp (Jeugdwet) en maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is besloten regionaal samen te werken. Daarvoor is de Verordening bestuurscommissie OZJT in het leven geroepen. De verordening waarborgt de aparte positionering binnen de regio van deze nieuwe taken</p>
1.2 Veiligheidsregio Twente Enschede	In de Veiligheidsregio Twente (VRT) werken de brandweer, geneeskundige hulpverlening (GHOR), de politie en de 14 Twentse gemeenten samen aan een veilige regio Twente. De VRT zet zich in voor effectieve voorbereiding op en bestrijding van crises en rampen	<p>Gemeentelijke bijdrage:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bijdrage 2014: € 2,4 mln. - Bijdrage 2015: € 2,4 mln. - Bijdrage 2016: € 2,3 mln. - Gezamenlijke bijdrage Twentse gemeenten 2016: € 40,5 mln. 	<p>De burgemeester is afgevaardigd in het algemeen bestuur.</p> <p>Aandeel Hof van Twente: 5,59%.</p>	<p><u>Financieringssysteem</u> Deloitte heeft een evaluatie uitgevoerd van de financieringssysteem en het takenpakket. Als financieringssysteem vanaf het begrotingsjaar 2016 is</p>

	(wettelijke verplichting). De VRT regelt de aanpak van grote ongelukken, rampen en crises zoals overstromingen, uitbraak van besmettelijke ziektes en terrorisme.	<p>Vermogenspositie ultimo 2014:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: € 1,6 mln. - Vreemd vermogen: € 52,8 mln. <p>Verwachte vermogenspositie 2015:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: € 0,6 mln. - Vreemd vermogen: € 53,7 mln. <p>Verwachte vermogenspositie 2016:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: € 54.000 - Vreemd vermogen: €53,4 mln. <p>Resultaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Resultaat 2014: € 306.336 - Verwacht resultaat 2015: 0 - Verwacht resultaat 2016: 0. 		gekozen voor het Cebeon-model. De maatstaven voor het cluster OOV worden als basis genomen voor de financiering van het gemeentelijk aandeel in de kosten van de VRT. Het voor onze gemeente positieve herverdeeldeffect wordt tijdelijk beperkt door een ingroeieregeling van 3 jaar (2016-2018).
1.3 Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente (SWB) Hengelo	Het ontwikkelen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt tot waardevolle medewerkers. De SWB voert voor de gemeente Hof van Twente de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) en is de uitvoerende organisatie als het gaat om re-integratie-trajecten.	<p>Gemeentelijke bijdrage:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bijdrage 2014: € 53.000 - Bijdrage 2015: € 53.000 - Bijdrage 2016: € 53.000 <p>Vermogenspositie ultimo 2014:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: € 5,6 mln. - Vreemd vermogen: € 8,9 mln. <p>Verwachte vermogenspositie 2015:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: € 4,5 mln. - Vreemd vermogen: € 1,2 mln. <p>Verwachte vermogenspositie 2016:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Eigen Vermogen: € 4,8 mln. -Vreemd vermogen: €1,6 mln. <p>Resultaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Resultaat 2014:€ 18.000 - Verwacht resultaat 2015: - € 154.000 - Verwacht resultaat 2016: - € 220.000 	De gemeente is vertegenwoordigd in het algemeen en het dagelijks bestuur. De gemeenten Hengelo, Borne en Hof van Twente werken samen in deze gemeenschappelijke regeling.	In 2015 is het eerste jaar waarin we ervaring op is gedaan met de Participatiewet. Om de consequenties van de ontwikkelingen te beperken wordt invulling gegeven aan de strategienota 2014-2018. Over de consequenties van de Participatiewet is nog niet alles duidelijk. In 2015 en 2016 wordt gewerkt aan de bestuursopdracht Samen Verder. Vooralnog wordt de gemeentelijke bijdrage niet verhoogd.

1.4 Stadsbank Oost Nederland Enschede	<p>De bank is een kredietbank als bedoeld in artikel 6 van de Wet op het consumentenkrediet en heeft tot doel om vanuit bedrijfseconomische en maatschappelijke optiek een verantwoord pakket van (financiële) dienstverlening aan te bieden aan de ingezetenen van haar rechtsgebied die financiële problemen ondervinden. Het gaat hier om deelnemen aan kredietverlening, budgetbeheer, schuldhulpverlening, bewindvoering schuldsanering.</p>	<p>Afname dienstverlening: - Dienstverlening 2014: € 239.038. - Dienstverlening 2015: € 242.242. - Dienstverlening 2016: € 247.546</p> <p>Vermogenspositie ultimo 2014: - Eigen vermogen: € 1,7 mln. - Vreemd vermogen: € 17,96 mln.</p> <p>Verwachte vermogenspositie 2015: - Eigen vermogen: € 1,7 mln.</p> <p>Verwachte vermogenspositie 2016: - Eigen vermogen: € 1,7 mln.</p> <p>Resultaat: - Resultaat 2014: € 15.400 - Verwacht resultaat 2015:- € 5.000 - Verwacht resultaat 2016; -€ 9.800</p>	<p>De gemeente is bestuurlijk vertegenwoordigd in het algemeen bestuur. Elk van de 22 aangesloten gemeenten hebben één stem in het algemeen bestuur.</p>	<p>Door de komst van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening per 1 juli 2012 is de rol van de gemeente veranderd. De gemeente moet aan de hand van gemeentelijke beleidsregels besluiten of een inwoner met financiële problemen wordt toegelaten tot de schuldhulpverlening.</p>
1.5 Openbaar Lichaam Crematoria Twente Enschede	<p>Het openbaar lichaam bezit de aandelen van Crematoria Twente/Oost Nederland B.V. De B.V. heeft tot taak het in stand houden en exploiteren van de crematoria in de regio. De deelname wordt beschouwd als een publieke taak bij een brede invulling van de wet lijkbezorging.</p>	<p>Vermogenspositie ultimo 2014: - Eigen vermogen: € 1,6 mln. - Vreemd vermogen: € 0</p> <p>Verwachte vermogenspositie 2015: - Eigen vermogen: € 1,6 mln. - Vreemd vermogen ultimo: € 0</p> <p>Verwachte vermogenspositie 2016: - Eigen vermogen: € 1,6 mln. - Vreemd vermogen ultimo: € 0</p> <p>Resultaat: Is resultaat uit deelneming (de BV) minus enkele kosten welke wordt uitgekeerd aan de aandeelhouders - Resultaat 2014 € 908.983 - Verwacht resultaat 2015: - € 16.175 - Verwacht resultaat 2016: - € 15.985</p>	<p>De gemeente is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur. Dertien gemeenten nemen deel in de gemeenschappelijke regeling Verdeling resultaat op basis van het aantal crematies. Vanuit Hof van Twente 5% a 5,5%.</p>	<p>Onderdelen van het strategische meerjarenplan vormen een nieuwe vestiging in de sub-regio Hengelo, renovatie in Enschede en Almelo en realisatie van een crematieruimte in Oldenzaal. Ten behoeve van het strategisch meerjarenplan zal in 2015 en 2016 geen dividend worden uitgekeerd. Dividendraming vanaf 2017 € 18.000</p>

Verbonden partij Vestigingsplaats	Doel / belang deelname	Financieel	Vertegen- woordiging (belang)	Ontwikkelingen
2. Stichtingen en verenigingen				
2.1 Euregio Enschede	<p>De grensoverschrijdende gemeentelijke samenwerking die plaatsvindt in Euregio-verband kent belangrijke toeristische en economische pijlers.</p> <p>De Euregio houdt zich bezig met belangen-behartiging en samenwerking op sociaal-cultureel gebied (Mozercommissie), advisering met betrekking tot grensoverschrijdend werknemersverkeer, het versterken van de economische structuur via Interreg-fondsen en voorts met intergemeentelijke samenwerking in de meest brede zin van het woord.</p>	<p>De deelnemende Nederlandse gemeenten betalen een jaarlijkse bijdrage van 0,35 euro per inwoner.</p> <p>Verwachte vermogenspositie 2015: - Eigen Vermogen € 1,1 mln. - Vreemd Vermogen € 1,5 mln.</p> <p>Verwachte vermogenspositie 2016: - Eigen Vermogen € 1,3 mln. - Vreemd Vermogen € 1,8 mln.</p> <p>Resultaat: - Resultaat 2014: - € 26.638 - Verwacht resultaat 2015: - € 50.704 - Verwacht resultaat 2016: € 30.992 - Het (verwachte) resultaat wordt ten laste gebracht van de algemene reserve/Interreg-reserve.</p>	<p>Bij de Euregio zijn 129 gemeenten en (Land-) Kreise aangesloten.</p> <p>De gemeente zal in de Euregioraad worden vertegenwoordigd door de burgemeester en twee gemeente-raadsleden.</p>	<p>Met ingang van 2016 is voor de Nederlandse en Duitse leden een uniforme bijdrage vastgesteld van €0,29 per inwoner per jaar.</p> <p>Afgesproken is de volgende maatregelen met kostenbesparend effect voor de lange termijn in gang te zetten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Concentratie op kerntaken en versterking van de activiteiten binnen deze werkterreinen. • Vergroting van de efficiëntie van de organisatie. • Realisatie van diverse kostenbesparingen.
2.2. Vereniging van Nederlandse Gemeenten Den Haag	<p>Onze deelname aan de VNG heeft enerzijds ten doel dat de collectieve belangenbehartiging richting de rijksoverheid mede namens de gemeente Hof van Twente gebeurt. Anderzijds maken we gebruik van (individuele) dienstverlening die de VNG biedt.</p> <p>De afdeling VNG Overijssel behartigt de belangen van de Overijsselse gemeenten richting de Provincie.</p>			

Verbonden partij Vestigingsplaats	Doel / belang deelname	Financieel	Vertegen- woordiging (belang)	Ontwikkelingen
3. Aandeelhouderschappen				
3.1 Ontwikkelings- maatschappij Zenkeldamshoek Den Haag	De gemeente is met BNG Gebiedsontwikkeling een samenwerking aangegaan voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein Zenkeldamshoek te Goor.	<p><u>1. Besloten Vennootschap</u></p> <p>Vermogenspositie ultimo 2014: - Eigen vermogen: € 23.000 - Vreemd vermogen: € 0</p> <p>Verwachte vermogenspositie 2015: - Eigen vermogen: € 23.000 - Vreemd vermogen: € 0</p> <p>Verwachte vermogenspositie 2016: - Eigen vermogen: € 23.000 - Vreemd vermogen: € 0</p> <p>Resultaat: - Resultaat 2014: € 5.000 - Verwacht resultaat 2015: € 0 - Verwacht resultaat 2016: € 0</p> <p><u>2. Commanditaire Vennootschap</u></p> <p>Vermogenspositie ultimo 2014: - Eigen vermogen: € 5,0 mln. - Vreemd vermogen: € 10,1 mln.</p> <p>Verwachte vermogenspositie 2015: - Eigen vermogen: € 5 mln. - Vreemd vermogen: € 10 mln.</p> <p>Verwachte vermogenspositie 2016: * - Eigen vermogen: € 5,2 mln.</p>	Verhouding belang gemeente en BNG Gebiedsontwikkeling is 20%/80%. Zeggenschap op basis van 50%/50%.	<p>Eind 2013 is overeenstemming bereikt over een nieuwe overeenkomst financiële dienstverlening. Deze is in de loop van 2014 ondertekend. Daarna volgde ook verwerking van het genomen besluit. Eind 2013 is door de gemeenteraad besloten tot een bijstorting van € 175.465 in OMZ en een gemeentelijke garantstelling voor een aan te trekken lening van € 10,6 mln, onder gelijktijdige contragarantstelling door de BNG-GO.</p> <p>Jaarlijks ontvangt gemeente een garantstellings-provisie als vergoeding voor de gemeentelijke garantstelling. Over 2015 en 2016 komt deze uit op ca. € 38.000. Deze vergoeding wordt toegevoegd aan de reserve garantstellingsprovisie lening Zenkeldamshoek.</p>

		<p>- Vreemd vermogen € 10,4 mln.</p> <p>Begin 2016 is er een totale vermogensbehoefte (EV + VV) van € 15,1 mln. Eind 2016 schat OMZ de vermogensbehoefte op € 15,6 mln. Als OMZ EV opvraagt conform de allonge, dan vraagt ze een derde van de financieringsbehoefte bij de aandeelhouders op. (€ 5,3 mln eigen en € 10,6 mln vreemd vermogen)</p> <p>Resultaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Resultaat 2014: € 13.000. - Verwacht resultaat 2015: € 0 - Verwacht resultaat 2016: € 0 <p>Verwachte winstuitkering: Grondexploitatie 2015 € 496.000</p>		
3.2 Twente Milieu Enschede	Twente Milieu is actief op het gebied van afvalinzameling (wettelijke zorgplichttaak gemeente) en het beheer van de openbare ruimte voor de gemeenten Almelo, Enschede, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal en Borne. Bij het inzamelen van afval richt Twente Milieu zich op hergebruik van grondstoffen.	<p>Vermogenspositie ultimo 2014:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: 8,7 mln. - Vreemd vermogen: 15,3 mln. <p>Resultaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Resultaat 2014: € 689.000. - Ontvangen dividend 2014 € 50.000 - Er wordt geen structureel dividend uitgekeerd aan de aandeelhouders. 	Hof van Twente bezit 160 aandelen (8,8%) van de aandelen A . De met ingang van 2014 toegetreden gemeente Borne bezit aandelen B. Een onderscheid is gemaakt t.b.v. de in het verleden opgebouwde reservepositie. Hof van Twente bezit 8,25% van de aandelen.	In het najaar 2013 hebben de aandeelhouders ingestemd met toetreding van de gemeente Borne per 1 januari 2014. De wet- en regelgeving is sterk in beweging in de afvalsector. Streven is een 'afvalloos' Twente. In 2015 wordt de strategische visie van Twente Milieu uitgewerkt en vastgesteld.
3.3 Twence Enschede	Terugwinning van grondstoffen en energie uit afval door duurzame en betaalbare	<p>Vermogenspositie ultimo 2014:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: € 122,6 mln. 	De aandeelhouders zijn 14 Twentse	Het aanbod van afval, vooral brandbaar restafval, loopt

	<p>verwerking van afval en bevordering van de samenwerking op het gebied van innovatief afvalbeleid (circulaire economie).</p> <p>De deelnemende gemeenten hebben zich tot 2022 verplicht het brandbaar huishoudelijk restafval aan te leveren.</p> <p>De gemeenten zijn in 2012 betrokken bij de totstandkoming van het Strategisch beleidsplan Twence 2012-2015. De focus ligt nu op het handhaven en versterken van de positie van Twence in de snel veranderende markt van grondstoffen, energie en afval. Dit in samenhang met een evenwichtig dividend- en tarievenbeleid voor de aandeelhouders.</p>	<p>- Vreemd vermogen: € 198,9 mln Verwachte vermogenspositie 2015: - Eigen vermogen: € 122 mln - Vreemd vermogen: € 165 mln</p> <p>Verwachte vermogenspositie 2016: - Eigen vermogen: € 123 mln - Vreemd vermogen: € 174 mln</p> <p>Resultaat: - Resultaat 2014: € 9,1 mln - Verwacht resultaat 2015: € 8 mln - Verwacht resultaat 2016: € 9 mln</p> <p>Dividenduitkering: - Afspraak uitkering aan de aandeelhouders ad € 2,5 mln per jaar en aan Regio Twente i.v.m. Agenda van Twente ad € 8 mln per jaar. - Verwacht dividend: 135.000</p>	<p>gemeenten, Berkelland, Vuilverwerkingsbedrijf Noord Nederland.</p> <p>Regio Twente heeft een winstgevend preferent aandeel i.v.m. Agenda van Twente.</p> <p>Hof van Twente bezit 46.359 aandelen (4,64%).</p>	<p>ondermeer in Nederland gestaag terug. Dit wordt mede veroorzaakt door de economische ontwikkelingen en intensivering van rijksbeleid op het gebied van hergebruik van afval. Vanwege een tekort aan verbrandingscapaciteit in het buitenland (o.a. Engeland) en door Europese regelgeving (reduceer-verplichting van het storten van brandbaar afval), is de afvalmarkt meer geïnternationaliseerd. De markt voor terugwinning van (secundaire) grondstoffen en productie duurzame energie uit afval is ook sterk in beweging. Onderzoek wordt gedaan naar verdere mogelijkheden waardevolle stromen uit afval te halen.</p> <p>In 2015 wordt het strategisch beleidsplan 2016-2019 uitgewerkt en vastgesteld.</p>
<p>3.4 Bank Nederlandse Gemeenten Den Haag</p>	<p>BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De BNG biedt financiële diensten op maat zoals kredietverlening, betalingsverkeer, advisering, elektronisch bankieren en beleggen. Ook participeert de bank in publiek-private samenwerking (PPS).</p>	<p>Vermogenspositie ultimo 2014: - Eigen vermogen: € 2.974 mln. - Vreemd vermogen €150.531 mln.</p> <p>Resultaat: - Resultaat 2014: € 126 mln. - Verwacht resultaat 2015 en 2016: De BNG geeft geen formele uitspraak over de winstverwachting.</p> <p>Dividenduitkering:</p>	<p>De aandeelhouders van de BNG zijn de Staat der Nederlanden (voor 50%) en provincies en gemeenten (gezamenlijk eveneens 50%).</p> <p>Hof van Twente bezit</p>	<p>Mede door de financiële crisis is er een aanpassing van de regelgeving voor financiële instellingen (onder andere Basel III) waarbij de vermogenspositie van banken wordt verbeterd. Daarnaast moeten gemeenten verplicht schatkistbankieren. Naast de onzekerheden op de financiële resultaten heeft dit</p>

	Deelname ten behoeve van behouden van toegang tot geld- en kapitaalmarkt (financiële markten). De bank heeft een triple-A rating. BNG Bank is tevens de huisbankier.	- Dividend over 2014: € 89.676. - Verwacht dividend over 2015 en 2016: € 90.000.	157.326 aandelen (0,28%).	een dempend effect op het resultaat.
3.5 Vitens Utrecht	Op een duurzame basis een uitstekende kwaliteit drinkwater leveren met een excellente dienstverlening (leveringszekerheid). Vitens is het grootste publieke drinkwaterbedrijf in Nederland, met meer dan 5,4 miljoen klanten. Wettelijk is vastgelegd dat de aandelen van de drinkwaterbedrijven in publieke handen blijven.	Vermogenspositie ultimo 2014: - Eigen vermogen: € 421,2 mln. - Vreemd vermogen: € 1.292,5 mln. Verwachte vermogenspositie 2015: - Eigen vermogen: € 464,2 mln. - Vreemd vermogen: € 1.263,3 mln. Verwachte vermogenspositie 2016: - Eigen vermogen: € 488,3 mln. - Vreemd vermogen: € 1.258,5 mln. Resultaat: - Resultaat 2014: 42,1 mln. - Verwacht resultaat 2015: 41,4mln. - Verwacht resultaat 2016: € 31,5 mln. Dividenduitkering: - Dividend over 2014: € 194.135 - Verwacht dividend 2015 € 170.000 - Verwacht dividend 2016: € 145.000	De aandelen van Vitens zijn voor 100% in handen van provinciale en gemeentelijke overheden. Hof van Twente bezit 66.713 aandelen (1,155%).	Vitens zal de komende jaren het gemiddelde drinkwatertarief voor haar klanten gelijk houden, waarbij het aandeel van het capaciteit tarief geleidelijk zal toenemen. Hiermee zullen de tarieven beter aansluiten bij de kostprijs van het product water.
3.6 Wadinko Zwolle	Wadinko is een participatiemaatschappij, die vooral in Overijssel actief is. Het resultaat van Wadinko is afhankelijk van de bedrijven waarin zij participeert. Het voornaamste doel is bevordering van de regionale werkgelegenheid.	Vermogenspositie ultimo 2014: - Eigen vermogen: € 60,5 mln. - Vreemd vermogen: geen Verwachte vermogenspositie 2015: - Eigen vermogen 2015 € 61,7 mln. - Vreemd vermogen: geen Verwachte vermogenspositie 2015 - Eigen vermogen 2016: € 62,9 mln.	Provincie Overijssel en 24 gemeenten nemen deel. Hof van Twente bezit 144 aandelen (6%).	In 2013 is besloten de in de komende jaren (2013-2017) dividend uit te keren aan de aandeelhouders. De afspraken over het meerjarig dividendbeleid zijn verlengd tot 2021.

		<p>- Vreemd vermogen: geen</p> <p>Resultaat:</p> <p>- Resultaat 2014: € 7,4 mln.</p> <p>- Verwacht resultaat: € 2,4 mln. per jaar (gemiddeld).</p> <p>Dividenduitkering:</p> <p>- Dividend over 2014: € 72.000</p> <p>- Verwacht dividend over 2015 en 2016: € 72.000</p>		
3.7 Cogas Almelo	<p>Cogas houdt zich bezig met activiteiten op het gebied van infrastructuur (met name het beheer van gas-, elektriciteits- en stadsverwarmingsleidingen), kabels- en telecommunicatie, duurzame energie en meetactiviteiten. In 2012 is besloten om de investeringen in het glasvezelnetwerk te versnellen door Cogas Kabel onder te brengen in een joint venture.</p>	<p>Vermogenspositie ultimo 2014:</p> <p>- Eigen vermogen: € 183,2 mln.</p> <p>- Vreemd vermogen: € 47,2 mln.</p> <p>Resultaat:</p> <p>- Resultaat 2014: € 11,2 mln.</p> <p>- Verwacht resultaat: € 10 mln.</p> <p>Dividenduitkering:</p> <p>- Dividend over 2014: € 1.338.000.</p> <p>- Verwacht dividend 2015 en 2016: € 1.338.000</p> <p>Conform meerjarig dividendbeleid.</p>	<p>De aandelen zijn in handen van 9 Twentse gemeenten.</p> <p>Hof van Twente bezit 669 aandelen (13,15%).</p>	<p>Voor de aanleg van glasvezel is Cogas een samenwerking aangegaan met CIF. Cogas heeft een innovatieve rol m.b.t. tot verduurzaming, het zijn van verbinder tussen partijen en het actief inspelen op ontwikkelingen vanuit de energietransitie op de netwerken.</p>
3.8 Enexis Den Bosch	<p>Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland. Ten behoeve van alle taken van het distribueren en het transporteren van energie, zoals elektriciteit, gas, warmte en (warm) water zoals ingevolge de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet zijn toebedeeld aan een netbeheerder.</p>	<p>Vermogenspositie ultimo 2014:</p> <p>- Eigen vermogen: € 3.517 mln.</p> <p>- Vreemd vermogen: € 2.900 mln.</p> <p>Verwachte vermogenspositie 2015:</p> <p>- Eigen vermogen: € 3,6 mln.</p> <p>Verwachte vermogenspositie 2016:</p> <p>- Eigen vermogen ultimo: € 3,7 mln.</p> <p>Resultaat:</p> <p>- Resultaat 2014: € 265,5 mln.</p>	<p>De aandelen zijn in handen van 6 provincies en 15 gemeenten.</p> <p>Hof van Twente bezit 420.307 aandelen (0,28%).</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> - Verwacht resultaat 2015: € 200 mln. - Verwacht resultaat 2016: € 200 mln. <p>Dividenduitkering:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dividend over 2014: € 316.967. - Verwacht dividend 2015: € 275.000. - Verwacht dividend 2016: € 275.000. 		
3.9 Publiek Belang Elektriciteits-productie (PBE) Den Bosch	In 2011 is over het geschil rond de vervreemding van het laatste deel van de aandelen Essent (Borssele) aan RWE een schikking bereikt en uitgekeerd aan de aandeelhouders. Binnen de vennootschap is nog een zeer beperkt kapitaal achter gebleven voor de afwikkeling.	<p>Vermogenspositie ultimo 2014:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: € 1,6 mln. - Vreemd vermogen: € 107.847. <p>Verwachte vermogenspositie 2015:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: € 1,6 mln. - Vreemd vermogen: € 100.000 <p>Verwachte vermogenspositie 2016:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: € 0. - Vreemd vermogen ultimo: € 0 <p>Resultaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Resultaat 2014: - € 18.535. - Verwacht resultaat 2016: -€ 20.000. <p>Dividenduitkering:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Geen dividenduitkering. 	Hof van Twente bezit 420.307 aandelen (0,28%).	Naar verwachting wordt deze BV binnen afzienbare tijd opgeheven.
3.10 Vordering Enexis Den Bosch	Bij de splitsing en verkoop van Essent is het economisch eigendom van de gas- en elektriciteitsnetten overgedragen aan Enexis. De Wet Onafhankelijk Netbeheer staat niet toe dat RWE dit zou financieren. De lening (vordering) vanuit het productie- en leveringsbedrijf is daarom niet verkocht maar overgedragen aan de aandeelhouders.	<p>Vermogenspositie ultimo 2014:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: € 65.628. - Vreemd vermogen: € 862 mln. <p>Verwachte vermogenspositie 2015:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: € 45.000. - Vreemd vermogen: € 860 mln. <p>Verwachte vermogenspositie 2016:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: € 25.000. - Vreemd vermogen: € 355 mln. 	Hof van Twente bezit 420.307 aandelen (0,28%).	De oorspronkelijke lening van de gemeenten bedraagt € 1,8 miljard. Het aandeel van de gemeente Hof van Twente in deze lening is € 5 miljoen. In 2012 is de eerste termijn van € 1,26 miljoen afgelost. De tweede termijn in 2014 van € 1,4 miljoen is vervroegd afgelost in 2013. De derde termijn wordt in 2017 afgelost

		<p>Resultaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Resultaat 2014: - € 16.621. - Verwacht resultaat 2015: - € 20.000. <p>Dividenduitkering: geen.</p>		en de laatste termijn in 2019.
3.11 Verkoop Vennootschap Den Bosch	In deze vennootschap is oorspronkelijk een escrow (fonds om nagekomen verplichtingen af te wikkelen) opgenomen van € 800 miljoen. Omgerekend is dit voor de gemeente Hof van Twente € 2,2 miljoen. Momenteel resteert nog een bedrag van € 1,2 miljoen. Het bedrag is om eventuele schadeclaims uit garanties te kunnen betalen naar aanleiding van de verkoop van Essent. Onzeker is in hoeverre dit bedrag uiteindelijk zal worden uitgekeerd, waardoor voor deze vordering ook een voorziening is opgenomen van 100% van de vordering.	<p>Vermogenspositie ultimo 2014:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: € 363,3 mln. - Vreemd vermogen: € 79,9 mln. <p>Verwachte vermogenspositie 2015:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: € 370 mln. - Vreemd vermogen: € 65 mln. <p>Verwachte vermogenspositie 2016:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: € 0. - Vreemd vermogen: € 0. <p>Resultaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Resultaat 2014: 17,3 mln. - Verwacht resultaat 2015: € 10 mln. - Naar verwachting wordt de vennootschap eind 2015/begin 2016 geliquideerd. Een eventueel positief saldo valt vrij aan de aandeelhouders. 	Hof van Twente bezit 420.307 aandelen (0,28%).	Naar verwachting wordt in 2015 of 2016 duidelijk of en hoeveel van het resterende bedrag van de escrow (achtergehouden bedrag voor afwikkeling van de fiscale en juridische claims) kan worden uitgekeerd aan de aandeelhouders.
3.12 Cross Border Leases (CBL) Vennootschap Den Bosch	Als onderdeel van de transactie hebben RWE en Essent ter dekking van het risico van de vervroegde beëindiging van de Cross Border Leases (CBL's) een zogenaamd CBL fonds in het leven geroepen. Voor Hof van Twente resteert momenteel nog een vordering € 52.512. Eventuele overblijvende bedragen zullen pro rata aan de verkopende aandeelhouders en RWE terugbetaald worden.	<p>Vermogenspositie ultimo 2014:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: \$ 9,81 mln. - Vreemd vermogen: \$ 106.574. <p>Verwachte vermogenspositie 2016:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: \$ 9 mln. - Vreemd vermogen: \$ 100.000 <p>Verwachte vermogenspositie 2016:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: \$ 0 - Vreemd vermogen: \$ 0 	Hof van Twente bezit 420.307 aandelen (0,28%).	Naar verwachting zal eind 2015 of in 2016 afwikkeling van de dan nog resterende middelen plaatsvinden.

		<p>Resultaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verwacht resultaat 2015: -\$ 800.000 <p>Naar verwachting wordt de vennootschap eind 2015/begin 2016 geliquideerd. Een eventueel positief saldo valt vrij aan de aandeelhouders.</p>		
3.13 Extra Zekerheid Vennootschap Den Bosch	Om te voldoen aan de voorwaarde voor afronding van de verkoop aan RWE zijn door de verkopende aandeelhouders zekerheden gesteld. Hiertoe is deze B.V. opgericht bij de verkoop.		Hof van Twente bezit 420.307 aandelen (0,28%).	
3.14 CSV Amsterdam BV	In 2008 is deze vennootschap ontstaan vanuit Essent ten behoeve van een procedure tegen de Staat der Nederlanden. Hierin werd een verklaring voor recht gevraagd dat bepaalde bepalingen van de splitsingswetgeving onverbindend zijn. Dit is overgedragen aan de huidige aandeelhouders die indirect schade lijden door de Splitsingswet, en deze potentiële schadevordering houden via de zogenaamde "Claim Staat Vennootschap".	<p>Vermogenspositie ultimo 2014:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: € 8.541 - Vreemd vermogen: € 36.057 <p>Verwachte vermogenspositie 2016:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: - € 40.000 - Vreemd vermogen primo: € 80.000 <p>Verwachte vermogenspositie 2016:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen: - € 90.000 - Vreemd vermogen: € 130.000 <p>Resultaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Resultaat 2014 - € 43.846. - Verwacht resultaat 2015: - € 50.000 - Verwacht resultaat 2016: - € 50.000 <p>Dividenduitkering:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Geen dividenduitkering. 	Hof van Twente bezit 420.307 aandelen (0,28%).	Bij de verkoop van Attero in 2014 is een escrow (fonds om nagekomen verplichtingen af te wikkelen) gevormd. Dit zal worden afgewikkeld door Claim Staat Vennootschap BV.

PARAGRAAF 7 : GRONDBELEID

Beleid

Uitgangspunt vormt de in 2015 vastgestelde Nota Grondbeleid. Het uitgangspunt is hierbij dat de gemeente, uitgezonderd de ontwikkeling van eigen gronden, een faciliterende rol inneemt. Indien de gemeentelijke regie zeer gewenst is kan de gemeente een actieve rol innemen en gebruik maken van een budget voor strategische verwerving.

Strategische verwerving

Jaarlijks wordt bij de vaststelling van de begroting door de raad een raamkrediet (€ 1,0 miljoen) voor strategische verwerving van gronden beschikbaar gesteld, bedoeld om slagvaardig te kunnen handelen. Dit budget kan slechts worden aangewend voor reguliere verwervingen waarvoor reeds een exploitatieopzet door de gemeenteraad is vastgesteld of anticiperende verwervingen die passen binnen door de gemeenteraad vastgestelde kaders zoals structuurvisie of masterplan.

Particuliere Plannen

Uiteraard kent deze gemeente ook particuliere plannen. Het betreft hierbij veelal binnenstedelijke herontwikkelingsgebieden. Op basis van ruimtelijke

uitgangspunten is de gemeente veelal bereid om een overeenkomst te sluiten over de herontwikkeling van een dergelijke locatie. Daarbij is het uitgangspunt dat de kosten gedragen worden door de ontwikkelende partij. De gemeente heeft de mogelijkheid om te kiezen voor de meest optimale vorm van kostenverhaal voor gerealiseerde openbare voorzieningen, bijvoorbeeld via het exploitatieplan.

Grondprijzen

Ten aanzien van de grondprijzen heeft de gemeenteraad in april 2015 ingestemd met een tijdelijke verlaging van de grondprijzen met €10 per m² tot 31 december 2016. De grondprijzen in de Hof van Twente bevinden zich aan de onderkant van de regionale bandbreedte. De grondprijzen zijn daarvoor sinds 2012 niet aangepast. Bij afname in 2016 gelden voor 2016 de onderstaande grondprijzen.

	<i>Hoekwoning/Rijen:</i>	<i>2¹kapwon.:</i>	<i>Vrij:</i>
:: Goor	€ 190	€ 195	€ 215
:: Hengevelde	€ 190	€ 195	€ 215
:: Diepenheim	€ 190	€ 195	€ 215
:: Bentelo	€ 190	€ 195	€ 215
:: Markelo	€ 205	€ 210	€ 230
:: Delden	€ 215	€ 220	€ 240

De termijnen tussen aankoopovereenkomst en notariële overdracht blijven verruimd tot 16 maanden. Tevens is de mogelijkheid van uitgifte van grond in erfpacht in 2015 ingevoerd. De komende tijd moet uitwijzen wat de effecten zijn van de ingevoerde stimuleringsmaatregelen.

Voor reststroken worden de volgende prijzen gehanteerd (exclusief overdrachtsbelasting):

- Lage grondprijs € 56 per m²
- Hoge grondprijs € 96 per m².

Bij grondprijzen voor bedrijventerreinen wordt voornamelijk de grondprijs voor Zenkeldamshoek gehanteerd die een bandbreedte heeft van:

- € 95 tot € 130 per m².

Weerstandsvermogen (zie ook paragraaf 2)

De omvang van het weerstandsvermogen voor het opvangen van risico's binnen de grondexploitaties valt binnen de reserve grondexploitatie (ratio minimaal 1,0 tot 1,4). Vanuit het risicoprofiel is aangegeven dat voor de gronden in exploitatie eigenlijk alle risico's door de jaarlijkse herziening van de grondexploitaties actueel zijn en benoemd in de vastgestelde grondexploitaties. Voor de gronden niet

in exploitatie moeten de risico's apart beoordeeld worden vanuit de benoemde systematiek. Dit gebeurt in de jaarrekening en in de perspectiefnota grondexploitaties. Daarbij wordt het benodigde weerstandvermogen berekend en afgezet tegen de omvang van de reserve grondexploitatie.

Naar aanleiding van de motie van november 2013 zal bij de perspectiefnota grondexploitaties ook inzicht worden gegeven in het effect van een grondprijsverlaging van bijv. € 10 per m².

Winstneming grondexploitaties

Gerealiseerde winsten worden toegevoegd aan de reserve grondexploitatie. Indien voor een plan geen sluitende begroting mogelijk is wordt ten laste van de reserve grondexploitatie een voorziening getroffen ter grootte van het exploitatietekort. Daarnaast kan ook onder voorwaarden tussentijds winst worden genomen. Resultaten van winstgevendende complexen worden dan genomen op basis van "percentage of completion" vanaf het moment dat 50% van het complex is verkocht.

Bij de jaarlijkse vaststelling van de Perspectiefnota wordt een noodzakelijke omvang bepaald van de reserve grondexploitatie en vindt zo nodig uitkering naar de algemene dienst plaats. Zie voor een gedetailleerd overzicht van de financiële stand van

zaken, de verwachtingen en de in ontwikkeling zijnde complexen de Perspectiefnota grondexploitaties 2015. In het bijlagenboek bij de begroting 2016 is ook een samenvattend overzicht opgenomen met de stand van zaken van alle grondeploitaties.

Invoering Vennootschapsbelasting 2016 en BBV-verslaggeving regels rondom grondexploitaties

Op 26 mei 2015 heeft de 1^e kamer het wetsvoorstel modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen aangenomen. Daarmee worden overheden die een onderneming drijven vanaf 1 januari 2016 belastingplichtig. Op dit moment is nog steeds veel onduidelijk wat de gevolgen zijn voor de grondexploitaties. De VNG en de belastingdienst overleggen over de reikwijdte van de belastingdienst. De verwachting is dat de Bouwgronden in Exploitatie in elk geval onder de Vpb gaan vallen. Het effect van Vpb op grondexploitaties zal in 2016 bij de herziening van de grondexploitaties bij de perspectiefnota in beeld worden gebracht.

Hieronder een samenvatting van de voorgenomen wijzigingen die per 1-1-2016 kunnen gaan gelden en daarmee van invloed kunnen zijn op de begroting 2016 en een indicatie van de gevolgen voor de grondexploitaties van deze gemeente.

Bouwgronden in Exploitatie (BIE)

1. Richttermijn van duur grondexploitatie wordt 10 jaar en hier kan alleen goed gemotiveerd van worden afgeweken.
2. Bij kostentoe rekening wordt het verplicht aan te sluiten op de kostenverhaalsmogelijkheden benoemd in de Wet Ruimtelijke Ordening.
3. De rente die wordt toegerekend aan grondexploitaties mag worden gebaseerd op het gewogen gemiddelde van de leningenportefeuille (= omslagrente)
4. Opname van de uitgangspunten/parameters bij de waardering van de grondexploitaties als verplicht onderdeel van de jaarrekening.
5. Overgangsbepaling: De voorgenomen wijzigingen per 1 januari 2016 hebben geen effect op de waardering van de grondexploitaties en vermogenspositie van de gemeente ultimo 2015.
6. Definitie Bouwgrond in exploitatie (BIE) is als volgt opgenomen in BBV : Gronden die zich in het transformatieproces bevinden waarbij in bezit zijnde grond en (eventueel) aanwezige opstallen worden omgevormd naar bouwrijpe grond, met als oogmerk (opnieuw) te worden bebouwd.

Strategische gronden

1. Afschaffing van de categorie NIEGG (niet in exploitatie genomen gronden) in het BBV
Zolang de gronden niet gekwalificeerd worden als BIE staan ze op de balans onder de materiële vaste activa (MVA) als strategische gronden.
2. Toerekenen van rente en andere kosten is niet langer toegestaan voor gronden die (nog) niet in exploitatie zijn genomen.
3. Strategische gronden worden gewaardeerd op basis van verkrijgingsprijs of duurzaam lagere marktwaarde (onder huidige bestemming). Dit is conform de bestaande waarderingsgrondslagen voor gronden/ terreinen onder de MVA.
4. Opname van de uitgangspunten/parameters bij de waardering van de grondexploitaties als verplicht onderdeel van de jaarrekening.
5. Overgangsbepaling: huidige NIEGG's worden zonder afwaardering omgezet naar de boekwaarde per 1 januari 2016. Uiterlijk 31 december 2019 moet een toets plaatsvinden op de marktwaarde van de gronden tegen de dan geldende bestemming.

Gevolgen gemeente Hof van Twente per 1-1-2016 (indien besluit in werking treedt)

Strategische gronden en NIEGG

De gemeente Hof van Twente kent nog slechts 1 NIEGG en dit betreft het plan de Esch gebied 3 in Markelo. Het is niet de verwachting dat dit plan nog dit jaar in exploitatie wordt genomen. Dit is afhankelijk van het woonwensenonderzoek en daarna zal ook de bestemmingsplanprocedure nog moeten starten. Daarmee wordt dit complex toegevoegd aan de Materiële Vaste Activa Dit complex heeft naar verwachting eind 2015 een boekwaarde van ca. € 1.355.000. De rentekosten bedragen jaarlijks ca. € 47.500 (renteomslag 3,5%). Deze mogen niet langer aan de boekwaarde worden toegevoegd.
Voor de begroting 2016 tot 2019 dient rekening te worden gehouden met deze rentelast.

Mocht het complex de Esch gebied 3 niet in exploitatie worden genomen dan dient de waarde afgeboekt te worden naar agrarische waarde.

Bouwgronden in Exploitatie (BIE)

De gemeente Hof van Twente kent meerdere (11) complexen die in exploitatie zijn. Het complex de Marke III is vanaf december 2014 in exploitatie en is gesplitst in fase 1 en 2. De uitgiftefasering loopt bij de herziening van de grondexploitatie door tot 2028 en dat is een periode van 13 jaar en dus meer dan de genoemde richttermijn.

Voor een langer durende grondexploitatie zoals de Marke III moeten aanvullende maatregelen worden genomen. Een oplossing zou kunnen zijn om voor fase II tot het moment dat dit deel in ontwikkeling wordt genomen geen rente toe te voegen.

De rentekosten hiervan bedragen jaarlijks ca. € 100.000 (renteomslag - 3,5%). Dit bedrag zou jaarlijks ten laste kunnen worden gebracht van de reserve grondexploitatie.

De complexen Azelo, Enterseweg, Wheeweg, en Woonwagenkamp Diepenheim worden naar verwachting niet langer gezien als BIE en vallen daarmee ook onder de Materiële Vaste Activa. Deze gronden zullen daarmee gewaardeerd moeten worden tegen de marktwaarde bij huidige

bestemming. Daarnaast geldt hier ook dat de rente niet mag worden toegevoegd aan de boekwaarde. Een mogelijke afboeking zal bij jaarrekening ten laste van de reserve grondexploitatie worden gebracht.

Doelstellingen 2016

1. In 2016 wordt gebruik gemaakt van de stimuleringsmaatregelen woningbouw (subsidie kavelprijs en startersleningen voor doelgroepen, tijdelijke prijsverlaging en uitgifte grond in erfpacht) in het kader van het doelgroepenbeleid.
2. Bij het doelgroepenbeleid is afgesproken dat er tussen gemeente en de woningbouwcorporaties prestatieafspraken worden gemaakt. Ook voor dit onderwerp wordt verwezen naar programma 3;
3. Bij nieuwe ontwikkelingen wordt per exploitatiegebied een afweging gemaakt tussen actief en faciliterend grondbeleid.
4. In 2016 zal de uitgifte van kavels plaatsvinden voor woningbouw en bedrijfsterreinen, zie programma 3.
5. De financiële consequenties van de invoering van de vennootschapsbelasting en het voornemen tot BBV verslaggevingsregels rondom grondexploitaties zullen in 2016 ingevuld moeten worden.

